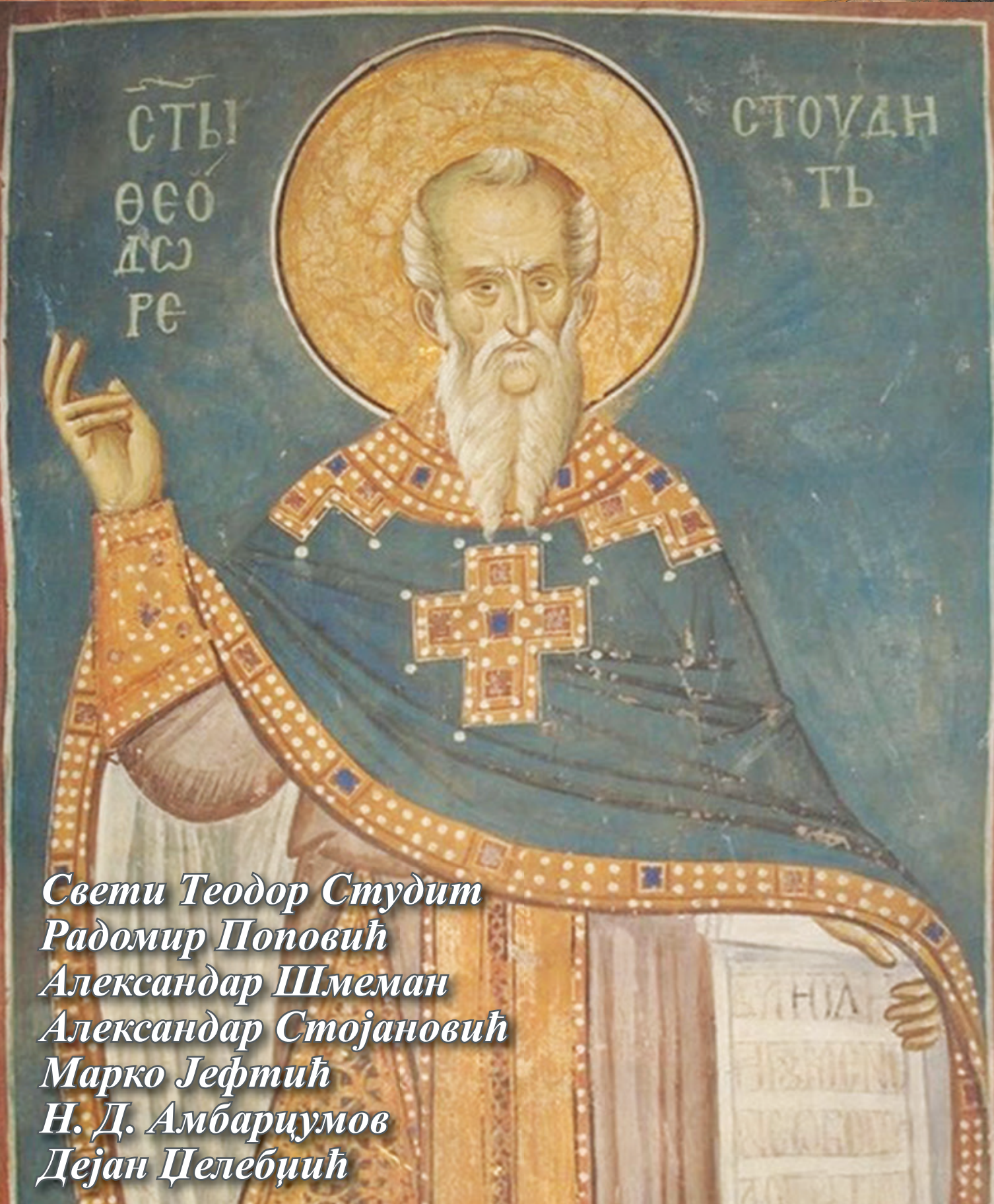

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

5/2016

Цена 170 динара

СТЫ
ΘΕΟ
ΔΩ
ΡΕ

СТОУАН
ТЬ

*Свети Теодор Студит
Радомир Поповић
Александар Шмеман
Александар Стојановић
Марко Јефтић
Н. Д. Амбариумов
Дејан Целебџић*

Призив Светог Духа на почетку школске године у Епархији шумадјиској

фото
репортажа

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ Каленик

Преподобни Теодор Студит

О томе да не треба проводити празнике у пијанству и опијању и о сећању на смрт (Поука 37)

стр. 2

Радомир В. Поповић

Преподобни Теодор Студит (759-826)

У контексту времена у којем је живео

стр. 3

Александар Шмеман

Ја верујем у Бога

стр. 6

Александар Стојановић, Православна еклесиологија и подвижнички духовни живот.....	10
Марко Јефтић, Друштвени односи унутар Коринтске Цркве (наставак).....	14
Н. Д. Амбарцумов, Филозофско-богословски аспекти социјалног служења.....	20
Дејан Целебцић, Византија – свет промена.....	35
Р. С. Булочев, Државни систем социјалне заштите и социјални рад Цркве.....	38

Из летописа Епархије шумадијске

Нова издања

Промене у Епархији шумадијској

Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована

Дечија страна

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић, протојереј**

Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**

Редакција: **Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић**

Уредништво и администрација: **“Каленик”, Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,**

e-mail : **n.milovic2@gmail.com**

Дизајн и припрема: **Дејан Манделц**

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXV,
Број 5, (227), 2016.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: **ГРАФОСТИЛ,**
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Преподобни Теодор Студит

О ТОМЕ ДА НЕ ТРЕБА ПРОВОДИТИ ПРАЗНИКЕ У ПИЈАНСТВУ И ОПИЈАЊУ И О СЕЋАЊУ НА СМРТ (Поука 37)

Браћо оци, празници су већ прошли, Божић и Богојављење које смо се удостојили да отпразнујемо у част Господа Бога нашега у таквом претеривању. И није тужно, већ је веома радосно то што смо ми протерани и живимо, будући прогоњени за Онога Ко се понизио и примио образ слуге. Јер, шта друго значи празновати, ако не приближавати се Богу? А приближавање Богу јаче је путем удаљавања од овоземаљског и посредством бестрашћа, него ка овоме свету. Јер, шта да ка-

жемо о онима који живе „у пустињама и у горама, и у пећинама и у раселинама земаљским“ (Јевр 11, 38)? Не празнују ли они? Да, они у свом ћутању празнују боље од других, узвишеније и богоподобније, него они који проводе празновање у раскоши и пијанству, у пировању и певању, заборављајући да сами себе обмањују, а њих и Божанско писмо оплакује говорећи: „Наслађивасте се на земљи и живесте раскалашно; ухранисте срца ваша, као на дан заклања“ (Јак 5, 5). Тако сте се уподобили свињама спремним на заклање: „Њихов бог је стомак, а слава у срамоти њиховој“ (Филип 3,19). Зато је наше слављење боље, ако само пазимо на себе и живимо достојно свога звања и исповедања Хри-

ста. Замислимо браћо како наши дани пролазе као на коњима, и време као нека кола која круже, једне уводи рођењем, друге изгони кроз смрт, не у једном и истом узрасту и не у једном и истом времену, већ и старце пре младића, и младиће пре стараца, оце пре деце и децу пре очева, заједно сваки узраст, зато што је тако Бог установио, да би, не знајући час смрти ми сви сваког дана били спремни за одлазак. Зато будимо бодри и спремимо се како нас смрт када се изненада појави, не би затекла неприпремљене, и да се узалуд и некорисно не кајемо. Знате ли како сам ја недавно изненада запао у болест, како се замало душа моја није уселила у ад (Пс 93, 17). Али, иако сам ја оздравио, то коначно, не заувек. Ја већ морам старећи, у будућности да вас оставим и преселим ка оцима и браћи мојој. Само се молите како бих ја отишао у добром сазнању и после неупрљаног живота. И тако обузет мучењима ја сам размишљао и говорио себи: ако је та мука таква, каква ли ће тек бити мука будућег суда? Ако ми не подносимо страдања током три, четири дана, како ћемо подносити вечне муке? Зато и вама саветујем да размишљате о овом, да се старате и да живите пажљиво – не по спољашњем човеку, са сваком опрезношћу и смирењем, трудољубиво и трпељиво, већ по унутрашњем, увек чувајући срце и не допуштајући да вам дошаптава и напада вас лукава змија, велики демон и да не начини дом Божји обитавалиште страсти, већ тежите да себе представите чистим пред Богом и овде, пре долазећег века, да живимо блаженим животом. Јер шта је блаженије него чистим срцем живети у миру са Богом? Али, овога неће бити ако томе не претходи труд, молитва, сузе, срдачна скрушеност, борба, горење духа, иако и тада враг не престаје да подстиче и навлачи на нас непрекидну борбу. Он то чини зато што види да ми путујемо ка небу и удостојавамо се неисказане радости. Али „страдања садашњег времена ништа су према слави која ће нам се открити“ (Рим 8, 18). Зато „јачајући сваком снагом по сили вере“ и наде наше, старајмо се да обратимо у нашу корист борбу, да порушимо демонске казне, подражавајући оне који излазе на борилишта, који користе такве напоре, да су на крају трке задихани и једва одржавају дух. Али, њихово је трчање у току једног дана и венац је пропадљив, док је у нас трчање целог живота, зато је и венац непропадљив и награда је вечна. Њих да достигнемо сви ми, бодро свршивши своје трчање у Христу Исусу Господу нашем, Којему нека је слава и моћ са Оцем и Светим Духом, сада и увек и у векове векова. Амин.

Превео Радомир В. Поповић

др Радомир В. Поповић, протојереј ставрофор

ПРЕПОДОБНИ ТЕОДОР СТУДИТ (759-826) – У КОНТЕКСТУ ВРЕМЕНА У КОЈЕМ ЈЕ ЖИВЕО

Преподобни Теодор Студит спада у велике Оце Цркве који су живели и стварали у доба велике иконоборачке кризе, у другој половини VIII и почетком IX века. Учени богослов, велики монах-подвижник и плодан писац, оставио је богате духовне трагове у Цркви све до данас.¹ Сачувани списи говоре о биографији, али, исто тако, постоје и две верзије светитељевих житија које су написали његови ученици, пре свега монах Михаило, као и Теодор Дафнопат.²

Према подацима из житија која пишу његови млађи савременици и духовни ученици, Преподобни Теодор је рођен у престоници Источноромејског царства – Константинопољу, 759. године у угледној и имућној породици.³ Његов отац звао се Фотин, а мајка Теоктиста и касније су се такође замонашили. Пре тога Фотин је био у служби, као високи државни службеник код цара Константина V Копронима. Мајка Теоктиста је, у ствари, сестра познатог монаха и подвижника Платона, Теодоровог ујака који је несумњиво имао великог утицаја на његово духовно узрастање и коначно опредељење да постане монах. Платон се подвизавао у познатом манастиру на Олимпу у Малој Азији, где је био и настојатељ. Овде ће своје монашке подвиге започети мало касније и сам Теодор. Теодор је у младости искористио на добар начин све предности престонице, ту је стицао широко и разноврсно образовање из области граматике, реторике, мудрољубља – односно филозофије, затим је проучавао Свето Писмо и дела Светих Отаца – посебно Светог Василија Великог (+ 379).

Укратко речено, живот и стваралаштво Преподобног Теодора Студита Исповедника треба посматрати у контексту времена у којем је провео свој земаљски живот. Било је то доба иконоборачке јереси која важи као „царска јерес“, јер су је подржавали цареви као део своје верске политике. Од тога је пре свега трпела вера, као и истакнути појединци који су бранили чистоту Православља, понекад по цену личне жртве. Међу такве ретке појединце спада и Свети Теодор

који с правом носи назив Исповедник – јер је много пострадао и претрпео вере и истине ради, опирући се смело и храбро и самим царевима, али и другим истакнутим појединцима који су понекад били спремни и на компромисе и уступке када је била у питању истина Православља. Треба имати у виду и чињеницу да је понекад иконоборство било и монахоборство, јер се само на тај начин може објаснити страдање током VIII века великог броја монаха, а не само зато што су били

доследни поштоваоци и браниоци светих икона.

Најпре је Теодоров отац постао монах на Олимпу у Малој Азији 781. године, у манастиру Сакудион близу града Прусе. Одмах се замонашио и Теодор и био је искушеник код свог ујака, игумана Платона. Монашке узоре и остварене идеале налазио је нарочито у делима Светог Василија Великог – посебно у његовим монашким правилима која су настала у другој половини IV века, пре свега као плод духовног искуства стеченог у монашком општежићу или

киновији које је Свети Теодор без резерве и остатка прихватио. Ту је Свети Теодор саградио манастир посвећен Светом Јовану Претечи и у њему је устројио општежиће. Монах је постао и његов рођени брат Јосиф, потоњи митрополит у Солуну. Око 789. године патријарх Тарасије (Свети) рукоположио га је у Цариграду у чин презвитера. Тада је имао тачно тридесет година, а у манастиру је провео осам година. У тридесет петој години живота, 794, постао је настојатељ манастира, након што је монаховао пуних 13 година. Послушање игумана или настојатеља у духу древног монашког искуства, схватио је, пре свега, као велику одговорност према својој духовној деци – монасима који стасавају захваљујући његовом духовном старању и труду. У том циљу је три пута у току седмице држао братији духовне поуке. Плод таквог његовог рада је дело *Мали катихизис* или *Мала оглашења*, којих има 134. То су кратке поуке изговорене монасима очински, поучно, подстицајно их одобровољавајући да духовно напредују и узрастају. Из поука се види да је према духовно млађим и неискуснијим заиста поступао благо и очински у складу са духовном потребом и склоности сваког појединца. Сличног садржаја су његова *Велика оглашења* – у ствари, збирка изговорених беседа у време великих празника. Оне су такође едукативно-духовног карактера, намењене пре свега монасима пред којима је беседе и изговарао.

Друге активности и рад Преподобног Теодора везани су за опште и објективне околности у којима је живео. После привременог тријумфа или победе над

иконоборцима у време и после Седмог васељенског сабора 787. године, настајали су немири различите врсте, да би на крају дошло, иако привремено, до обнове иконоборства, мада се мислило да је са Седмим сабором наступио и крај ове јереси. Најпре је дошло до такозваног михеанског-прељубничког спора. Наиме, године 795. млади цар Константин VI развео се од своје законите супруге Марије – принудно је замонашена, а његова нова супруга звала се Теодота и била је у сродству са Светим Теодором. Свештеник

Јосиф који је обавио Свету тајну овог незаконитог и нехришћанског брака 796. године, био је рашчињен. Са овим браком се није сложио ни патријарх Тарасије. За Светог Теодора, овим поступком, цар је себе одлучио од Цркве. Реч је о греху прељубе (PG 99, 137) који је сада постао и васељенска саблазан, јер су се многи угледали у том погледу на цара. У почетку је цар покушао да се овај спор примири тако што је хтео Теодора да придобије подмићивањем и чињеницом да је нова супруга била из његове породице. Теодор се још више и отворено супротстављао, као и сви монаси манастира Сакудиона. Командант дворске царске страже наредио је да се монаси шибају до крви, а потом их прогони у Солун. Свети Теодор је говорио и писао да је

потребно да се Божанским правилима потчињавају и цареви, и ту нема изузетака. Овај спор је дубоко пореметио до тада добре односе Цркве и државе. Већ идуће 797. године дошло је до смене на царском престолу. Цар Константин VI је ослепљен и збачен, а зацарила се његова мајка царица Ирина (797-802). Свети Теодор се враћа из прогонства, најпре у Цариград, а потом у манастир Сакудион. Због опасности од Арабљана који нападају тај део Мале Азије, он се враћа у Цариград у манастир Студион 798. године. Овај древни мушки, општежитељни манастир, основан још у V веку, у доба иконоборачке кризе био је добрим делом запустео. Свети Теодор га сада обнавља, окупља преко хиљаду монаха и стара се о њима као духовни отац. Тада су углавном и настала његова дела *Мала оглашења* и *Велика оглашења*, напред поменута, као и дело *Антиретик* – спис који се бави одбраном светих икона од јеретика иконобораца.

Међутим, догађаји су се брзо смењивали. Године 802. зацарио се Никифор, који влада до 811. године. Он је утицао на то да је Јосиф сада рехабилитован као свештеник, иако је већ девет година био рашчињен. Цар је на овакав поступак приморао и самог патријарха Никифора (806-815). Дакле, поново је оживео михеански спор. Монаси манастира Студиона протестују, посебно Свети Теодор који је већ 809. године у прогонству. Написао је протесно писмо патријарху Никифору (PG 99, 989-992) у којем тражи, поред осталог, да презвитер Јосиф буде рашчињен. На локалном сабору у Цариграду преовладала је, захваљујући патријарху Никифору, такозвана икономијска благонаклоност у овом спору. Многи монаси ревнотељи су протерани. Свети Теодор се једним писмом обратио и папи Лаву (PG 99, 1017). Када је године 811. за цара дошао Михаило Рангаве (811-813), стао је на страну ревнотеља и Светог Теодора – свештеник Јосиф је поново рашчињен. Пре тога је у рату са Бугарима погинуо цар Никифор, а његову страшну смрт је прорекао Свети Теодор.

Поред овог спора који је добрим делом пореметио добре односе Цркве и државе, убрзо долази до обнове иконоборства захваљујући цару Лаву V Јерменину (813-820). Обновљено иконоборство је више имало политичку, а мање богословску позадину, како се види из догађаја који следе. Свети Теодор се поново нашао на удару царева верске политике јер му се директно и недвосмислено супротставио. Писао је, између осталог, „црквени послови припадају свештеницима и учитељима, а цару припада управљање спољашњим пословима“ (τα εἰς τὰ πράγματα)⁴. Слично Светом Јовану Дамаскину, сада и Свети Теодор основ иконопоштовања види у чињеници оваплоћења Господа Исуса Христа Који је постао човек: „Клањамо се лику Његовог Светог тела, да би на икони самим очима видели чудо Његовог домостроја... и преко изображења – иконе Христа, на икони се умно обраћали к мисленим, и не имајући облик, лику Бога...“ Цар је у пролеће, 20. марта 815. године у Цариграду сазвао сабор. Збачен је патријарх Никифор, а доведен је за патријарха Теодот. Свети Теодор је и овога пута одлучно одбио да се појави на овом лажном саборовању, једино је упутио једно писмо (PG 99, 1116-1120). Цар га сада прогони, а он из прогонства пише писма патријарсима у Александрију, Антиохију и Јерусалим као и папи Пасхалију у Рим (PG 99, 1152-

1153). Свети Теодор је до краја истрајао као доследан ревнитељ вере без компромиса и без страха. Из прогонства се вратио у свој манастир око 821. године, у време цара Михаила Травлоса (820-829), који је дошао на власт након крвавог дворског преврата у којем је Лав Јерменин био убијен на суров начин. Цар Михаил Травлос по питању односа према иконама, имао је, у најмању руку, равнодушан и незаинтересован став, који оновремени писци упоређују са „димом после огња“ (PG 99, 1312). Године 821. Свети Теодор

правила: прогласили су јеретичко саборовање у Јерији 754. године за васељенски сабор, Седми васељенски сабор 787. године за њих је јеретички сабор.

Преподобни Теодор Студит, поред осталог, заслужан је за развој и учвршћивање монаштва. Познато је да је монаштво много пострадао и претрпело у доба иконоборства у VIII веку. Свети Теодор сада ради на обнављању монаштва по узорима Светог Василија Великог кога буквално следује у том погледу. Зато је познат и као „други Свети Василије“.

Пуних 45 година провео је као монах, од 781. до 826. године. Био је најпре у манастиру Сакудион, затим долази у манастир Студион у Цариграду кога обнавља након великог страдања у доба иконоборства. За њега је монаштво велики дар Божји, а живот у свету, с друге стране, као египатско ропство душе. Монашки завет је, у ствари, завет девичанства и сама тајна монашког савршенства. Оно што нас одвлачи од овога је, пре свега, гордост, затим преступ који се догодио у Едемском врту на Истоку. Супротно од ово-

га је смирење и послушање, односно послушност (*Велика оглашења*, 80). Три су основна монашка завета. На првом месту послушност – *υπακοη*, има особине мученичког венца (*Мала оглашења*, 92). То је, у ствари, одсецање своје воље. На другом месту јесте завет девствености, који је живот изнад тела, анђелски образ живота. Трећи је завет нестицања или сиромаштва – *ακτησυνη*. То је царски пут у монашком подвигу. Иначе, Преподобни Теодор негује општежиће и даје му предност у односу на усамљеништво или анахоретство. Његов монашки *Устав* (PG 99, 1704-1720) је извршио велики утицај на средњовековно монаштво на целом православном Истоку, пре свега на Свету Гору, а одатле и широм православља.

Студит је ослобођен прогонства и остатак живота је провео углавном у миру, мада исцрпљен и уморан од вишегодишњих трудова и ревновања за Православље и његову, унутрашњу и спољашњу, слободу.

Овај кратак преглед животописа Преподобног Теодора Студита Исповедника показује веома сложено и контрадикторно време и прилике у којима је живео. С друге стране, показује да је могуће и у најтежим околностима, додуше, уз велике напоре и личне жртве остати и опстати у правој и истинитој вери. Живот и дело Преподобног Теодора видимо, пре свега, у његовом доследном поштовању и следовању црквеном и свештеном Предању кроз богословље и дела Светих Отаца. Он у одбрани вере, када је реч о иконама, само следује одлукама Седмог васељенског сабора и богословљу Преподобног Јована Дамаскина. У својој богословској аргументацији за иконе он има у виду чињеницу да је Бог постао човек (PG 99, 356, 1184). Затим, јасно разликује образ, лик – *εικων* и првообраз, прототип – *πρωτοτυπον*. Када је реч о самом иконопоштовању, он једноставно подвлачи, и то му је кључни аргумент, везу или неодвојивост образа, односно лика, и његовог поштовања које се, у ствари односи, прелази на првообраз, прволик (PG 99, 349). У ствари, ради се о саодносном поклоњењу – *σχετικη προσκυνησις* (PG 99, 1501). Јер, клањајући се икони ми поштујемо првообраз-прволик који је на њој насликан, изображен. Треба само напоменути да обновљено иконоборство у доба Светог Теодора није имало никакве нове аргументе којима је порицало иконопоштовање. Једноставно су понављали стара

напомене:

¹ Српска верзија његовог житија: Архимандрит др Јустин Поповић, *Житија Светих за новембар*, Београд 1977, стр. 231-265.

² Прва верзија Житија је у PG 99, 113-232, а друга у PG 99, 233-328.

³ Руски превод Житија и главних дела видети: Творения преподобного отца нашего и исповедника Феодора Студита в русском переводе. – СПб., 1907 – 1908. – Т. 1 – 2.

⁴ PG 99, 181, 184.

Александар Шмеман, протојереј

ЈА ВЕРУЈЕМ У БОГА

Одломак из књиге „Беседе на Радију Слобода“

Свечовечанска баштина

Хришћанство тврди да је вера Божији дар. Нико, каже Христос, не може доћи мени ако га не привуче Отац који ме посла (Јн 6, 44).

Али због чега онда тај дар није дат свима? Због чега изгледа као да Бог једне бира и привлачи себи, док за друге остаје затворен? Ово је заиста једно мучно питање о које се често на овај или онај начин спотичу бранитељи и тумачи хришћанске вере и учења. Калвин, један од утемељивача протестантизма, на пример, своје разумевање хришћанства заснива на учењу о предодређењу, према ком је Бог једне од почетка изабрао и предодредио за спасење, а друге за пропаст. Наравно, наша хришћанска савест не може да прихвати ово застрашујуће учење. Нама је апостол љубави рекао: *Бог је љубав* (1Јн 4, 16). Речено је, такође, да је Бог послао Сина свога да ништа не пропадне, него да се све спасе (в. Јн 3, 16–17).

Управо је зато питање којим смо започели ову нашу беседу тако мучно и тешко. И одговор на њега је, наравно, само један. Да, вера јесте дар Божији, и тај дар је дат свакоме, као што каже дивна црквена молитва о „светлости Христовој која просвећује сваког човека који долази у свет“.¹

Цело Јеванђеље прожето је том посебном аритметиком, према којој Пастир добри оставља деведесет девет оваца да спасе једну залуталу. Цело Јеванђеље зрачи љубављу према грешнику, према палом човеку чији пут је пут пропасти. Не поставља се, дакле, питање коме јесте а коме није дат дар вере, јер дат је свима, него због чега га не прихватају сви, због чега су верници у свету увек *мало стадо* (Лк 12, 32), због чега

се и сам Христос са горчином пита: *Син човечији када дође, хоће ли наћи веру на земљи?* (Лк 18, 8).

У потрази за одговором било би, можда, најбоље поћи од невероватно дубоких речи Достојевског: „Свако је свима за све крив“.² Крив је – наставићемо – пре

свега, наравно, за то скривање или отворено порицање Божијег дара које милионе људи чини безнадежно слепима и глувима за веру.

Није случајно што се у Јеванђељу тако често говори о деци. За њих се каже: *Који не прими Царство Божије као дете неће ући у њега* (Лк 18, 17). Шта то значи? То значи да је детету својствено да сам живот доживљава као један рај, да је у његовој перцепцији све целовито, све радосно, све у најдубљем смислу речи *вера*, још нераздвојена од живота, несупротстављена животу. Она се испољава као

безусловно поверење које одасвуд очекује само љубав. И сви ми знамо како та целовитост када изађемо из детињства пада, како у живот улази искуство зла, подељености, страдања.

И управо тада, у том одлучујућем тренутку људског живота почиње страшна битка за душу, чији је исход или очување или губитак овог првобитног искуства као дара са висине. Управо тада у једном тренутку све виси о концу, и једна једина реч, као и њен изостанак, може бити од пресудног значаја. Али, ето, ма како то страшно било, човек се опет и опет уверава да искуство зла, тачније само зло, увек долази од других људи. Живот оних који нас окружују одређујемо ми, и у злу и у добру, својим сопственим речима и делима, целим својим животом. Као што се вера у човеку рађа из вере другога, тако се и безверје рађа из туђег лицемерја и лажи, из тријумфа зла и греха свуда унаоколо.

Свет у злу лежи (1Јн 5, 19). Али ко га је погрузио у то зло? Ако у самим верницима често не живи дар вере (или, боље рећи, ако они не живе њиме), ако верници говоре о љубави и праведности а настављају да мрзе, ако позивају на узвишено а потпуно се предају земаљском, колико ли је онда онима који их посматрају бескрајно тешко да стекну веру! Отуд сумња која разједа душу, отуд застрашујуће искуство живота без љубави, без радости, отуд у срцу мрачни огањ порицања, мржње према узвишеном, отуд у човеку готово несвесна жеља да сруши своју унутарњу светињу.

Пре сам наводио речи апостола Павла да Бога *нико од људи не виде нити може видети* (1Тим 6, 16). Али Бог нам се јавља кроз човека који је његова икона. Видели смо га, познајемо га у Христу, али можемо га видети и у сваком човеку, слично као што нам се кроз сваког човека може указати демонско одбацивање Бога и сва тама сатанске мржње према свету Божијем.

„Ја не верујем у Бога“, говори неверник, „зато што око себе видим сувише зла, патње и бесмисла. Да Бога има, он то не би дозволио“. „Ја верујем у Бога“, говори верник, „зато што сам усред зла, патње и бесмисла доживео моћ, радост и истину вере“. Један исти свет, једно исто знање о свету, па опет два сасвим супротна искуства! Не, не лишава Бог никога свог дара, своје љубави и изабрања, међутим, све је то сувише често заклоњено завесом зла која се надвија над светом и помрачује човека.

Али онда се неизбежно поставља питање: а одакле то зло? И због чега тако често победу односи управо оно, а не свемоћни, сведобри, свељубећи Бог? Због чега добро, започињући борбу против зла, веома често прибегава његовим методама, тако да се и оно само постепено претвара у зло? О томе у следећој беседи.

*Искуство вере – је ли оно моје?*³

Данас можемо да подвучемо црту испод наших размишљања о најважнијој и најтајанственијој од свих људских тврдњи: „Ја верујем у Бога“.

У овој тврдњи смо распознали, осетили макар и нејасно, такорећи „додиром душе“, један дар са висине. Ја не *долазим* толико до вере свесним, дедуктивним, разумским путем колико је *налазим* у себи, налазим са дивљењем, радошћу и захвалношћу, налазим као присуство, тајанствено али јасно присуство Онога који је цео мир и радост, тишина и светлост. То присуство не може потицати од било чега у мени, јер нити у мени нити у свету који ме окружује нема такве радости, такве светлости, такве тишине. Одакле је, онда, оно?

И ја изговарам реч која све то изражава и именује и која, када се истргне из тог искуства, из веродостојности тог присуства, губи сваки смисао. Изговарам реч „Бог“, коју не бих могао изговорити када не бих имао то искуство. Па опет, изговарајући је, ја то искуство, тај осећај присуства ослобађам од субјективности, мимоходности, расплнутости. Ја одређујем садржај тог искуства и самим тим га прихватам као дар, дар на који се одазивам покретом целог свог бића. „Ја верујем у Бога!“ И испоставља се да вера коју сам пронашао у дубини своје душе није само моје лично, неизрециво искуство, него и нешто што ме на један нови начин повезује са људима, са животом, са светом, што постаје ослобођење од усамљености на коју су у мањој или већој мери осуђени сви људи.

Јер ако је пронаћи веру у својој души радост, онда није ништа мања радост када исту ту веру, исто то искуство пронађем у другима. И то не само у људима који ме окружују сада, него и у онима од којих ме раздвајају векови и векови. Ево, отварам књигу која је написана више од хиљаду година пре наше ере, у свету који је тако мало лично на наш свет, и читам: *Госпоре, испробао си ме, и познао си ме; ти си познао седање моје и устајање моје; ти си разумео помисли моје издалека; стазу моју и меру моју испитао си, и све путеве моје предвидео си. Јер нема речи преварне на језику моме. Ево, Госпоре, ти си познао све, и последње и прво; ти си ме саздао и ставио си на мене руку твоју: чудесно је знање твоје за мене, надјача ме, не могу према њему. Куда ћу поћи од Духа твога, и од лица твога где ћу побећи? Ако узихнем на небо, ти си тамо; ако сићем у ад, присутан си; ако узмем крила своја ујутро и настаним се на крајевима мора, и тамо ће ме рука твоја водити, и прихватиће ме десница твоја. И рекох: еда ли ће ме тама погазити, и ноћ бити светло у уживању моме? Јер се тама неће помрачити од тебе, и ноћ ће као дан просветлити се; као што је тама њена, тако је и светлост њена. Јер си ти створио бубреге моје, Госпоре, прихватио ме од утробе матере моје. Исповедаћу и славити те, јер си ме страшно удивило; чудесна су дела твоја, и душа моја зна то веома. (...) А мени су веома цењени пријатељи твоји, Боже, веома се укрепише почаци њихови. Избројаћу их, и већма од песка умножиће се; устадох и још сам са тобом. (...) Испробај ме, Боже, и познај срце моје, испитај ме и познај стазе моје. И види има ли пут безакоња у мени, и води ме путем вечним* (Пс 138, 1–14, 17–18, 23–24).

Ово је 138. псалом, који је, понављам, написан пре три хиљаде година. А ја читам, дивим се и радујем се: Господе, па све је то управо оно што ја осећам и доживљавам! То је моје искуство, то је речено о мени, у моје име! Чак и тај детињаста, неспретни језик који покушава да изрази оно што је изнад речи, и он је мој. А то значи да је вера живела и да живи вековима, то значи да су милиони људи осетили ово исто.

И испуњава се срце радошћу, када се од изобиља вере изливају ове чудесне речи: *Јер се тама неће помрачити од тебе, и ноћ ће као дан просветлити се; као што је тама њена, тако је и светлост њена.* И у тој светлости ја на један нови начин ви-

дим свет. Упркос свој његовој тами, он је за мене осветљен првобитном светлошћу. Уистину, *чудесна су дела твоја, и душа моја зна то!*

За псалмопојцем понављам: *Исповедаћу и славити те, јер си ме страшно удивио,* и на нови начин упознајем себе, грешног, слабог, поробљеног, јер ми се даје тајни орган унутарњег знања да схватим оно што је узвишено, дивно и славно, да пожелим узвишено знање и узвишен живот, да увидим разлику између пута трулежи и пута вечности.

И још нешто открива ми та вера: да све на свету објављује Бога, да све сија њиме – лучезарно јутро али и ноћни сумрак, срећа али и патња, радост али и туга. А што има тако много оних који то не виде, који не осећају да је ноћ живота светла као и дан, то је само зато што смо ја и слични мени сувише слаби сведоци вере, само зато што од најранијег детињства човека окружујемо лажима, што га уместо да трага за дубином наводимо да јури за ситном овоземаљском срећом, што га везујемо за узалудне ствари и таштину. Зато у човеку одумири тежња ка светлости и љубави, и његов свет испуњава лепљива тама скепсе и неверице, јада и мржње.

Али ни у тој тами, ни у том страшном паду Бог нас не оставља. И моје беспомоћне речи о вери биле би празне када на крају не бих исповедио веру не само у Бога, него и у оног јединог Човека којим је Бог дошао у свет, а у свету сваком човеку, да га спасе и препороди.

Ја верујем у Бога, али Бог се у пуноћи радости поседовања открива у Христу. *Бога нико није видео никад,* говори апостол Јован Богослов, и одмах додаје:

Јединородни Син који је у наручју Оца, он га објави (Јн 1, 18). И извештава нас да су његове речи сведочанство о ономе што смо видели очима својима, што сагледасмо и руке наше опипаше, о Речи живота (1Јн 1, 1). О њему, о тој Речи живота биће наша наредна беседа.

Једино име

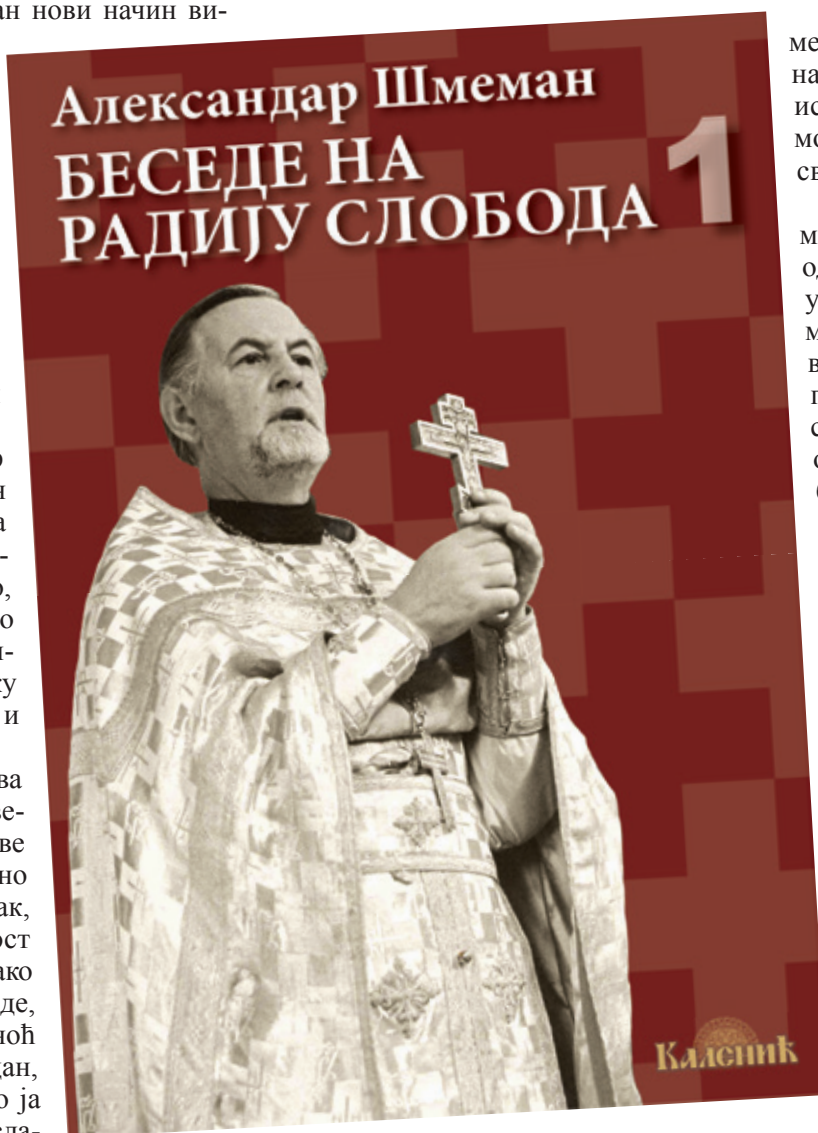
На крају наших размишљања о вери дошли смо до имена које је за нас, хришћане, уједно садржај и извор вере. Дошли смо до имена Христовог.

Довољно је спонуту га, и срце се наше сваки пут изнова испуњава усхићењем. А можда тим усхићењем све и почиње.

Безмало два миленијума деле нас од догађаја описаних у Јеванђељу. За то време у свету се догодио велики број огромних промена, сменили су се толики јунаци, остављајући за собом и лепо сећање и страшне легенде, да је лик Христов, који је забележен у једној од најкраћих књига, рекло би се, морао избледети, удаљити се од нас. Јер то је лик онога о коме, у суштини, знамо неупоредиво мање тога него о Наполеону, Лењину или Ајнштајну, чије су биографије детаљно изложене у хиљадама књига, а свака реч пажљиво проанализирана. Па ипак, тај лик није нимало избле-

део, јер за оне који верују у Христа његов лик је жив, јер љубав према њему, заједница са њим јесте смисао њиховог живота.

Ми читамо Јеванђеље и опет понављамо речи оних које су фарисеји послали Христу да против њега изнађу било какву оптужбу: *Никада човек није тако говорио као овај човек (Јн 7, 46).* И до дана данашњег ми осећамо истинитост, апсолутну истинитост ових речи. Заиста, никада човек није говорио као овај Човек. Нико на свету није изговорио речи испуњене таквом истином и истовремено таквом љубављу, таквим смирењем. А када их послушајемо, ми полазимо од тога да верујемо Христу, јер у оно што он говори ми не можемо да не верујемо, ми не можемо другачије осим да његове речи прихватимо свим срцем. А поверовавши му, ми долазимо до вере у њега.

Пут од веровања њему до вере у њега може се описати овако: ми најпре осећамо – и опет свом дубином свог бића – да тај Човек није могао лагати. Ако су његове речи лаж, онда је све на свету лаж, све је тама и бесмисао. И када он говори да је послан ради спасења људског, да ће онај ко поверује у њега пронаћи радост коју му нико неће моћи одузети, ми прихватамо те речи

и верујемо у Христа. Ту веру потврђује тако велика радост и тако дубоки мир који се у нас усељава да нам други докази више нису потребни. *Нећу вас оставити сиротне: доћи ћу к вама (Јн 14, 18); Ја сам са вама у све дане до свршетка века (Мт 28, 20).* Усхићено је срце тим присуством, и са сваким од нас догађа се исто што и са неверним Томом, који је најпре тражио доказе, да би затим ускликнуо: *Господ мој и Бог мој!* (Јн 20, 28).

Не, предмет наше вере није апстрактно божанство које безбожници негирају, не састоји се она у томе, него у Богу ког нам је објавио Христос. И нису чуда, моћ и власт то чиме нас он привлачи, него љубав, добро и лепота коју излива његов лик. *Заиста, никада човек није тако говорио као овај човек!*

Све се у свету мења и заборавља, све пролази, али Христос остаје онакав какав је одувек био, он је и даље предмет такве љубави, такве вере и верности да милиони људи радије бирају смрт и страдања него да се одрекну њега. Штавише, они у самим страдањима виде могућност да узму учешћа у Христовим страдањима, а у смрти залог да ће бити са њим. Шта се на земљи може упоредити са том љубављу, са том вером и верношћу?

Целу те је, земљо родна,
Цар Небески с лицем роба
благословом походио.⁴

Тјутчев је ове стихове написао о Русији, али ми их можемо читати као да се односе на целу земљу и на све епохе. Јер то Христово похођење, то његово присуство међу нама и данас је исто тако очигледно као и пре две хиљаде година у Галилеји.

И зато наше беседе о вери можемо завршити на следећи начин. Када кажем: „Ја верујем у Бога“, ја тада пред собом видим лик Христа. Његов поглед као да је уперен само у мене. Ја умом знам да се он даје свакоме, али притом осећам позив који је упућен баш мени, љубав која је усмерена управо ка мени, и као да чујем речи: „Ја сам теби дошао и ради тебе предајем целог себе. Ја те волим и желим вечну заједницу с тобом“.

И у оним тренуцима када то искуство у мени заглашује таштина овога живота ја му свеједно одговарам љубављу, и нису ми потребни ни докази ни тумачења. Ја целим бићем знам да он на сличан начин куца на врата сваког срца, и желим свакоме да кажем: „Загледај се у њега, послушни добро његове речи, јер никада човек није говорио тако као овај Човек, и наступиће за тебе тај јединствени сусрет, чија се дубина и радост не могу упоредити ни са чим на свету. Почеће нови живот, засијаће нова светлост. И ма колико ми падали, ма колико пута их проневерили на свом животном путу, ту радост нам нико неће одузети“.

Ето то је, у суштини, садржај наше вере, али и њен извор. Наша вера почиње Христом, рађа се из сусрета са њим, и Христом се завршава. Она често као да умире у нама, ми заборављамо на њу, предајемо се таштини овога живота, али онда нам у руке поново доспева иста она невелика књижица, и опет је пред унутарњим погледом исти онај лик, опет

Неко стоји на вратима срца и куца.

Како је важно, како је усред животног метежа бескрајно важно препознати то куцање!

Са руског превели Иван и Јелена Недић

напомене:

¹ „Христе, Светлости истинита, који просвећујеш и освећујеш сваког човека који долази у свет...“ – молитва првог часа.

² „И још да ти кажем, мајко, да је сваки од нас свима крив“. Ф. М. Достојевски, *Браћа Карамазови (Братья Карамазовы, 1879–1880)*, део 2, књига 6, глава 2 (Фјодор Михајлович Достојевски, *Браћа Карамазови*, превео Јован Максимовић, Београд: Новости, 2006, стр. 301).

³ Претходно објављено као: „О вере, 5“, Прот. А. Шмеман, *Проповеди и беседе*, Москва: Паломник, 2000, стр. 19–21.

⁴ Из песме Фјодора Тјутчева *Ети бедные селенья...* (1855).

др Александар Стојановић

ПРАВОСЛАВНА ЕКЛИСИОЛОГИЈА И ПОДВИЖНИЧКИ ДУХОВНИ ЖИВОТ

Одломак из књиге „Евагрије Понтијски и православна аскетска традиција отаца из Газе (Варсануфија Великог, Јована Пророка и авве Доротеја)“

По еклисиологији Гаских отаца, Господ Исус Христос је основао Цркву и Он је њен чврст, постојан камен и темељ¹. Она постоји кроз Христа и, како цитирају, „врата ада неће је надвладати“². Црква се, дакле, не може уништити нити разградити, пошто је изграђена на камену, који је Христос³. Својом Црквом Христос је повезао земаљско са небеским, освећујући Својим присуством све и сва⁴. Такође, Својим делом спасења, Христос нас је учинио деловима Свога Тела, али и деловима међу собом⁵. Другим речима, учинио нас је браћом међу собом, сагласно речима Светога Писма: „Брат, који је од брата потпомогнут, је као град утврђени и зазиђени“⁶.

Гаски оци су имали кристално јасан став када је реч о важности божанског Причешћа за црквени живот и идентитет сваког хришћанина. Они истичу да сваки човек постаје заједничар Христовог Тела и Крви учествовањем у божанском Причешћу⁷. Истицали су да нико не треба да се сматра достојним овог огромног дара Божијег, тј. божанског Причешћа⁸. Међутим, говорили су такође да нико не треба ни да се удаљује од њега, јер кроз покајање можемо да се причешћујемо са чистом савешћу Светим Даровима⁹. Другим речима, да би нас Бог удостојио причешћа Својим страшним и животворним Тајнама, морамо им прићи као рањеници, и као они који искају Божију милост. Свети Варсануфије каже да је тада најбоље за нас да говоримо: „Недостојан сам, али верујем да ћу се осветити причешћем“¹⁰.

Свети Авва Доротеј је на веома карактеристичан начин описао свет и јединство љубави по Богу. Вредност овог сликовитог приказа је заиста ванвременска. Он је представио свет као круг нацртан на земљи, тј. као кружну линију урезану шестаром. Центар тог круга представља Бога, а праве линије, или зраци који крећу од спољашњег дела круга према центру, представљају путеве, или начине живота људи. Тако, када свети људи напредују ка центру, покушавајући да се приближе Богу, сразмерно томе колико напредују, толико се приближавају и један другом. И супротно, колико се удаљују од Бога, ка спољашњем делу круга, толико се и удаљавају један од другог. Дакле, то је природа љубави: када живимо страсно и грешно, не само да се удаљавамо од Бога, као Центра и Извора живота, него се удаљујемо и међу собом. А ако Бога заволимо, колико више негујемо топлу љубав према Њему, толико Му се више и приближавамо, као и нашим ближњима. Такође, колико год више покушавамо да се сјединимо једни са другима, толико се више сједињујемо и са Богом¹¹.

Анализирајући еклисиологију Гаских отаца, проф. Мардзелос је приметио да Свети Авва Доротеј није посматрао хришћанску љубав према ближњем на неки прост, сентименталан начин, већ потпуно егзистенцијално. Другим речима, посматрао ју је као

израз онтолошке везе са ближњим, која је подстакнута нашом заједничком црквеном свешћу: „У оквирима таквог црквеног поимања ближњег нема места за индивидуализам и егоизам. Штавише, сотириолошки индивидуализам је неприхватљив унутар Цркве, јер се не спасавамо као индивидуе, већ као браћа и чланови Тела Христовог“¹². Управо зато, Авва Доротеј је саветовао монахе да стекну љубав и милосрђе према ближњем¹³. А да би се то постигло, како каже, морамо избегавати оговарање, осуђивање и, што је најважније, понижавање других. Будући да смо чланови истог Тела, тј. Цркве, треба да помажемо једни другима. И

наставља: Ко још, када има рану на руци, или ноzi, или другде, па још ако је инфицирана – не покуша да је очисти и опере, да стави мелем, да је прекрсти и покропи освећеном водицом, да се помоли и Светитеље

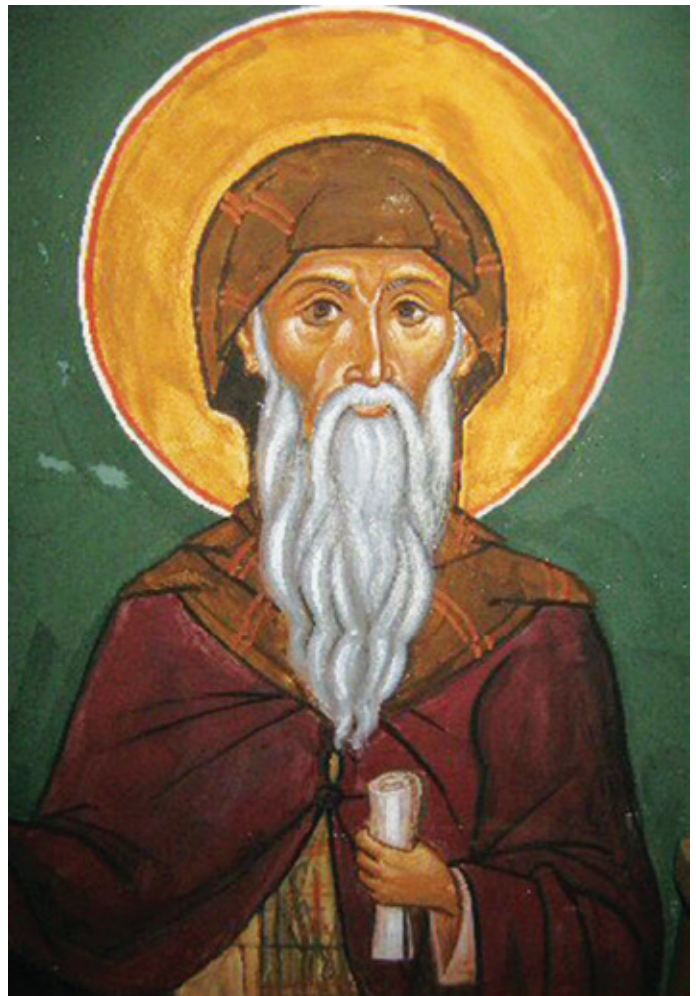
замоли да се моле за њега? Јер за сваког човека је природно да не занемари свој део тела, и да га се не гади, па чак ни његове прљавштине, већ да уради све што може да га излечи¹⁴. Следствено томе и ми смо дужни да трпимо са онима који трпе, и да им, колико можемо, пружимо подршку. Наравно, и ми сами потребујемо помоћ других, и то посебно оних који су духовно јачи од нас¹⁵. Управо такво црквено схватање солидарности у Телу Христовом, али и пастирску љубав, имао је Свети Варсануфије Велики када се обратио Богу као други Мојсије: „Владико, или уведи моја чеда заједно са мном у Своје Царство, или избриши и мене из Своје Књиге“¹⁶. Овим речима је заиста на упечатљив начин показао своју љубав према ближњима као и узвишеност свог духовног очинства.

Гаски оци су били толико признати харизматични подвижници и служитељи Цркве Христове, да су и епископи тражили савет од њих. Интересантно је да питања 813-830 потичу од епископа „светог Града“ – Јерусалима. По свему судећи, та питања је послао Светом Варсануфију тадашњи Јерусалимски патријарх Петар (524-550)¹⁷. Такође, постоје индиције да питања 793-803, 804-812 и 833-837 потичу од тадашњег епископа гаског Кирила¹⁸. А колико су савети и расуђивања Гаских отаца тада били уважавани показује и преписка 792, која сведочи да је и сâм император Новог Рима послао питање Светом Варсануфију преко неког епископа¹⁹. Цар га је, наиме, питао шта да ради, јер је закључио да и код неких „светских моћника“, тј. рим-

ских великаша, постоје одређена кривоверна догматска схватања²⁰.

У преписима 786-845²¹ налазе се одговори двојице Стараца, Варсануфија и Јована, на питања која се углавном тичу црквене праксе и Канонског права. Иако су двојица Стараца били надалеко познати харизматични подвижници, поседовали су велико смирење и поштовали црквене власти и канонски поредак Цркве. Најочигледнији доказ за ово је одговор Светог Варсануфија једном епископу, који је тражио да га посаветује²². Одговорио му је да не доликује слуги да даје савете свом господару. Са великим смирењем, рекао му је да се није још ослободио сујете, па да постане слуга свима. Потом је Велики старац замолио епископа да се моли за њега, да, како каже, позна шта је Бог, да држи божанске заповести и да тако буде помилован²³.

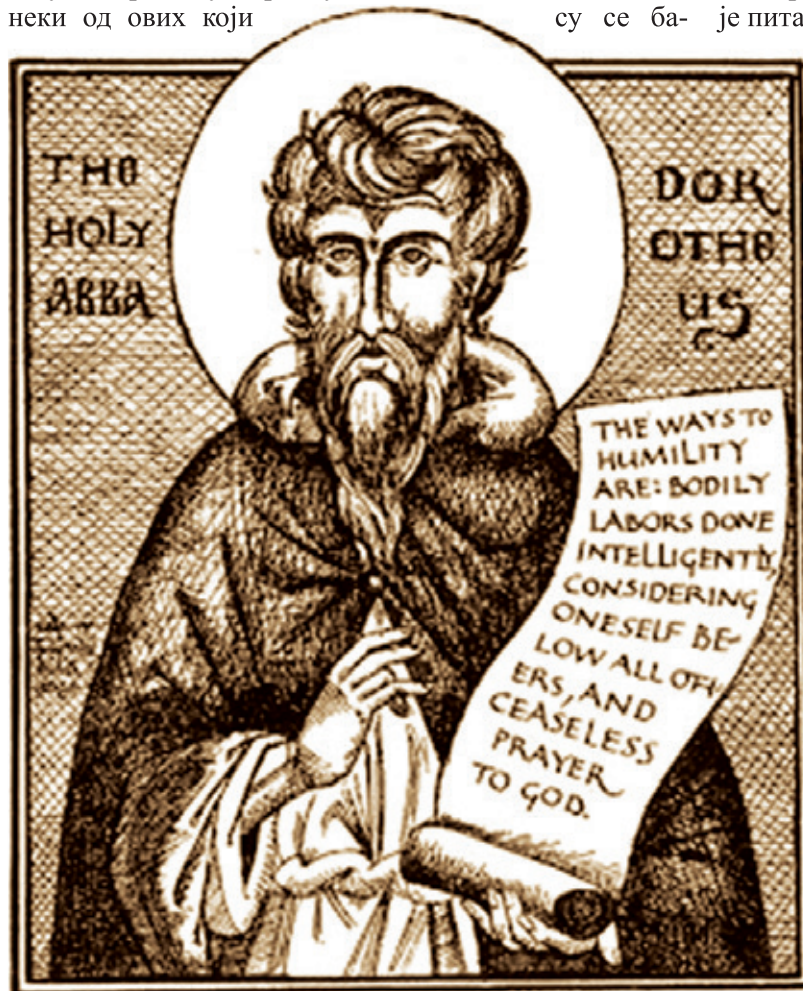
Посебно је интересантан одговор Светог Варсануфија епископу „светог Града“, Јерусалима, који га је питао шта да ради са неким људима који су прихватили манихејство. Ти људи, додао је, решили су да се врате Цркви²⁴, међутим, уплашили су се казне и отишли у друга места, и крштавали се где су могли. Велики старац га је посаветовао да напише послани-

цу (тј. циркуларно писмо) у вези тога, и да забрани свештеницима, који би можда и хтели да их крсте, да то чине. Јер, како каже, нису сви клирици подједнако пажљиви и не разумеју колико времена припремног периода потребују ови јеретици да од свештеника слушају и уче божанске речи и катихезе. Велики старац је нагласио да ове јеретике не треба одмах и тек тако примати у Цркву, јер су поднели велику духовну

штету од јереси, која је страшно опасна²⁵. Тамо, каже, где нема жарке жеље за Богом, важи реч Господња: „Не дајте светиње псима и не бацајте бисере своје пред свиње“²⁶.

У следећој кореспонденцији, исти епископ је обавестио Светог Варсануфија да је цар издао нови указ у коме се забрањује прорицање судбине и гатање Јелинима, идолопоклонцима и схизматицима²⁷. Управо у то време, у периоду после Пасхе, неки од ових који су се ба-

вили гатањем дошли су да се крсте, а неки, опет, да се причесте. Епископ је због тога упитао Великог старца да ли да их прими и када би они требало да се крсте и причесте. Он му је одговорио да прими оне идолопоклонике, који заиста желе да се освете Светим Крштењем²⁸. Било би прикладно, додао је, да се крсте у току Свете Четрдесетнице или за празник Вознесења Господњег. Неки од њих ће, каже, вероватно прићи из користи или од страха због царске наредбе. Њима епископ треба да каже да чини велики грех онај који прилази Цркви само због државног указа. Међутим, ако приђе Цркви са страхом Божијим, због стицања истинског Вечног Живота, тада ће наћи два добра: добиће Вечни Живот, али и телесни добитак. Свети Варсануфије је напоменуо епископу да ово исто треба да каже и схизматицима који хоће да постану чланови Цркве, али тек када исповеда да „ради Бога прилазе“²⁹. По његовом мишљењу, епископ би требало одмах да прихвати покајане схизматике, пошто су они већ хришћани³⁰.

Када је реч о темама које се тичу Црквеног и Канонског права, Гаски оци су инсистирали на чувању свештених канона Цркве, као и других синодских одлука.

Одговарајући неком монаху, Свети Јован Пророк га је посаветовао да не би требало да слуша само свог старца, већ да прими као заповест и оно што одређују догматски канони, као и поједини одговори Светих отаца³¹. Свети Никодим Светогорац је у вези овога истакао да је Свети Јован Пророк под појмом догматских канона подразумевао одлуке Васељенских и локалних сабора, као и каноне одређених отаца по питању црквене и манастирске праксе³². У другој преписци, један мирјанин је питао Авву Јована да ли треба да прихвати позив од Јудеја и идолопоклоника на част, или, пак, поклоне које они дарују на своје празнике. Он га је посаветовао да ништа не прихвата од њих, пошто би такво поступање било супротно канонима Цркве³³ (70. Апостолски и 37. и 38. канон Лаодикијског сабора).

Слично томе, један епископ га је питао који став да заузме према локалном великашу хришћанину, који благонаклоно гледа на то што верни посеђују позоришта и идолопоклоничке светковине, иако тиме престапају црквене каноне. Авва Јован му је одговорио да поручи том великашу да би требало да и он, са своје стране и као верно чедо Цркве, штити њене интересе и поштује њене каноне, а на славу Божију³⁴.

Када је реч о веома јасном ставу Гаских отаца у вези чувања црквених канона, важно је поменути и одговор Великог старца о поделама у Цркви, које произлазе од различитих мишљења³⁵. Наиме, питање на које је требало да одговори тичало се избора епископа у оближњем граду. Тај избор је створио сукоб међу вернима, поделивши их у два супротстављена табора. Пошиљалац питања, прилично забринут за духовно стање верника у том граду, питао је Великог старца зашто му је претходно одговорио да ће и недостојни постати саучесници добра, које ће се даровати достојнима, иако у Јеванђељу пише: „И ако се Царство само по себи раздели, то Царство не може остати“³⁶. Свети Варсануфије му је одговорио да се овај стих односи само на случај када су оба дела пала у зло. Зато, ако се догоди да неки неверник хоће да одступи од Цркве, онда нека и одступи, по речима апостола: „Ако ли се неверујући раздваја, нека се раздвоји“³⁷. Говорећи о овој теми, проф. Мардзелос је додао: „Ово раздвајање уопште не штети Цркви, нити је може одвести у расуло, будући да је и сам Христос рекао да је `врата ада неће надвладати`“³⁸. Раздвајање од Цркве штети само ономе који се разлучује од ње, и никоме другом“³⁹.

На крају, вредно је помена да су Гаски оци одговарали и на питања која су се тичала свакодневних тема црквеног живота, као што је хиротонија нових епископа, свештеника и ђакона⁴⁰. Интересантно је колико су поверења у Великог старца имали један хроепископ⁴¹ и један епископ⁴², будући да су га питали да ли би ваљало да ради сопствене духовне користи дају оставку на своју функцију, повуку се у манастир и потпуно напусте свет. Велики старац их је одвратио од ове намере. Такође, занимљив је и одговор Авве Јована епископу гаском, који га је питао да ли је у реду то што неки великаши покушавају да га убеди да треба да

уведе новину у Цркви, па да она, а не државне власти, наплаћује порез на бродове који преносе вино. Наиме, тада су неки бродови упловљавали у црквене луке, па су ови локални великаши помислили да би Црква могла имати велику корист од тога. Авва Јован му је одговорио да Црква не треба то да чини, јер то приличи само светским властима. Међутим, додао је, оно што припада Цркви посвећено је Богу, па никоме не треба дозволити да јој наноси штету. Јер, тешко онима који јој штете у било чему⁴³.

напомене:

¹ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 345*, SC 450, стр. 360; *Απόκρισις 345*, NA, стр. 187. *Lettres 32*, SC 426, стр. 228; *Απόκρισις 32*, NA, стр. 48.

² Исто, *Lettres 801*, SC 468, стр. 262; *Απόκρισις 801*, NA, стр. 346. Уп. Мт. 16, 18.

³ Исто, *Lettres 834*, SC 468, стр. 312; *Απόκρισις 839*, NA, стр. 358.

⁴ Исто, *Lettres 575*, SC 451, стр. 762; *Απόκρισις 575*, NA, стр. 274.

⁵ Исто, *Lettres 109*, SC 427, стр. 432; *Απόκρισις 204*, NA, стр. 130. *Lettres 136*, SC 427, стр. 496-498; *Απόκρισις 223*, NA, стр. 138. *Lettres 548*, SC 451, стр. 696; *Απόκρισις 548*, NA, стр. 260.

⁶ ПрС. 18, 19: „Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθοῦμενος, ὡς πόλις ὄχυρὰ καὶ τετειχισμένη“.

⁷ Исто, *Lettres 463*, SC 451, стр. 560; *Απόκρισις 463*, NA, стр. 230.

⁸ Исто, *Lettres 463*, SC 451, стр. 560; *Απόκρισις 463*, NA, стр. 230.

⁹ Исто, *Lettres 464*, SC 427, стр. 562-564; *Απόκρισις 464*, NA, стр. 230-231.

¹⁰ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 464*, SC 427, стр. 562-564; *Απόκρισις 464*, NA, стр. 230-231.

¹¹ Иначе, ово је један од омиљених приказа блаженопочившег епископа Данила Будимског. АВВА ΔΩΡΟΘΕΟΥ, *Διδακασία ΣΤ'*, исто, 78, SC 92, стр. 286; PG 88, 1696 BC.

¹² ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΑΡΤΖΕΛΟΥ, *Θεολογία καὶ πνευματικότητα...*, исто, стр. 219.

¹³ АВВА ΔΩΡΟΘΕΟΥ, *Διδακασία ΣΤ'*, *Περὶ τοῦ μὴ κρίνειν τὸν πλησίον*, 77, SC 92, стр. 282 и даље; PG 88, 1693C-1696B.

¹⁴ Исто.

¹⁵ Исто.

¹⁶ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 187*, SC 427, стр. 598; *Απόκρισις 110*, NA, стр. 83: „Δέσποτα, ἢ συνεισένεγκέ μοι τὰ τέκνα μου εἰς τὴν Βασιλείαν Σου, ἢ ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου Σου“. Уп. 2 Мој. 32, 32.

¹⁷ Види ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 813-830*, SC 468, стр. 280-306; *Απόκρισις 813-830*, NA, стр. 350-356. Уп. АRYEH КОFSKY, *The Byzantine Holy Person...*, исто, стр. 265.

¹⁸ У вези ове теме види детаљније објашњење које су изразили F. Neyt и P. de Angelis-Noah у ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, SC 468, стр. 31.

¹⁹ По свему судећи, овде је реч о императору Јустинијану Првом. ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 792*, SC 468, стр. 252-254; *Απόκρισις 792*, NA, стр. 344. Битно је приметити да се у овој „царској“ преписци Светог Варсануфија град Константинопољ назива *Нови Рим*. То је још један доказ да Цариград никада није био Други, већ Нови Рим. Зато је потпуно погрешна терминологија западне историографије која се на све могуће и немогуће начине трудила да уруши и затре важност Новог Рима, Константинопоља, називајући га Другим Римом, а такође и називајући Источно римско царство Византијом. Цариград се не може и не сме потценити и свести на неки скоро безначајни град Визант.

²⁰ Исто.

²¹ Исто, *Lettres 786-845*, SC 468, стр. 242-328; *Απόκρισις 786-841*, NA, стр. 342-359.

²² Исто, *Lettres 791*, SC 468, стр. 252; *Απόκρισις 792*, NA, стр. 344.

²³ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 791*, SC 468, стр. 252; *Απόκρισις 792*, NA, стр. 344.

²⁴ Исто, *Lettres 820*, SC 468, стр. 290; *Απόκρισις 820*, NA, стр. 352.

²⁵ Исто.

²⁶ Исто. Уп. Мт. 7, 6.

²⁷ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 821*, SC 468, стр. 290-292; *Απόκρισις 821*, NA, стр. 352.

²⁸ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 821*, SC 468, стр. 290-292; *Απόκρισις 821*, NA, стр. 352.

²⁹ Исто.

³⁰ Исто.

³¹ Исто, *Lettres 370*, SC 427, стр. 398, *Απόκρισις 370*, NA, стр. 195: „Κάκεῖνο δὲ ὡς ἐντολὴν δεῖ δέχεσθαι, ὅταν οἱ δογματικοὶ κανόνες τι ἀποφαίνωνται ἢ Πατέρων ἐστὶν ἀπόκρισις ὡς ἐν ἀποφάσει ῥηθεῖσα, ἀλλὰ ταῦτα κατὰ ἐρώτησιν Πατέρων βεβαίωσον τῷ σῶ λογισμῷ, οὐ πάντως γὰρ ὅτι ὀρθῶς νοεῖς τὴν τῶν ρημάτων δύναμιν. Τῇ οὖν ἀποκρίσει αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ μᾶλλον πειθου καὶ φύλαξον ἀπαραβάτως βοηθοῦντός σοι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ εὐχαῖς ἀγίων. Ἀμήν“.

³² ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Απόκρισις 370*, NA, стр. 195, фуснога 1.

³³ Исто, *Lettres 775*, SC 468, стр. 222; *Απόκρισις 775*, NA, стр. 338. *Lettres 776*, SC 468, стр. 224; *Απόκρισις 776*, NA, стр. 338.

³⁴ Исто, *Lettres 836*, SC 468, стр. 314-316; *Απόκρισις 840*, NA, стр. 359; *Lettres 837*, SC 468, стр. 316-318; *Απόκρισις 841*, NA, стр. 359.

³⁵ Исто, *Lettres 801*, SC 468, стр. 262; *Απόκρισις 801*, NA, стр. 346.

³⁶ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 801*, SC 468, стр. 262; *Απόκρισις 801*, NA, стр. 346. Уп. Мк. 3, 24.

³⁷ 1 Кор. 7, 15.

³⁸ Мт. 16, 18.

³⁹ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΑΡΤΖΕΛΟΥ, *Θεολογία καὶ πνευματικότητα...*, исто, стр. 220.

⁴⁰ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 788*, SC 468, стр. 244-246; *Απόκρισις 787*, NA, стр. 342. *Lettres 793-819*, SC 468, стр. 254-288; *Απόκρισις 792-818*, NA, стр. 344-352.

⁴¹ Исто, *Lettres 789*, SC 468, стр. 246-248; *Απόκρισις 788*, NA, стр. 352-343.

⁴² Исто, *Lettres 790*, SC 468, стр. 248-252; *Απόκρισις 789*, NA, стр. 343.

⁴³ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, *Lettres 835*, SC 468, стр. 314; *Απόκρισις 835*, NA, стр. 357.

Марко Јефтић, јереј

ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ УНУТАР КОРИНТСКЕ ЦРКВЕ

(наставак)

Што се тиче 2Кор и у њој наилазимо на проблеме у заједници. Апостол Павле мора да се позабави са новопридошлицама које су већ стигле и можда носиле са собом препоручена писма (2Кор 3 1). Они су очигледно хришћани потекли из јудејства, Јевреји, попут самог Павла, потомци Авраамови (2Кор 11 22), и називају сами себе апостолима и слугама (διάκονοι) Христовим (2Кор 11 13, 23). Могуће је да су се они позивали на ауторитет оних које Павле презриво назива „превелики апостоли“ (2Кор 11 5; 12 11), док ове „улезе“ именује као „лажне апостоле“ (2Кор 11 13). За неке библисте ова два пежоративна назива односе се на исте људе, а докази у корист њихове истоветности

чине се јачим од оних у корист разлике међу овим групама.¹ Ко год да су били ти људи, који су стварали проблеме, њихова порука и стратегија чине се различитим у односу на друге емисаре јудеизације познате нам из нпр. посланице Галатима. Нема помена о томе да се захтевало обрезивање и поштовање Закона, иако Павле јасно наглашава да је Стари Завет слова неупоредив са Новим Духа (2Кор 3 4-18). Заправо, говорничке вештине Апостола Павла подвргнуте су осуди (2Кор 10 10). Може се претпоставити да су вештине улеза биле у неком смислу веће, те су они оставили јачи утисак проповедајући и објављујући Господа. Павле се осећао примораним, због напада, да долично одговори. Знаци и чуда су нешто што се очекује од апостола (2Кор 12 12). Из свега овога можемо закључити нешто о њиховом стилу, али мало о садржају њихове поруке. То постаје још теже када Павле саопшти да они проповедају другог Христа (2Кор 11 4).

Ко су били ти људи? Постоји више могућности које су теолози предлагали. Јесу ли то били проповедници

који су проповедали Христа као духовног победника, притом рекламирајући се наводним откривењима и чудима која су чинили? Можда су то били проповедници духовништва ослобођења или гностици који су поседовали наводне тајне вештине и знања којима су могли чинити знаке и чуда. Није искључена ни могућност да су лажни апостоли били мисионари чији је став лично на онај јерусалимске цркве, али овај пут без притиска по питањима обрезвања и поштовања Закона, или група хеленистичких путујућих пророка, магова и тзв. доносиоца спасења. Можда хришћани јудејског порекла који нису били спремни да се придржавају одлука Апостолског сабора из Јерусалима (овај предлог је недовољан јер није појашњено са чим се то нису слагали, ако то нису обавезност обрезвања и поштовање Закона).² Питање које остаје отворено јесте и да ли су ови противници деловали само због личног ривалитета или нетрпељивости према Апостолу Павлу и његовом делу или је њихова порука била дијаметрално различита од Павлове, те је то условило њихову активност. Или су то били опортунисти који су осетили шта би се свидело и задовољило оне чланове коринтске Цркве који су били незадовољни Павловом поруком и начином организовања Цркве? Идеја о повезаности ових људи са Аполо-

сом није одржива уколико узмемо у обзир извештај из Дап 18 24-28, или да су макар подсећали на њега у мисионарском раду – чак и када се као доказ прихвате писма препоруке (Дап 18 27; 2Кор 3 1).³

Јасно је да коринтска Црква није била уједињена у подржавању Павла, чак иако ниједан члан заједнице није отишао тако далеко да га одбаци или да негира његово право да буде апостол. Да су неки од њих преферирали друге види се и из Павлових речи (1Кор 1 12). Он нам не говори зашто су једни изабрали једне, а други друге и то је водило до најразличитијих тумачења у вези са овим местом. Основа за реконструкцију поделе на разне групе унутар Цркве у Коринту је више него спекулативна. Могуће је да Апостол Павле намерно није покушавао да критикује специфична веровања разноликих група и да је због тога био умешан од стране истих у њихова међусобна препирања, концентришући своју критику на целокупну заједницу и њен изглед. Тако чинећи он учвршћује став о себи као оцу заједнице, а не само вођи једне фракције уну-

тар ње, истовремено избегавајући све оно што би могло да остврдне фронтине међу њима. Такође, понекад је сугерисано да Павле овде брани своје апостолство против напада из 1Кор 9, али ако је то тачно онда оно неће бити сагласно са основном идејом аргумената које он излаже у овој тачки. Ти аргументи су коришћени да би се показало да он има апостолска права, али их одбацује да би личним примером деловао на оне који имају „знање“ да не повређују слабију браћу и сестре узимајући њихове увиде и доводећи их до логичног закључка. Истина је да се неки у Коринту требају подсетити да је Павле, после свега, ипак њихов апостол. Међутим, у фази писања 1Кор не би требало бити питања о фронталним нападима на његово право да буде апостол, чак иако су неки преферирали вођство других.

Нико заиста не би требало да говори о Павловим противницима у 1Кор. Он још увек може да пише читавој заједници и нема изразитог контраста између „ви“, заједнице и неких других као што налазимо у 2Кор и Гал. Ако је истина да Павле свеукупно користи оштрији тон када се обрачунава са уљезима који не припадају Цркви, онда тон у 1Кор нема горку оштрицу делова 2Кор и Гал. У 1Кор, коринтска Црква је та која је дужна да се разрачуна са проблемима унутар ње, а то је Павлова Црква. Заиста, неки од ових проблема могли су настати захваљујући преревносним следбеницима Павловог учења или Павлових примера.

У овој посланици налазимо одломке који подсећају на слогане и чини се као да стоје у основи неких од проблема у Цркви: „Све ми је дозвољено...“ (1Кор 6 12), „Све ми је слободно...“ (1Кор 10 23) и „...сви ми имамо знање“ (1Кор 8 1). Може се претпоставити да Павле прво лице једнине користи само као стилски украс и

да он не идентификује себе са садржајем ових речи, нити да их подржава. Да је све увек било дозвољено у апсолутном смислу је, наравно, мало вероватно – мора се претпоставити да су ствари као убиства, ипак, недозвољене. Оваква фраза могла је имати своје место у дебати о хришћанској слободи и партикуларној слободи која произилази из захтева јудејског закона. Слобода је, у сваком случају, кључни концепт 1Кор 9, јер Павле себе приказује као слободног апостола који је себе учинио свачијим слугом да би све придобио за Јеванђеље. Треба нагласити да се овај слоган појављује у контексту два греха која су била, у јеврејским очима, главни греси незнабожаца – идолатрија и сексуална нечистота. Чак и идеја да су хришћани били, према Павлу, нова твар (2Кор 5 17) можда је могла охрабрити неке да почине сексуални грех инцеста који је осуђен у 1Кор 5 1-5. Да ли је однос, који је чинио ову тајну сексуалну везу, већ осуђен од стране Мојсијевог закона (Лев. 18 8), био део старе твари?

Ако слоган о дозвољености свега има своје корене у Павловој поруци, онда онај о поседовању знања има извесну сличност са Павловим колегом – Аполосом, који је очигледно утврдио Павлов рад на оснивању коринтске Цркве (1Кор 3 6). Тачно је да нема основа за мисао да је сваки александријски Јеврејин, што је Аполос изворно био (Дап 18 24), требао да дели интересовања, на страну ерудицију, Филона, његовог александријско-јеврејског савременика, али мало је вероватно да је Павле био тај који је пробудио у Коринћанима фасцинацију за „знањем“ и са њом блиско повезаном „мудрошћу“. У сваком случају, Павле се удаљава од онога што се обично сматра мудрим и на важно место поставља мудру лудост Божију (1Кор 1 17 – 2 16).⁴

Ако је Аполос увео ове термине, онда је мало вероватно да је њихова употреба, коју Павле критикује, потекла од њега. Апостол Павле о Аполосу говори позитивно и наглашава да га је охрабривао да се врати и поново посети коринтску Цркву (1Кор 16 12). Мало је вероватно да би он то чинио да је сматрао Аполоса одговорним да води Цркву погрешним путем или да заједницу храни погубним идејама. Стога, такве идеје можда нису дошле од стране неког учитеља који је посећивао Цркву, већ су вероватније биле производ интелектуалне климе која се могла наћи у извесним круговима тог грчко-римског града. За Павла карактеристика Грка је била да траже мудрост док Јевреји траже знаке (1Кор 1 22). Последице хришћанске поруке, које се могу чинити незамисливим у њеној палестинској постојбини, сада су спремно стигле до умова и биле жељно усвојене.

Обојица, Павле и Аполос, су вероватно охрабривали Коринћане да мисле о себи као обдаренима Духом, можда делимичним повезивањем дарова Духа са обредом крштења (1Кор 6 11; 12 13). Аполос је највероватније више крстио од Павла, јер сам Апостол каже да је тек неколико Коринћана крстио (1Кор 1 14, 16). Као доказ о Аполосовим крштењима може се навести и метафора коју је Павле позајмио из хортикултуре, а у којој истиче Аполосове заслуге у увећању заједнице говорећи као о заливању (1Кор 3 6). Али сам Павле је говорио језике (1Кор 14 18), а Аполос „горео духом“ (Дап 18 25), иако је он у том ступњу очигледно знао само за Јованово крштење. Ипак, било би ис-

хитрено закључити да су Павле и Аполос криви због претераног вредновања дара говорења језика који вероватно лежи иза питања Коринћана о „духовним даровима“ (1Кор 12 1), а којима се Павле бави у 1Кор 12 – 14. Ова два поглавља представљају харизматску историју раног хришћанства. Она представљају људе који су наводним поседовањем дара говорења разних језика себе сматрали посебним и поседницима Духа, а све оне који нису као они духовно мањкавим.

друштва. Због тога што се од сваког ко је био на јавној функцији (Ераст?), у градској или војној управи које су биле саставни делови грчко-римског града, или на челу друштава припадника више класе, очекивало да учествује у верским обредима који су били саставни део живота града и његових институција. Чак се и одбијање положаја који се могао приуштити сматрало изузетно асоцијалним.⁷ Ово је био, међутим, проблем за знатно више сиромашнијих припадника заједнице,

Није могуће ни да је све друго што је лоше кренуло у Коринту било повезано са Павлом и Аполосом. Проблем парничења (1Кор 6 1-8) могао је проizaћи из културе понашања која је постојала на одређеним (вишим) ступњевима коринтског друштва. Припадници виших слојева сматрали су да је ово уобичајен начин решавања спорова, а имали и су финансијских могућности да га приуште.⁵ Проблеми током Господње вечере могли су одражавати утицаје које је на хришћанске обележја вршила традиција ручавања у грчко-римским градовима, у том смислу да су они били огледало друштвене неједнакости која је владала међу различитим учесницима.⁶ У крајњем случају била је у питању чињеница да су неки чланови заједнице толико навикли на пређашње, уобичајено понашање током друштвених окупљања и обела да нису увиђали њихову непримерност и несклад са скуповима одржаваним у Христово име. Не треба занемаривати ни утицај добростојећих чланова заједнице који су имали највише користи од прагматичног решења проблема меса жртвованог идолима. Што је неко био више на лествици грчко-римског друштва, то је већи био притисак на њега за постизањем компромиса по овом питању, а неуспех да се то оствари могао је довести до изопштавања из

јер су они били углавном чланови различитих трговачких или занатских удружења (нешто слично еснафима у средњовековној Европи) који су на својим скуповима, макар формално, прослављали и обредно се захваљивали неком божанству-заштитнику. Чини се да су зато хришћани бивали избаћивани из тих друштава.

На приватном плану постојао је проблем да појединац дође, чак и несвесно, у контакт са идолатријом преко меса које је ритуално заклано. Иако треба приметити да је конзумирање меса у приватном контексту била привилегија богатих.⁸ Сиромашнији чланови друштва могли су месо јести на јавним прославама, где је место паганских ритуала било савршено јасно, али и удаљено од сакралних обелаоница.

Богатији хришћани могли су много постићи у своју корист ако би пронашли пут којим би заобишли забрану учествовања у идолопоклонствима и свим пропратним друштвеним елементима и исте уградити у јудео-хришћански етос, али и изгубити много од привилегија које су уживали у друштву ако у томе не буду успели. Један од начина да се пронађе тај пут је била аргументација да ако су идоли непостојећи, онда нам не могу нашкодити (уп. 1Кор 8 4) – ипак су могли ако иза њих стоје демони (1Кор 10 20-21, алудирајући

на Понз 32 17). Уосталом, Павле реплицира да нису сви хришћани делили уверење да није било ништа иза идола и да могу, стога, бити узнемирени или повређени примером тзв. „јаких“, али и да и други, тзв. „слаби“, могу пасти у идолопоклонство уколико би следили логику горепоменутог увида (1Кор 8 7-13).⁹ Павлов једини уступак њима је да се на приватним скуповима не требају бојати да ли је то што једу идолска жртва, али би једино требало да избегавају да једу уколико би их неко обавестио да је то што је послужено идолска жртва, ради савести тога који их је информисао (1Кор 10 25-30).

Други проблеми потицали су из општег културног наслеђа и нису били везани само за односе богатијих и сиромашнијих припадника Цркве или њихових финансијских потреба. Поглед на људско тело као, у најбољем случају, нешто што ће бити васкрснуто или, у најгорем, као нездрава сметња нечијем моралном животу било је широко распрострањено. Такође, под утицајем коринтске традиционалне сексуалне етике¹⁰ било је оних који су са резервом прихватили васкрсење. Павлова примедба у 1Кор 6 13б: „али ће Бог и једно [стомак] и друго [јела] уништити“, може звучати као ехо на поменуто аргументацију Коринћана, али је овде стављена у контекст дискусије о томе да ли је хришћанину дозвољено да се сједињује са проституткама. Можда је аргумент који је првобитно искоришћен током расправе о валидности јеврејских закона који се односе на храну, сада проширен да би обухватио свет полних односа. У том случају чињеница да су тело и његови делови, као што је стомак, узети као да нема

везе шта ће неко њим или њима радити, само је привремена. Однос са проститутком само утиче на нешто што је краткотрајно и нема улогу у долазећем свету. Међутим, Апостол Павле оповргава и саму помисао на тако нешто и блуд карактерише као једини грех услед којег се греша самом телу (1Кор 6 18). Пре тога (1Кор 6 9), Павле прави списак оних који неће наследити Царство Божије, међу којима они коју имају везе са различитим врстама блудничења заузимају неколико места.

Презир и аверзија према телу која је постојала међу многим Грцима, особито у орфичкој и питагорејској традицији, могла је једнако да охрабри аскетизам којим се Павле бави у 1Кор 7. Иако се чини да је и Павлов лични пример (уп. 1Кор 7 7) играо улогу у томе да неки помисле да је „добро човеку да се не дотиче жене“ (1Кор 7 1). И тај исти презир према телу вероватно је водио неке хришћане у Коринту до питања да ли треба уопште жудети да та презрена ствар буде васкрснута у будућем веку, упркос чињеници да је васкрсење, у крајњем случају Господње, играло централну улогу у хришћанској поруци.¹¹

Харитативна делатност и потреба за њом

Поред толико проблема који су се појављивали у току овог периода Павловог деловања, упадљиво је да је апостол, упркос свему, био спреман да посвети много времена и енергије, у последњем периоду његове службе пре хапшења, другом пројекту, скупљању милостиње за јерусалимску Цркву. Не само да га је то одвојило од мисионарског рада и оснивања нових Цркава, већ је то био и подухват препун различитих ризика, а према Дап види се да је и сам исход био неизвестан. Пренос велике суме новца био је, сам по себи, опасан у данима који су били испуњеним пљачкама и олујама са којима се требало ухватити у коштац. Ако је тачно да је необично велики број сапутника који су именовани у Дап 20 4 били Павлови сарадници, онда тај број није имао само симболичну функцију, репрезентујући различите Цркве основане од стране Павла, већ и функцију обезбеђења, тј. чувања новца који су они сакупили.¹² Ипак, Павле је био спреман да се избори са свим препрекама, а то је само по себи речито сведочанство важности која је придавана овом путовању.

Такво путовање је лакше замислити ако се претпостави у каквој су ситуацији били Павле и његове Цркве након свађе у Антиохији. Чини се да су били на ивици провалије, одсечени и непризнати од главног дела

тела Цркве, осим ако не капитулирају и не признају и задрже барем нешто од јеврејског Закона. То би им омогућило да заједничаре, и изнад свега обедују, заједно са хришћанима потеклим из јудејства без опасности од каснијег угрожавања или подривања њиховог јеврејства. Без те капитулације и одбацивања Павловог јеванђеља, његове Цркве се нису могле надати да ће бити третиране од стране своје јеврејске браће и сестара као они који су, такође, новорођени народ Божији, који је позван у нови Савез Христовим деловањем. У

суштини, Павле је настојао да сакупљањем милостиње увери јерусалимску Цркву да призна, примајући дар од хришћана потеклих из незнабоштва, да су то њихова браћа и сестре, део једног и истог народа Божијег.¹³

Павле тражи од римске Цркве да се моли, не само за своју сигурност, већ и за успех подухвата сакупљања милостиње и да је јерусалимска Црква прихвати (Рим 15 30-31). Нема ничега измишљеног у вези са овим захтевом. Према Дап 21 31, Павлова посета Јерусалиму заиста га умало није коштала живота и постојао је разлог да страхује због могућности да јеврејска Црква неће желети да прими дар. Десет година касније Јевреји зилоти питали су се да ли је уопште требало прихватити дар од нечистих незнабожаца.¹⁴ Питање је зашто Дела апостолска не помињу ништа о ефекту који је оставила милостиња на хришћане у Јерусалиму, иако Лука прави осврт на (другде непоменуто) Павлов дар као да је он био израз чисте личне побожности (Дап 24 17). Без Павлових посланица ништа се не би знало о дубоком значају који је милостиња имала за њега, нити о улози коју је она требало да игра у односима између хришћана потеклих из незнабоштва и јудејства. Ако је јерусалимска Црква одбила дар онда је то још значајније, зато што је мало вероватно да није имала потребе за њим.

Иако је ово довољно узнемирујуће, постоје и друге, једнако узнемирујуће импликације у Павловим извештајима о Црквама које су партиципирале у овом подухвату. Павле у 1Кор 16 1 каже да је Галатима дао

упутства о сакупљању, док у 2Кор 8 и 9 помиње само сакупљање милостиње у Македонији, а у Рим 15 26 само Македонију и Ахају. Да ли је Павле сазнао након писања 1Кор да су се Галати коначно окренули против њега и да не желе да учествују у сакупљању милостиње за „свете у Јерусалиму“?

Овоме треба додати још један део из Дап 20 4, који може добро представити листу делегата Павлових Цркава који су га пратили на овом, његовом последњем путовању у Јерусалим. То је, у сваком

случају, дугачак списак оних који су му били сапутници, чак иако Дела никада нису рекла да је њихова улога била да прате милостињу и представе донаторске Цркве (како Апостол Павле предвиђа у 1Кор 16 3-4). Македонци су били заступљени преко Сосипатера Пировог из Верије и двојице Солуњана – Аристарха и Секунда. Изненађујуће је да се ниједан Филпљанин не помиње, осим ако неко од њих није међу мистериозним фигурама означеним са „ми“ у Дап 20 5-6. Неочекивана су, такође, двојица представника Азије – Тихик и Трофим, наговештавајући да је изнад свих ефеска Црква морала узети учешће, иако Павле нигде не помиње њихово присуство. Мање сигурна је улога Тимотеја и Гаја из Дерве. Међутим, мало је вероватно да су они могли бити представници Ахаје или прецизније Цркве у Коринту. Да ли су и они, такође, дефинитивно окренули леђа Павлу? Сигурно је да

Дела помињу проблеме у Грчкој пред Павлов полазак у Јерусалим, проблеме које ово дело опет приписује „Јудејцима“ (Дап 20 3).

Харитативна делатност на коју наилазимо пред крај 1Кор представља економски аспект заједнице који је без преседана и вероватно јединствен у антици (1Кор 16 1-4).¹⁵ Овај подухват произашао је из договора Павла и Варнаве са апостолима Јаковом, Петром и Јованом. Он је прерастао у покрет међу незнабожцима, јер треба сви да се „опомињемо сиромашних“. (Гал 2 9-10) У реципрочном односу са сабором у Јерусалиму, други помесни сабори били су дужни да пошаљу економску помоћ тамо.¹⁶ Према Павловој посланици, незнабожци су дужни да „послуже“ Израилу у материјалним добрима, пошто су они постали учесници у њиховим „духовним добрима“ (Рим 15 27; уп. Ис 56 6-7, о скупљању свих народа у Јерусалиму у време коначног испуњења).

Поменуто упутства која је Павле давао и о којима пише Коринћанима (1Кор 16 1-4; 2Кор 8 и 9) указују да је мрежа заједница имала „интернационалну“ политичко-економску димензију, дијаметрално различиту од централизоване економске политике Римског царства. Чак и пре него што је Апостол Павле започео самосталну мисију у Малој Азији и Грчкој, покрет је развио свој особени пут практичне вишенационалне економске солидарности, као и о односу да они који „имају“ деле са онима који „немају“. Поред припадања Цркви која има васељенски карактер, свака локална

заједница је делила своје економске ресурсе међу народима унутар себе, али и шаљући је потребитима на разумним удаљеностима. Васељенски карактер покрета, а поготово његов свесветски економски аспект били су необични, можда јединствени у Римској или било којој античкој империји. У супротности са вертикалном и центрипеталном оријентацијом сакупљања ресурса империје, Павле је организовао хоризонтални покрет сакупљања ресурса, од једног човека до другог за „сиромаше међу светима у Јерусалиму“ (Рим 15 26).

Уместо закључка

Сврха и реторика 1Кор саме по себи, коначно, указују како Павле намерава да „изгради“ своје Цркве као независне заједнице, у контрасту са доминантним друштвом. Како неке студије Павловог говорништва показују, он је користио основне форме грчко-римске политичке реторике.¹⁷ Аргументи у 1Кор су типични примери „промишљеног“ беседништва, писани са намером да увере заједницу, којој је посланица адресована, о курсу који треба заузети по питањима појединачних акција. Кључни термини у аргументима су они политичког дискурса, појединачни термини фокусирани на јединство, слогу, напредак и сарадништво са *полисом*. Далеко од тога да је Апостол Павле подстрекивао „свете у Коринту“ да се сукобљавају са коринтским друштвом. Међутим, он јесте инсистирао на томе да остану доследни у солидарности, која је била одлика ексклузивности заједнице која стоји у супротности са много већим друштвом. Најзначајнија одлика те солидарности била је давање материјалне помоћи онима које никада нису видели, који им нису географски ни близу. 1 и 2Кор, али и друге Павлове посланице биле су средство да се рашире и утврде правилни односи унутар заједница, али и да се подстакне на харитативну делатност која представља ознаку различитости у односу на империјално друштво, „садашњег века злога“ (Гал 1 4) и света којем „пролази обличје“ (1Кор 7 31).

напомене:

¹ Нпр. Furnish, *II Cor*, 502-5; Thrall, *II Cor* (2) 671-6. A. J. M. Wedderburn, *A History of the First Christians*, London–New York 2005, стр. 140.

² A. J. M. Wedderburn, *A History of the First Christians*, London–New York 2005, стр. 141.

³ Исто.

⁴ Нагомиланост „мудрости“ и „лудости“ у првим главама 1Кор нема паралеле у другим Павловим посланицама. Нпр. „мудрост“ (σοφία) се у 1Кор укупно помиње 17 пута, од тога 16 пута у 1Кор 1–4, а у другим посланицама свега 2 пута. „Мудар“ (σοφός) се у 1Кор укупно помиње 11 пута, од тога 10 пута у 1Кор 1–4, а у другим посланицама свега 5 пута. „Лудост“ (μωρία) се у 1Кор укупно помиње 5 пута, од тога свих 5 пута у 1Кор 1–4, а у другим посланицама ниједном. „Луд“ (μωρός) се у 1Кор укупно помиње 4 пута, од тога свих 4 пута у 1Кор 1–4, а у другим посланицама ниједном.

⁵ R. M. Grant, *Paul in the Roman World: Conflict at Corinth*, Louisville 2001, стр. 70.

⁶ Исто.

⁷ P. Lampe, *From Paul to Valentinus. Christians at Rome in The First Two Centuries*, Minneapolis 2003, стр. 26.

⁸ A. J. M. Wedderburn, *A History of the First Christians*, London–New York 2005, стр. 145.

⁹ Овде ситуација постаје компликована. У 1Кор 8 10 Апостол Павле критикује само оне који обедују у идолским храмовима, због ефекта који могу изазвати код „слабих“ који за разлику од њих немају знање о непостојању идола. О присуству демона још нема ни речи. Тачно је да су храмови и светилишта често имали припојене трпезарије, где су могла бити одржана окупљања чија сврха није била примарно обредна, али је тешко замислити да су се она могла догодити макар без ритуалног испијања неке течности у част божанства којем је храм посвећен. У складу са тим тешко је поверовати да Павле није овде строго осудио те радње, не само због ефекта који производе на друге. Но, чини се да у својој аргументацијској стратегији он овде смирује ситуацију.

¹⁰ Старогрчки град Коринт – познат и као Афродитин град – задобио је репутацију центра промискуитета. Аристофан је сачинио кованицу „коринтовати“ (κορινθιάζομαι, тј. блудничити) због угледа града (Aristophanes, Frag. 354). Платон је користио фразу „Коринтска девојка“ (Κορινθίαν κόρη) за означавање проститутки (Платон, Држ. 404д). Проституција је у I веку после Христа у Коринту сигурно практикована (уп. 1Кор 6 12-20), али мало је вероватно да су те „услуге“ биле ексклузивне појаве у појединим грчко-римским градовима. Као потврда тога јесу сачувани графити на борделима у Помпеји и другим градовима. Павлов Коринт није био ништа промискуитетнији од других метропола у Империји.

¹¹ Мање је извесно да ли је опште васкрсење имало централно место од самог почетка. Ако је било тако, онда је тешко схватити зашто су Солуњани били толико забринути због смрти неких из њиховог броја (1Сол 4 13-18).

¹² A. J. M. Wedderburn, *A History of the First Christians*, London–New York 2005, стр. 147.

¹³ Исто.

¹⁴ Исто, стр. 148.

¹⁵ Више у D. Georgi, *Remembering the Poor: The History of Paul's Collection for Jerusalem*, Nashville 1992, стр. 101.

¹⁶ R. A. Horsley, *1 Corinthians: Paul's Assembly as an Alternative Society*, у *Christianity at Corinth. The Quest for the Pauline Church*, edited by E. Adams and D. G. Horrell, London 2004, стр. 236.

¹⁷ R. A. Horsley, *1 Corinthians: Paul's Assembly as an Alternative Society*, у *Christianity at Corinth. The Quest for the Pauline Church*, edited by E. Adams and D. G. Horrell, London 2004, стр. 237 и L. L. Welborne, *On the Discord in Corinth: 1 Corinthians 1-4 and Ancient Politics*, London 2006, стр. 173.

Н. Д. Амбарцумов

ФИЛОЗОФСКО-БОГОСЛОВСКИ АСПЕКТИ СОЦИЈАЛНОГ СЛУЖЕЊА

Због чега и како, према учењу Библије, сваки верник треба да се бави социјалним служењем?

Да би се у православној средини развило социјално служење, неопходно је да дела милосрђа сваки верник види као своју обавезу.

Ниједан хришћанин не може бити истински члан тела Христовог нити се спасити уколико не учествује у животу ближњег.

У Светом писму Старог и Новог завета има много поука упућених верницима о томе да је неопходно учествовати у животу и невољи других људи, као и о начину на који то треба чинити. На основу тих одломака могу се издвојити следећи принципи милосрђа:

делатношћу. Сваки човек има нешто што може да подели са ближњим. Најважнија је – а има је свако – способност да се воли. Да заволимо оне поред себе главна је заповест Исуса Христа.

3. Милостињу треба давати свима којима је потребна. Нема достојнијих и мање достојних милостиње. Право на помоћ од хришћанина има свако коме је помоћ потребна. О томе се у Старом завету говори у поуци Товије своме сину: „Не окрећи лица свога ни од кога, да се од тебе не би окренуло лице Божије“ (Тов 4, 7). Ову мисао у Новом завету потврђује чуве-

1. Милостиња треба да буде тајна, не зарад славе међу људима: „Пазите да милостињу своју не чините пред људима да вас они виде, иначе плате немате од Оца својега који је на небесима“ (Мт 6, 1-4).

Хришћанин није обавезан да се крије када помаже другоме. Најважније је не помагати зарад људске славе, не објављивати своја добра дела пред осталима.

Добročинитељ је угодан Богу само онда када чини милосрђе од чистог срца, добровољно, а не зарад користи или славе. О томе се говори у Другој посланици Коринћанима светог апостола Павла: „Сваки како одлучи у срцу, не са жалашћу или принудно; јер Бог љуби онога који драговољно даје“ (2Кор 9, 7-15).

2. Величину милосрђа не одређује „количина“ милостиње, већ мотивација добročинитеља и актуелност пруженог. Кроз причу о две удовичине лепте приказан је принцип о величини милостиње (Мк 12, 41-44), док се у причи о Страшном суду говори о актуелности: жедном је потребна вода, гладном храна, путницима смештај итд. (Мт 25, 31-46).

Хришћанин не може за себе рећи да је сиромашан, те да због тога не може да се бави добротворном

на прича о добром Самарјанину (Лк 10, 25-37). Чак и својим непријатељима треба чинити добро када су у невољи: „Ако је гладан непријатељ твој нахрани га хлебом, и ако је жедан напој га водом“ (Изр 25, 21-22).

4. Хришћанин не може да стекне жељено спасење уколико не буде чинио дела милосрђа. Најјаснији доказ ове тврње је прича о Страшном суду, у којој Господ људе дели на оне који су чинили добро својим ближњима и потребитима и на оне који нису. Исто тако и у Старом завету говори Соломон: „Не одреци добра онима којима треба, кад можеш учинити“ (Изр 3, 27-28). На другом се месту непомагање онима којима је помоћ потребна јасно назива грехом: „Ко презире ближњег свог – тај грешни, а ко је милостив убогим – благо њему“ (Изр 14, 21).

5. Човека који не испуњава заповести о добročинству казниће Бог. Соломон упозорава: „Ко затискује ухо своје од вапаја убогог вапиће и сам, али неће бити услышен“ (Изр 21, 13).

6. И напротив, човек који испуњава заповест о милосрђу добија сваки благослов и Бог му узвраћа. Милостиња и добročинство призивају Божији благо-

слов: „Блаженије је давати него примати“ (Дап 20, 35). Речено је још и: „Добročинство и заједништво не заборављајте, јер се таквим жртвама угађа Богу“ (Јевр 13, 16). Исто је написано и у Старом завету: „Блажен је ко разуме сиромаша и убогога, у зли дан избавиће га Господ“ (Пс 40, 2–3); „Господу позајмљује ко поклања сиромашу, и он ће му платити за добро дело његово“ (Изр 19, 17). Према старозаветном учењу, милостиња чисти од грехова: „Вода гаси пламен огња, а милостиња чисти од греха“ (Сир 3, 30).

7. Они који примају милостињу такође треба да пазе да не експлоатишу оне који им дају. Нема потребе да добročинитељ помаже до последње паре, довољно је онолико колико може. О томе говори апостол Павле: „Не да другима буде олакшање, а вама невоља, него подједнако“ (2 Кор 8, 13–15).

Још много тога може се у Библији пронаћи о добротворној делатности. Међутим, веома је важно да сваки верник буде свестан да добročинство и милосрђе нису врлине које се могу а и не морају испуњавати. Милосрђе је најтешње повезано са хришћанским учењем. Може се рећи да онај ко не чини добро, ко не обраћа пажњу на муку својих ближњих нити се труди да им помогне, заправо, и није хришћанин.

Митрополит Антоније Сурошки у својој проповеди о молитви говори да је само молитва за невољнике, без покушаја да им помогнемо, слична као кад бисмо

се Богу обраћали следећим речима: „Госпoде, видим много тога лошег у овом свету који си ти створио, а ти као да уопште не обраћаш пажњу. Погледај, Госпoде – у Индији је глад, у Персији земљотрес, у свету револуције, страдање, страх, насиље, суровост. А шта ти чиниш?“ [Митрополит Антониј Сурошкиј, *Може ли верити и молити се сoвременниј чoлoвек?*, изд-во „Духовно наслеђе митрополита Антония Сурошкогo“, 2012, стр. 33].

Хришћанин не може само да се моли за ближње, као што не може ни да запостави молитву и посвети се искључиво социјалним проблемима. У свему је потребна хармонија и разумност.

Исто тако треба имати на уму да је прво што је неопходно сваком човеку – љубав, коју свако може да подели са ближњим. За то је довољно бити способан волети и саосећати. „Радујте се са радоснима и плачите са онима који плачу“ (Рм 12, 15).

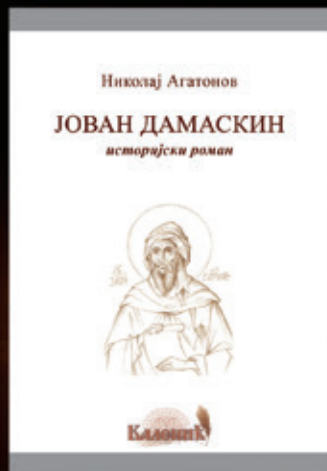
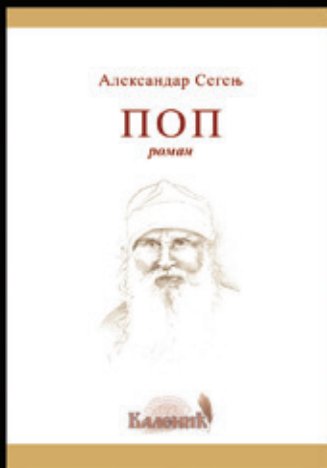
Верник није само дужан да чини дела милосрђа и љубави. Он је истински хришћанин тек онда када служење другима постане неодвојиви део њега самог; када у томе пронађе радост, када срећа ближњег постане и његова срећа.

Помоћ ближњем није обавеза хришћанина. Она је показатељ јеси ли хришћанин или ниси.

Превели са руског Иван и Јелена Недић

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

Каленик

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СЛАВА ХРАМА СВЕТОГ ДЕСПОТА СТЕФАНА У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У понедељак 1. августа, када наша Света Црква прославља Светог деспота Стефана, своју славу прославио је храм у Смедеревској Паланци. Свету Литургију служио је архијерејски намесник јасенички протојереј старофор Велибор Ранђић уз саслужење свештенства јасеничког архијерејског намесништва.

У беседи упућеној окупљеним верницима протонамесник Слободан Сенић је говорио о телесном и духовном мртвилу, надовезујући се на тему прочитаног Светог Јеванђеља о пет мудрих и пет неразумних девојака.

Између осталог, на крају беседе пожелео је окупљеним верницима Богом благословен велики празник, дан посвећен Светом деспоту Стефану Високом, коме је и храм посвећен, у коме су се сви молитвено сабрали небили се духовно нахранили и напојили речју Божијом и животворним телом и крвљу Христовом.

По резању славског колача и Светој Литургији, уследила је трпеза љубави коју су припремили овогодишњи колачари – запослени у болници, која носи име Светог деспота Стефана, уз помоћ верног народа.

Александар Јаћимовић, ђакон

ПРОСЛАВА СВЕТОГ СТЕФАНА ВИСОКОГ У МАНАСТИРУ ПАВЛОВАЦ

На дан Светог деспота Стефана Лазаревића, 1. августа, одржан је, можемо рећи, традиционално, сабор у манастиру Павловац, задужбини овог славног и благочестивог господара српског. Литургију је служилио архијерејски намесник младеновачки протојереј Жељко Ивковић уз саслужење више свештеника поменутог намесништва. Домаћин овогодишње славе био је председник Градске општине Младеновац Владан Глишић са сарадницима. Послужење у манастирској порти приредила је породица Николетић из Младеновца.

Првог августа 1990. године, после три века, Блажене успомене Епископ шумадијски др Сава је са свештенством служио прву Литургију у обновљеном манастиру Павловац. Био је то почетак новог живота ове старе светиње. Манастир Павловац посвећен је Преносу моштију Светог Николаја Мирликијског. Свети деспот Стефан Лазаревић обновио је или основао три манастира подно Космаја: Тресије, Кастаљан и Павловац. Овај последњи одредио је за своју летњу резиденцију, па је стога његовој изградњи била посвећена посебна пажња. Ученици чувеног Рада Неимара (Рада Боровића), дворског архитекте кнеза Лазара, уложили су све своје знање и умеће да деспотова задужбина буде

достојна ктитора. Озидана је црква од камена у стилу моравске школе, са припратом изнад које је био звоник са четири звона. Да је овај манастир био место у којем је боравио деспот Стефан Лазаревић и обављао своје државничке послове говори писмо упућено кнезу Дубровачке републике, које се чува у архиви града Дубровника. По узору на Манасију и овај манастир се развијао као центар српске духовности, писмености и културе. Превођене су књиге са страних језика и организована обука, описмењавање и школовање, не само монаха и свештенства, него и верника. И тако три стотине година.

Једна од последњих Литургија коју је Патријарх Арсеније III Чарнојевић служио пре поласка у велику сеобу одслужена је у овом манастиру 1. августа 1690. године. Старешина манастира и велики број монаха нису хтели да напусте овај Божиј дом. Турци су их после великог мучења побили, однели звона и оловни кров, а конаке и цркву срушили и попалили. Један део моштију ових мученика данас се налази у капели, у којој је привремено вршена служба до обнове цркве, а други поред темеља цркве, на месту које је посебно обележено.

Данас се о манастиру стара настојатељ монах Гаврило.

Марко Јефтић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ХРАМУ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА У СТАНОВУ

На дан славе храма Светог Великомученика и исцелитеља Пантелејмона, Његово Преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Владика Јован се после прочитаног Јеванђеља у надахнутој беседи обратио верном народу и рекао: „Међу светима Цркве Божије, браћо и сестре, особито место заузимају мученици. А међу њима посебно место великомученици који су Христа ради поднели велике патње и на крају и смрт не желећи се одрећи Господа Христа. Данас славио таквог једног човека, Светог Пантелејмона коме је и овај храм посвећен. У њему је била благодат, то јест Христос. У њему је била сва снага и мудрост небеска која му је дала снаге да преброди сва мучења којима је био изложен само зато што је веровао у Христа. Због његове вере и живота Господ га је обдарио чудотворством. Био је и лекар, лечио је од разних болести, па чак и вид враћао. Због тога што је Христос био у њему, претрпео је муке од мучитеља са радошћу.

Наш прави живот је у Царству Божијем, тамо где је Господ са светима. Знао је он да овај кратки живот треба употребити-

ти на добро, што значи живети са Христом. Као такав, Свети Пантелејмон је изведен пред једног од највећих мучитеља хришћана, римског цара Максимилијана. А безброј је хришћана које је погубио тај богохулник. Како кажу Житија Светих, Свети Пантелејмон стаде телом пред земаљског цара и мучитеља а умом стајаше пред Царем Небеским. Ето нам одговора браћо и сестре зашто је био радостан Свети Великомученик Пантелејмон.“

Недељко Дикић, ђакон

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ НИКОЉЕ

На дан преноса моштију Светог Првомученика и архиђакона Стефана 15. августа, а поводом славе капеле манастира Никоље, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у летњиковцу овог рудничког манастира. Епископу су саслуживали свештеници опленачког намесништва.

Владика Јован је у својој надхнутој беседи подсетио окупљене вернике на страдање Светог Првомученика и архиђакона Стефана и начин на који је он подносио страшне муке које су га задесиле. Светог Стефана је чувала благодат Божија јер је он живео Христом и мислио Христом. Попут Господа упутио је молитву за своје мучитеље рекавши: „Господе, не узми им ово за грех“, и тако потврдио да човек који верује у Христа чак и мучитеље облива љубављу. Страдање за Христа је дар Христов. Оно је примање јер све оно што кроз страдање примамо то нас заправо води ка спасењу и вечном животу. Душа која не страда је као необрађена њива, запуштена, крута, док душа која страда је уситњена, растресита, плодна и погодна за сејање семена Јеванђеља, односно речи Божије. Страдање је вино којим нас Христос причешћује из путира љубави.

Након Свете Литургије и чина резања славског колача уследила је заједничка трпеза љубави уприличена од стране сестринства ове свете обитељи.

Урош Костић, ђакон

СЛАВА ХРАМА СВЕТОГ ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У петак, 19. августа када наша Света Црква прославља Преображење Господа нашега Исуса Христа на гори Тавор, своју славу прославио је храм у Смедеревској Паланци. Свету Литургију служио је протојереј ставрофор Тихомир Анђелковић уз саслуживање свештеника Шумадијске епархије. Ово литургијско сабрање било је испраћено појањем храмовног хора. Свечаност храмовне славе увеличао је велики број верника, међу којима су многи узели активно учешће у Евхаристији.

Протојереј Миле Миловановић се у беседи обратио вернима подсећајући да је данас сваки храм место на коме се срећемо са светлошћу Васкрслог Христа, а да су Петар, Јаков и Јован само били први који су ту радост искусили. У наставку је додао да треба да се поправљамо како бисмо спремни дочекали Други Христов долазак и без стида стали пред Господа.

Литургијска прослава је настављена литијом око Светог Храма, после чега се приступило освећивању овогодишњег виноградског рода, као и резању славског колача. Братство храма је са овогодишњим колачарима припремило трпезу љубави, чиме је окончана прослава Преображења Господњег.

Александар Јаћимовић, ђакон

ПРЕНОС МОШТИЈУ ПРЕПОДОБНОГ КИРИЈАКА ОТШЕЛНИКА У НОВИ КИВОТ У МАНАСТИРУ ВОЉАВЧИ

У петак, 19. августа, када наша Света Црква прославља Преображење Господње, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован у поподневним сатима посетио је манастир Вољавчу у Страгарима.

Том приликом је, на радост обитељи манастира, пренео мошти Светог Преподобног Киријака Отшелника, који се прославља 12. октобра на Михољдан, у новосачињени кивот. Мошти овог богоугодника од давнина се налазе у овом манастиру, али због непостојања услова нису биле излагане на поклоњење и целивање верном народу. По благослову Његовог Преосвештенства мошти ће бити отваране и доступне за целивање на свакој Светој Литургији.

ХРАМОВНА СЛАВА У МЛАДЕНОВЦУ

У недељу 28. августа, парохијани младеновачког храма Успења Пресвете Богородице молитвено су, као и у претходних 106 година, прославили своју храмовну славу. Евхаристијским сабрањем верног народа Божијег начелствовао је Архијерејски намесник младеновачки протојереј Жељко Ивковић уз саслуживање свештеника младеновачког архијерејског намесништва. Прославу су увећали чланови хора младеновачког Храма под вођством Олге Свешко.

Беседу у вези са празником и о његовом спасоносном значају у животима свих нас произнео је отац Петар Лесковац, посебно се осврнувши на важност прихватања од стране Бога дароване слободе и живота у складу са хришћанским начелима. Презвитер Петар подсетио је верни народ да је Пресвета Богородица врхунски узор и пример сваком хришћанину у свим временима. С обзиром на то да је више стотина верника дошло на Литургију и да није било могуће да сви стану у цркву, организовано је озвучење, а причешћивање је обављано на три места из истог разлога.

Након евхаристијског сабрања, заједничарење је настављено на трпези љубави која је била припремљена у порти за сав присутан верни народ. Славском ручку у Свечаној сали парохиског дома присуствовали су јавни и културни радници Младеновца. Домаћини овогодишње славе био је Верољуб Мијаловић са породицом.

Испуњен истинском и непролазном радошћу Духа Светог верни народ Божији пошао је својим домовима молећи се Пресветој Богородици да увек буде усрдна молитвеница и заштитница свих нас.

Марко Јефтић, јереј

У СЛАВУ И ЧАСТ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Поред многих духовних светковина у многим православним светињама у славу Бога Тројичног, овде у Крагујевцу у првопрестолном граду слободне Србије, благословом првојерарха Епархије шумадијске Његовог Преосвештенства Епископа Јована, братство Саборног храма, уз свесрдну помоћ Скупштине града Крагујевца, организовало је седме по реду Великогоспојинске духовне свечаности.

Славска радост почела је свечаним празничним бденијем, 27. августа, које је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти и братства Саборног храма.

На дан славе, 28. августа, звона Светоуспењског храма су огласила сабрање верног народа око Крви и Тела Господњег у Евхаристији. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства града Крагујевца.

У својој празничној беседи Преосвећени Владика Јован је рекао: „Сабрали смо се, браћо и сестре, на Светој Литургији, у овом светом дому Мајке Божије, у Саборном храму у Крагујевцу, који је посвећен данашњем празнику и који је у исто време Саборни храм свих храмова наше Епархије. Данас, празнујемо Успеније Пресвете Богородице. И како кажу Свети оци: смрт је наишла на њу као лаки сан; и зато ми овај празник зовемо Успеније, тј. Уснуће Мајке Божије. Данас је празник када се испунила Спаситељева реч да ће смрт у овоме свету за људе постати као сан. Дакле, највећи непријатељ рода људског јесте смрт, а та смрт кроз Васкрсење Христово и Успеније Мајке Божије, уствари је само сан. И нема веће радости за род људски него то што је смрт постала сан. Када хришћани верује у Васкрсење Христово и верује у своје васкрсење и има веру и живи том вером, онда му и смрт бива лакша. Оно што је било најстрашније за род људски, сада више није страшно. Како то да објаснимо? Речима не можемо, али можемо вером. И када уз веру придодемо хришћански живот и молитву и уз молитву придодемо че-

стит, поштен и хришћански живот, онда ће нам све бити јасније, јер оно што умом човек не може да схвати, вера му помаже да дође до таквих сазнања. Пресвета Богомајка уснула је на данашњи дан, узнешена је на небо, васкрсао је њено тело Господ Христос, да живи заједно са Господом Исусом Христом. Како је смрт могла да се дотакне ње, Богомајке која родила Господа нашег? Није могла никако. Јер она је родила победитеља смрти, и данашњи празник је у исто време други васкрс, данас је Васкрсли Господ узнео своју Пресвету Богомајку у Царство Небеско и сачувао је од смрти. Тако ће Господ, када дође да суди живима и мртвима, и оне који верују у Њега и оне који су умрли са вером у васкрсење, и њих и нас узнети на небо и бићемо сачувани од смрти.

Пресвета Богомајка је изабрана, а и сама је пристала да роди Сина Божијег. Када је архангел Гаврило дошао у Назарет и рекао јој да ће родити Сина Божијег, Она се није успротивила, него је рекла: Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој. Ево слушкиње Господње, пазите, какво је то смирење. Ко се не би данас погордио од нас, да нам неко каже да ћеш бити то и то. Али онај који има вере, има и смирења, онај који има смирења, њега Бог награђује. Данас је лако доћи на положај, данас је лако заузети „столицу“, све је лако, али се поставља питање: ако си већ стављен на положај, да ли одговараш својим животом. Сви ми, браћо и сестре, који смо крштени, призвани смо у Цркви где имамо своје место и удео, а питање је да ли оправдавамо то своје место. Да ли мајка оправдава своје материнство, да ли отац испуњава дужност родитељску, то је питање које треба стално да постављамо, а не да само мислимо што нисам ја на месту другог...

Мајка Божија је позајмила нашу природу Сину своме и Богу нашем, није се погордила, напротив, она је још више желела да живи животом у Богу и животом по Богу. Она је изабрана да роди Сина Божијег, зато је она велика личност у историји нашег спасења. Да она није пристала да роди Сина Божијег, наша агонија би и даље трајала и не би још увек дошао Син Божији, не би се Оваплотио, и не би били спашени. Човек треба да верује да би био спашен. Кад у човеку нестане вере према Богу, онда му нестане поверења према другоме, када нестане љубави према Богу, онда нестане љубави према другоме. Зато човек почиње да мрзи другог човека, зато што његова љубав није оплеменањена љубављу Божијом, него својом личном љубављу, својом личном коришћу и зато човек само воли онога који њему одговара. Зато треба да се уздамо само у Мајку Божију, уз молитву: Пресвета Богородице спаси нас!“

Радост празника употпуњена је приступањем великог броја верника Светој Чаши. После свечане литије око Саборног храма коју је предводио Преосвећени Владика са свештенством и верним народом, пререзан је славски колач и освећено жито. Празнично славље је настављено послужењем за верни народ и свечаним славским ручком.

У 17 часова одслужен је акатист Пресветој Богородици, а у 18 часова, организовано је Великогоспојинско вече, уз присуство Преосвећеног Владике Јована, председника скупштине града Крагујевца и народних посланика. Академију је отворио протонамесник Срећко Зечевић беседом о Пресветој Богородици.

Славље је настављено сплетом песама и игара Шумадије – ЦНТК Абрашевић. Драмско дело „Повратак у Лелић“ произнели су драмски уметници Илија Степановић и Владимир Ђорђевић, који је и аутор овог дела. У програму је учествовао и музички састав „Ступови“, под вођством виртуоза на фрули Милинка Ивановића Црног. Дело Јована Дучића „Царски сонети“, произнела је драмска уметница Лиђија Цветић.

Срећко Зечевић, протонамесник

МОЛИТВЕНИ ПОЧЕТАК ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У КРАГУЈЕВАЧКОЈ БОГОСЛОВИЈИ

Следујући освештаној традицији, шумадијски Првојерарх Преосвећени владика Јован служио је Свету архијерејску Литургију првог септембра у крагујевачком храму Светог Саве. Повод овог молитвеног окупљања био је почетак школске године у богословији Светог Јована Златоустог. Настојатељу Цркве Божије у Шумадији саслуживао је свештени колегијум професора Богословије и свештеника храма Светог Саве које је предводио протојереј Вељко Гашић.

Ђаци који су се опет окупили под патронатом Светог Јована Златоустог и под омофором Епископа Јована улепшали су појањем Свету Литургију.

Владика Јован се обратио окупљеним верницима, а пре свега богословцима. У својој садржајној беседи владика је нагласио искушења са којима се сваки хришћанин среће. Подсетивши све окупљене на речи Јеванђеља да ће хришћани бити гоњени и прогоњени због имена Христовог, владика је нагласио да је неопходно да у себи имамо стрпљења и трпљења. Пример правог трпљења су светитељи, али пре свих наш Господ Исус Христос коме у част и певамо: „Слава дуготрпљењу Твоме Господе“. У другом делу беседе, владика је очински поучио ђаке да се богослов не постаје без молитве. Човек који се моли је истински теолог. Ако уложимо сав труд да само научимо лекције, а не молимо се Богу, много теже ћемо савладати градиво. Чак и ако помислимо да смо научили оно што се од нас очекује, без делатне вере која се пројављује кроз молитву никада нећемо разумети саму суштину, јер нам се Божанске Тајне откривају кроз веру, молитву, кроз учешће у богослужбеном животу, а пре свега кроз учествовање у Светој Литургији.

На крају Литургије прочитане су молитве за призив Светог Духа на ђаке и на њихове наставнике.

Трпеза љубави припремљена је у трпезару овог светог училишта.

САБОР СВЕТИХ СРБА СЛАВА ХРАМА У ЈУНКОВЦУ

Храм Сабора Светих Срба у Јунковцу крај Тополе и ове године свечано је прославио своју славу. Светом Литургијом начелствовао је архијерејски намесник опленички и рачански протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, а саслуживали су свештеници Шумадијске епархије.

Литургији је присуствовао председник општине Топола, Драган Живановић, бројни народ из Јунковца и околине. Након Свете Литургије и литије око храма, пререзан је славски колач који је припремио овогодишњи колачар Брана Арсенијевић са породицом. Уприличен је и пригодан славски ручак за све госте.

Никола Илић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ БРВНАРЕ У ОРАШЦУ

У петак 16. септембра, када наша света Црква прославља Светог свештеноточника Антима и Светог Јоаникија, првог патријарха српског, у месту Орашац, код Аранђеловца у цркви брвнари на имању породице Карић – Недељковић одслужена је Света Литургија. Ова брвнара је посвећена управо Светом Јоаникију првом патријарху српском, а освешћена је 2012. године.

Свету Литургију је служио протојереј ставрофор Мићо Тирковић уз саслуживање свештенства орашачког намесништва. Беседу је произнео протонамесник Александар Миловановић. Он је окупљени народ подробније упознао са животом и радом Светог Јоаникија, првог патријарха српског и појаснио је јеванђелску причу о добром пастиру.

Након Свете Литургије и литије око храма, пререзан је славски колач славара породице Карић – Недељковић. Након резања колача наши домаћини су уприличили трпезу љубави за све окупљене госте.

Немања Искић, ђакон

КОНЦЕРТ ХОРСКИХ КОМПОЗИЦИЈА ЦОНА ТАВЕНЕРА У КРАГУЈЕВЦУ

У оквиру VII Госпојинских свечаности – Други је први, одржан је у недељу 18. септембра концерт хорских композиција сер Цона Тавенера, познатог британског ком-

позитора. Организатор овог концерта је братство Саборног храма Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу. Концерт су извели Градски камерни хор Лицеум из Крагујевца и Градски хор Црвчанин из Краљева, предвођени диригентима Милојем Николићем и Радошем Гвозденовићем. На про-

граму је био део хорских композиција из богатог опуса овог познатог аутора.

Концерт је отпочео Молитвом Господњом (The Lord's Prayer) коју је изнео Лицеум, а затим је свештеник Саборне цркве протонамесник Зоран Врбашки представио публици уметнички опус и заоставштину овог значајног британског композитора, набрајајући све разлоге који су довели до организовања овог концерта. Након представљања композитора удружени хорови су наставили програм концерта.

Међу великим бројем посетилаца овом концерту присуствовали су и Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован и свештеници Саборног храма.

ОСВЕЋЕЊЕ ПАРАКЛИСА У ОКВИРУ ОКРУЖНОГ ЗАТВОРА У КРАГУЈЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован осветио је 20. септембра параклис у оквиру Окружног затвора у Крагујевцу. Преосвећеном владици су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Чин Малог Освећења обављен је пре почетка Свете Литургије. Затворска капела посвећена је светој Анастасији Узрешитељници. Након освећења капеле Епископ Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у просторији намењеној за дневни боравак притвореника, будући да је новоосвећена капела била мала да прими све запослене, госте и притворенике који су присуствовали Светој Литургији.

У својој беседи владика Јован је изразио радост због освећења параклиса и захвалио се Управи затвора на сарадњи. Владика је нагласио да свако од нас има слабости и да се пад сваком од нас може десити, али да човек мора водити рачуна о томе да што пре устане и отресе са себе прљавштину која га је приликом пада испрљала. Покајање кроз промену начина живота, кроз пост и молитву очишћују човека и помажу му да опет устане и заблести у слави којом га је Бог обасјао.

Током Свете Литургије запослени у овој установи као и они који су на издржавању казне причестили су се Божанским Тајнама.

По благослову владике Јована, управник затвора Милан Делибашић одликован је Архијерејском граматом захвалности за труд и љубав које је показао приликом сређивања овог богослужбеног простора.

Након Свете Евхаристије уприличена је трпеза љубави трудом и старањем Управе Затвора и протонамесника Бранислава Матића, који је и духовник у овој поправној установи.

Сарадња Епархије шумадијске и окружног затвора постоји више година. Од прошле године се јавила иницијатива за проналажењем адекватног простора који би могао бити искоришћен за богослужбене потребе. Идеја протонамесника Бранислава Матића и управника затвора Мила-

на Делибашића да се у затвору оформи капела наишла је на позитиван одговор Министарства правде и благослов Преосвећеног владике Јована. Великим залагањем свештеника Бранислава, трудом затвореника и уз свесрдну помоћ Епархије шумадијске, параклис свете Анастасије је брзо завршен. Надамо се да ће ново богослужбено место бити на покајање и спасење како притвореницима, тако и запосленима у овој установи.

УЧЕНИЧКОМ ПРИРЕДБОМ ЗАВРШЕНЕ СУ VII ГОСПОЈИНСКЕ СВЕЧАНОСТИ

Приредбом ученика основних и средњих школа Крагујевца и Шумадије одржаном 20. септембра у свечаној сали новог Владичанског двора у Крагујевцу завршене су VII Госпојинске свечаности. Пети пут за редом братство Саборног храма у Крагујевцу, по благослову Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, а у сарадњи са Школском управом за округ шумадијски организују наградни конкурс посвећен Богородици и часове духовности у основним и средњим школама Крагујевца и Шумадије.

На завршној ученичкој приредби најпре је представљен ТВ прилог о наградном ходочашћу у Хиландар, а затим су, након обраћања представника Школске управе Радојка Дамјановића, просветног саветника, проглашени награђени ученици са овогодишњег конкурса које је оцењивала стручна комисија одређена од стране Школске управе. Након тога представљени су делови часова духовности из неких од овогодишњих школа.

У периоду од 8. до 16. септембра успешно су одржани овогодишњи часови духовности у следећим школама: Прва техничка школа, Крагујевац, ОШ Мирко Јовановић, Крагујевац, ОШ Јулијана Ћатић, Страгари, ОШ Светолик Ранковић, Аранђеловац, ОШ Свети Сава, Баточина/Бадњевац, ОШ Милутин Јеленић, Топола/Горња Трнава, Средња школа, Лапово. Такође је и ове године успешно реализован и конкурс на тему „У лику Богородице образ мајчин видим“, који је трајао до 19. септембра и на коме је узело учешћа око 600 ученика основних и средњих школа Шумадије.

Такође додељене су, на предлог братства Саборног храма, и Архијерејске грамате захвалности Миљану Бјелетићу, члану градског већа за културу и Марку Терзићу, кустосу музеја 21. октобар који су својим трудом и љубављу допринели да овогодишње Госпојинске свечаности буду изведене на овако успешан начин.

Приредби су поред ученика, учитеља, наставника, професора и директора основних и средњих школа присуствовали и Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован и свештеници Саборног храма. Програм је као и протеклих година значајно водио вероучитељ Предраг Обровић.

МАЛА ГОСПОЈИНА ПРОСЛАВЉЕНА У ТОПОЛИ

Празник Рођења Пресвете Богородице традиционално окупља велики број верника Тополе који су и ове године доčekали свог архијереја Г. Јована и са њим молитвено прославили храмовну славу Карађорђевог храма – Малу Госпојину. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Литургијске химне појали су чланови хора „Опленац“, који предводи диригент Марија Ракоњац.

Светој Литургији присуствовао је велики број ђака ОШ „Карађорђе“ и СШ „Краљ Петар Први“, председник Општине Топола Драган Живановић, представници локалне самоуправе и многобројни верници Тополе.

Након прочитаног зачала из Светог Јеванђеља верном народу обратио се протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић беседећи о значају земног живота Пресвете Богородице и Њеној улози у спасењу човечанства. У лику и делу Приснодеве Марије испунила су се старозаветна пророчанства. „Она је жена од које се рађа Онај који ће змији стати на главу; она је Јаковљева лествица која спаја небо и земљу; она је несагорива купина која је горела а није изгорела, јер је родила и остала Девица“, подсећа нас отац Рајко. Јеванђеље нас поучава о добром избору који је Богородица у свом животу направила одлучивши да служи Богу и твори вољу Божију. Стога смо ми као хришћани дужни да исти такав добар избор учинимо у сваком тренутку и на сваком месту, да љубављу обасипамо Бога и ближње и да ту љубав посведочимо жртвом.

После Свете Архијерејске Литургије организована је литија улицама Тополе, пресечен славски колач испред СО Топола, затим одслужен мали помен код споменика палим борцима од 1912. до 1918. године, а у повратку је пресечен славски колач у храму Рођења Пресвете Богородице.

Након завршене литије уприличен је славски ручак за све присутне вернике у ресторану „Језеро“ од стране домаћина славе Александра Симића, угоститеља из Тополе.

СЛАВА ХРАМА СВЕТИХ ЈОАКИМА И АНЕ У МЕЉУЛУЖЈУ

На празник Светих и праведних Јоакима и Ане, 22. септембра, у храму посвећеном овим Светицима који се налази у Међулужју, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. На Светој Литургији нашем Архијереју саслуживали су свештеници Шумадијске епархије.

Мноштво народа је са великом радошћу дочекало свог архијереја у овом велелепном храму, који овогодишњу славу дочекује са постављеним мермерним подом, уграђеним подним грејањем, завршеним радовима на унутрашњим зидовима храма и започетом изградом иконостаса. На Литургији крштен је Василије, син јагњилског пароха јереја Бојана Вићовца и његове супруге Јелене. Лепоти богослужења допринео је хор „Благости“ под вођством професорке Љиљане Миловић.

У својој беседи Владика Јован је подсетио верни народ на славни пример родитеља Пресвете Богородице и рекао да су Свети Јоаким и Ана посебно важан узор у времену када се породица свесно урушава и када јој се ускраћује важност и достојанство. Наш Епископ је истакао да су кроз послушање и смиреност Свети Јоаким и Ана постали родитељи у позним годинама. Већи део беседе Епископ је посветио молитви. Усрдна молитва поткрепљена делима сведочи о томе да смо заиста достојни хришћанског имена. Молитва је побожно управљање душе човекове Богу, или беседа срца са Богом, кроз коју, представљајући невидљиво Бога пред собом, човек излива пред Њим осећања своје душе. Она је уздизање ума и срца Богу; њоме човек узлеће у

хорове анђела и постаје учесник њиховог блаженства. Нема ничег драгоценијег од молитве у животу човекем. Она и немогуће чини могућим, тешко чини лаким, неугодно претвара у угодно. Молитва је толико потребна човековој души, колико и ваздух дисању. Ко се не моли, тај је лишен разговора са Богом.

На крају Свете Литургије извршен је чин освећења кољива и резања колача. Овогодишњи домаћин био је Славиша Гаџић са породицом. Након тога Епископ Јован је поделио Архијерејске грамате захвалности: Милосаву и Бранку Милојевићу, Милосаву Петковићу, Жарку Калуђеровићу, Стевану Југовићу, Владимиру Јанковићу и Горану Недељковићу, а Слави Стојановићу Архијерејску захвалницу. После се приступило трпези љубави које је братство храма Светих Јоакима и Ане са својим верницима са љубављу припремило.

Марко Јефтић, јереј

ОДРЖАН КОНЦЕРТ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ НА ОПЛЕНЦУ

У суботу 24. септембра у храму Светог Великомученика Георгија на Опленцу одржан је концерт духовне музике под називом Опленачки дани хорске музике. Својим извођењем окупљеним љубитељима музике представила су се три хора.

Хор „Цар Константин и царица Јелена“ из Сомбора са диригентом Миланом Радишићем појао је: *Царју небесни* (староруски напев), *Блажен муж* (напев Зосимове пустиње), *Мире Лукавиј* (духовни стих 16. век), *Мироносицама женама* (Тропар Великог петка 2. глас Петар Коњовић), *Кућа је испуњена светлошћу* (Божићна румунска песма), *Шен кар венаки – Ти јеси лоза истинита* (богородичен, грузијски Свети Цар Димитрије I 11. век), *Трисвјатоје* (схиархимандрит Серафим Битбунов), *Тамо далеко и Креће се лађа француска* (Марина Адамов).

Хор „Света Анастасија Српска“ из Аранђеловца са диригентом Бојаном Србљак представио се програмом: *Херувимска песма* (непознати аутор), *Достојно јест* и *Свјатииј Боже* (монахиња Ј. Денисова), *Кондак Богородици* (Ст. Ст. Мокрањац) и *Коњ* (руска козачка песма).

Хор „Опленац“ из Тополе на челу са диригентом Маријом Ракоњац извео је: *Господи возвах* (8. глас К. Станковић), *Херувимска песма* (монахиња Ј. Денисова), *С нами Бог* (епископ Јонатан 15. век) и *Карагуна* (Грчка, аранжман С. Ефтимиадес).

Ову манифестацију крунисало је заједничко недељно литургијско сабрање којим је началствовао Архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслужење ђакон Уроша Костића.

Урош Костић, ђакон

Поводом четрдесетогодишњице упокојења првог Епископа шумадијског

ОБЈАВЉЕНА КЊИГА О ВЛАДИЦИ ВАЛЕРИЈАНУ СТЕФАНОВИЋУ

Публикација „Валеријан Стефановић, викарни Епископ будимљански и први Владика шумадијски“, по формату споменица са карактеристикама монографије, нема само пригодни карактер, како у предговору, насловљеном „Добро дрво добре плодова рађа – архипастирско служење Владике Валеријана у Шумадијској епархији“ истиче Господин Јован, данашњи Епископ шумадијски, већ показује зашто се и данас, како додаје Владика Јован, дух Владике Валеријана осећа не само у Светоуспенском храму у Крагујевцу, где почива његово тело, већ у сваком месту његове и наше Епархије

Дајући благослов да се приступи изради књиге о Владици Валеријану, Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски од 2002. године до данас, постарао се да се обезбеде и захтевни организациони услови да се прикупи и припреми богат текстуални и ликовни материјал за ову монографску публикацију која по опреми и формату има репрезентативни карактер. И многе топле речи, које

је у уводном слову написао о првом Епископу шумадијском (као и о његовом наследнику – Владици Сави Вуковићу) данашњи архијереј Цркве Божије у Шумадији, илуструју да се град не може сакрити кад на гори стоји (Мт 5, 14). „Није лако поменути све оно што смо током нашег архипастирског служења у Шумадијској епархији желели само да одржимо на висинама које су достигнуте од 1947. до 2002. године, у време столовања блаженопочившег Владике Валеријана и блаженопочившег Владике Саве. Дакле, пре свега смо се старали да њихова дела не буду светилка која се меће под суд, него на свећњак, те светли свима који су у кући, „тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца вашег који је на небесима“ (Мт 5, 15-16). Ако је ова јеванђелска светилка још на свећњаку, можда смо исупунили оно што они нису завршили. Благодаримо Богу што смо као претходнике на трону Шумадијске епархије имали такве мисионаре спасоносне Христове науке и тако умне људе као што су били Владика Валеријан и Владика Сава. Људски је запитати се колико смо добар наследник и често говорити – то није лако.“

Епископ Господин Јован може и непосредно да сведочи, јер га је више година сусретао, да су у личности

Владике Валеријана „поистовећени вера и живот, јер је био јеванђелски човек који је даноноћно бдио над Богом му повереном Епархијом, приводећи народ Богу и Цркви у она назахвална времена за Цркву и њене пастире. Јеванђеље је доживљавао и проповедао као Радосну вест. И тако је, као и апостол Павле, на крају земног живота могао рећи да је у њему живео само

Христос (Гал 2, 20), јер је био христољубив, трудољубив и човекољубив. Трудио се да живи пред Богом и у Богу, као да му је сваки дан судњи, односно свака реч последња, да би у сваком тренутку могао изаћи пред лице Господње. Зато ни у једној области архипастирског рада Владике Валеријана није било ничега сувишног.“ У предговору *Добро дрво добре плодове рађа – архипастирско служење Владике Валеријана у Шумадијској епархији*, данашњи Владика шумадијски још истиче незаборавне заслуге Валеријана

Стефановића као викарног Епископа будимљанског током Другог светског рата за спашавање и збрињавање пострадаога народа и свештенства, па мудро оживљавање црквеног живота у Шумадији током послератне атеистичке

пропаганде. Веома похвално пише и о плодотворности његових беседа, као и о самопрегорном делању не би ли оживели манастири у Шумадијској епархији, то јест о томе колико је бринуо да се створе услови за

оживљавање монаштва.

Протојереј ставрофор др Драган Протић, ректор Богословије Светог Саве у Београду, рецензент књиге о Владици Валеријану, у тексту *Трајно сећање у Шумадијској епархији на првог архијереја – Владика Валеријана Стефановића*, након констатације да је Шумадијска епархија основана у тешким после-

ратним временима и приликама, када су наша Црква и народ били прогоњени од безбожних власти, наглашава да је њен први архијереј својим неуморним деловањем „поставио здраве темеље младој Епархији, служећи, проповедајући и подстичући градњу нових парохијских домова, сала и звоника. За градњу нових храмова није могао да добије потребне дозволе од надлежних власти.“ Прота Драган Протић верује да радови објављени у монографији потпуно осветљавају лик и архијерејски рад Владике Валеријана, „што он и заслужује јер спада међу наше најеминентније Архијереје у двадесетом веку“.

Део књиге о Владици Валеријану посвећен је општим приликама у Српској православној Цркви у време док је Валеријан Стефановић био викарни Епископ будимљански (1940-1947) и страдању Цркве, свештенства и верника у Шумадији током и у првим годинама после Другог светског рата. Дата је краћа општа историја црквеног живота централне Србије кроз векове, као и сведочанство о Крагујевцу као центру мисије Народне хришћанске заједнице. Реч је о већ објављиваним радовима Епископа Саве Вуковића, Епископа Хризостома Војиновића, професора Радослава Грујића, протe Душана Кашића, протојереја ставрофора Драгослава Степковића, Радмиле Радић и других. У овом делу књиге налазе се и архивска сведочанства о страдању Цркве која су прикупили Вељко Ђурић Мишина, Радмила Радић и Момчило Митровић.

Протојереј ставрофор проф. др Предраг Пузовић, наменски за ову књигу, написао је, богатим архивским

материјалом документован, обиман оригинални научни рад о деловању викарног Епископа будимљанског Валеријана у Патријаршији СПЦ од 1940. до 1947. године. Издвајамо, као значајан детаљ, да је професор Пузовић потпуно разјаснио улогу потоњег првог Епископа шумадијског у настајању и публиковању у јавности Меморандума о страдању српског народа у усташкој Хрватској. Интересантан је и чланак свештеника Саше Антонијевића о неоствареној могућности да 1945. године Владика Валеријан постане Епископ чешки, у складу са предратном јурисдикцијом.

Средишњи део споменице-монографије о Владици Валеријану, првом архијереју Шумадијске епархије, чини хроника његовог рада у њој, од основања (1947) до Владичине смрти (23. октобра 1976). Сачинио је протојереј ставрофор Драгослав Степковић, свештеник који је, као парох у селу Саранову и у Крагујевцу, готово деценију и по био сатрудник свога Епископа у обнављању и унапређењу црквеног живота у Шумадији. Поред драгоцених доказа о томе како је готово било немогуће обновити оронуту, а камоли подићи нову цркву, прота Степковић подробно извештава о подигнутим парохијским домовима, црквеним салама и звонницама, што је у то време значајно унапређивало црквену мисију. Пажњу заслужују и одломци из беседа Владике Валеријана приликом канонских посета парохијама или када је освећивао новоподигнуте црквене објекте. У проповеди након освећења (на Светог архангела Гаврила 1961. године) манастира Тресија на Космају, који је преко два столећа био угашен, Владика Валеријан је рекао: „У славу Божју и у част св. Арханг. Гаврила и осталих св. анђела небеских, подигнута је ова св. обитељ, да монаси наши постом и молитвом, трудом и бдењем спасавају душе своје, стичу милост Божју, стичу места у многим обитељима Царства Божјег. Са Божјим благословом, и по Његовој великој милости, вашим прилозима, вашим давањима и вашом помоћу, а великим трудом, старањем и залагањем игумана Епифанија и његовог братства, ево и ова света обитељ је заблистала и оживела, прострујала је кроз њу поново благодат Божија. Нека је слава Богу на његовој великој милости, доброти и многим добротинствима којим нас је даровао и дарује... Више од двеста година није се овде служила служба Божја, нити приносила бескрвна жртва Богу Свемогућем. Тек пре неколико година пропојала је ова света обитељ и ево данас њен свети храм је освећен. Нека је слава Богу! Нека је слава анђелима Божијим! Господ нека чува ову свету обитељ. Господ нека чува све вас који долазите овде да се Богу молитe и утехе душама својим нађете. У радости Бога славили, у радости живот свој проводили. Свети Архангел Гаврило и остали анђели небески нека вас штите, чувају и бране. Нека обиље Божјег благослова буде са свима вама.“

Свештеник Саша Антонијевић, парох у Баточини, већ афирмисисани историчар СПЦ, свој преглед архипастирског рада првог Епископа шумадијског, почиње констатацијом да „Владика Валеријан у својој епархији није запамћен као епископ познат по чежњи за овоземаљским благом и разметљивошћу, већ као штедљив и скроман, увек спреман да помогне. Када би му у посету долазио неки свештеник, прво би га

питао за породицу, а потом да ли је за зиму припремио зимницу и дрва. Младим свештеницима, како би им помогао финансијски када им је помоћ најпотребнија, знао је да додели на опслуживање још једну парохију.“ Антонијевићева хроника, писана на основу аутентичних извора, садржи и оцене односа Владике Валеријана са државним властима, односно његовог става према важним црквеним питањима: „Може се претпоставити да је владика Валеријан своје односе према властима градио, без обзира на притиске, онако како је проценио да је то одговарало Цркви. Када је 1963. године Свети архијерејски сабор донео одлуке о променама у Српској Цркви на Западу и када су уместо бившег епископа Дионисија бирана тројица нових епископа, владика Валеријан је подржао такве одлуке. У сукобу који је настао са јерархијом из Македоније око питања аутокефалије, владика Валеријан је био за умерено решење. Залагао се да Македонцима не треба дати аутокефалност, али да не треба за собом затворити сва врата.“

Поред синтезе архипастирског рада Владике Валеријана у Шумадији, коју дају Степковић и Антонијевић, поглавље о којем говоримо садржи документарни материјал од нарочитог значаја за црквену историју. Издвојене су прве одлуке које доноси у новооснованој епархији, али и више представки државним властима или тада свемоћној верској комисији о ометању црквеног живота. Из једне представке сазнајемо да су неки мештани села Брезовца код Аранђеловца 1952. године кажњени затвором зато што су сакупљали добровољни прилог да би сахранили свог осиромашелог свештеника.

Није без значаја што се у књизи доноси и комплетан списак свештеника које је рукоположио Владика Валеријан у Шумадијској епархији, односно подаци о монашењима која су обављена у обновљеним манастирима. И из сувопарног списка о монашењима види се колико је овај архијереј бринуо о томе да манастири буду испуњени монасима и монахињама, самим тим и пример молитвеног живота у Епархији.

Као изузетно вредне документе издвајамо објављене извештаје о стању у Шумадијској епархији, које је Владика Валеријан писао за редовна годишња заседања Светог архијерејског сабора СПЦ. Добијени су из Архива Светог архијерејског синода и до сада нису били познати стручној јавности. Један од њих доносимо као прилог овом тексту.

Место у књизи нашли су и извештаји о посетама иностраних црквених делегација Шумадијској епархији у време када је њом управљао Епископ Валеријан, као и занимљива преписка коју су водили први шумадијски Епископ и његов наследник, Епископ Сава Вуковић (као викарни моравички и источноамерички и канадски). Препознаје се да су односи старијег и млађег архијереја тополи и средачни, па је разумљиво да је Владика Сава често говорио и писао (у нашем листу) да је Владика Валеријан поставио здраве темеље младој Епархији.

И смрт и сахрана Епископа Валеријана детаљно су описани, уз доношење обиља фактографског материјала. Ту су и посмртна слова браће архијереја који су били свесни шта за Цркву, свештенство и верни народ значи губитак тако угледног, поштованог и

уважаваног Владике. Забележене су и речи Његовог преосвештенства Господина Јована, садашњег Епископа шумадијског на парастосу у Саборној цркви у Крагујевцу 23. октобра 2009. године: „Радовао се Владика Валеријан и најмањем помаку Цркве Божије у времену у којем је живео. Али је и туговао што време није знало да разуме, односно да схвати Цркву и Епископа Валеријана... Само Бог зна колико је Владика Валеријан вратио душа са кривога на прави пут Божији. Само Бог зна колико је исповести свога свештенства, монаштва и народа сложио у себе и молио се за њих. А тако је дивно говорио и беседио да само неког окамењеног срца те животом потврђене речи нису могле да се дотакну.“

Из рубрике сећања на Владика Валеријана издвајамо догађај који се збио у манастиру Благовештењу: „Живо се сећамо једног догађаја који осликава личност Владике Валеријана. У манастиру је тада била искушеница Десанка, професорка и дипломирани теолог, са којом је Владика заједно студирао. После Литургије, коју је Владика одслужио, њих двоје уђу у живу расправу о богослужењу и, том приликом, дође до мало жустрије расправе. На крају, Владика се наљути и мало гласнијим тоном одговори Десанки. После извесног времена, у присуству игуманије Михаиле, Владика, са великом метанијом, затражи опроштај од Десанке. На питање игуманије Михаиле – зашто је тако поступио, Владика је одговорио: 'Када сам био професор, догодило ми се да сам се разгневио на једног ученика и изгрдио га. Касније сам отишао у моју келију, и после молитве чуо сам глас који ми говори: Василије, Василије, сунце да ти не зађе у гњеву твој! Од тада се трудим да тако и буде.“

За књигу *Валеријан Стефановић, викарни Епископ будимљански и први Владика шумадијски* приређено је више од двадесет његових беседа које је писао и које су сачуване. Обухваћен је период од рата, када је као викар проповедао по београдским црквама, до оних које је изговарао у шумадијским храмовима пред крај свог овоземаљског живота. Можда неколико реченица из проповеди у Саборној цркви у Београду на Божић 1943. године, делимично могу да илуструју смисао његовог архипастирског рада: „Браћо моја и сестре, човек није сам. Ми нисмо остављени сами себи. Ситуација је заиста страшна, али ипак не очајавајмо, јер човекољубиви Спаситељ је ту близу и чека да га позовемо, чека да бар и у најмањем прихватимо од онога што је Он учинио за нас; да бар и у најмањем остваримо Његову науку, чека да се испуни жарка жеља да се у нашим душама ваистину Христос роди. Он је истински живот, Он је вечна истина, Он је прави пут којим ћемо бити одведени у мирно пристаниште.“

Већ је истакнуто да се Преосвећени Владика шумадијски Господин Јован врло прилежно старао да књига о Владици Валеријану угледа светлост дана у спомен четрдесетогодишњице његовог упокојења. Међутим, њена репрезентативност, у сваком погледу, пре свега је заслуга њеног уредника, протојереја ставрофора Саве Арсенијевића. Да је све радио са искреном љубављу, али и са истрајношћу и упорношћу, која и дугогодишње сараднике задивљује, види се из речи које је написао у поговору насловљеном *Књига*

о Владици Валеријану – дар ученика учитељу, у којем између осталог каже: „Владика Валеријан је определио животне путеве више од сто рукоположених свештеника, од који су 54 још живи, и преко деведесет монаха и монахиња уводећи их у подвижнички манастирски живот. У њихово име, можда и нескромно али искрено, изговарам да сви ми и данас волимо нашег Владика и молитвено га се сећамо. Надам се да ће се то из ове књиге видети. И верујем да нам наш добри Владика неће замерити што му овај скромни дар приносимо без његовог допуштења. Препознаће да су наше намере искрене, као што се за живота увек клонио дволичних људи, јер Господ рече: *Тешко вама када вам стану људи ласкати* (Лука 6, 26).“

Формат приказа ове књиге не омогућава да се датљније говори о њеним ликовним вредностима – довољно је нагласити да заиста има изглед публикација какве су објављиване о најзначајнијим светињама или личностима које су утемелиле наш идентитет. Врло су ретке књиге у којима се може пронаћи две стотине

педесет фотографија или факсимила докумената који, често, речитије него наративни описи, сведоче о животу у Србији у послератном периоду, о животу који су даривали Црква Божија у Шумадији и њен пастирочелник – Владика Валеријан. И за овај сегмент најзаслужнији је урденик – прота Саво Арсенијевић, као и Дејан Манделц који се старао о ликовном изгледу књиге *Валеријан Стефановић, викарни Епископ будимљански и први Владика шумадијски*.

Додајмо да је књига употпуњена ДВД прилогом, на којем се налазе аудио снимци две Литургије, које је Епископ шумадијски Валеријан служио 1974. године у Саборној крагујевачкој цркви. Презентовани су и делови Владичиних беседа. Аудио запис прате, односно „покривају“ фотографије из његовог живота, њих преко три стотине. Овај део књиге о првом Епископу шумадијском, који је аутентично допуњује у другој медијској форми, приредио је, уз професионалну посвећеност и применом савремених технолошких достигнућа Бојан Пауновић.

Р. К.

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ СВЕТОМ АРХИЈЕРЕЈСКОМ САБОРУ СПЦ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ВАЛЕРИЈАНА ЗА 1968/1969. ГОДИНУ

- Број верних: 542 093;
- Број намесништава: 12;
- Број црквених општина: 111;
- Број парохија: 154;
- Број мушких манастира: 4;
- Број женских манастира: 5;
- Број активних парохијских свештеника: 131;
- Број пензионисаних свештеника: 29;
- Број свештеника-црквених службеника: 1;
- Број монаха у манастирима: 23;
- Број монаха ван манастира: 2;
- Број искушеника: 4;
- Број монахиња: 88;
- Број искушеница: 16;
- Број парохија редовно попуњених: 131;
- Број упражњених парохија које опслужују свештеници: 21;
- Број упражњених парохија које опслужују свештеномонаси: 2;
- Број крштења: 5 274;
- Број умрлих: 4 651;
- Број венчања: 1 115;
- Број присутних на верској настави: нема;
- Број домова отуђених од цркве: 6 905;
- Број парохијских храмова: 121;
- Број манастирских храмова: 9;
- Број капела: 11;
- Број епархијских здања: 1;
- Број парохијских домова: 93;
- Број осталих зграда: 101.

Протекли период протекао је, као и увек, у настојањима да бар очувамо, ако не и унапредимо, оно што смо затекли. Из године у годину примећује се све

већа оданост св. цркви и све већа љубав према њој. Осећамо да се код наше пастве све више учвршћује убеђење да је истина у њој и да наша св. црква никада није не само изневерила интересе своје пастве, него да је у њој усмерено да се они очувају и унапреде.

Посета св. храмовима, све је бројнија. Примећује се доста младог света на св. богослужењима: студентата, ђака средњих школа па и мање деце. То на ве-

лике празнике. Обичних недеља је мање. Страх је још увек присутан. Задовољава и велики број причасника о Ускршњем и Госпојинском посту. Задовољава и чињеница да је веома мали проценат оних који не примају свештеника. То је у селима. У градовима је већи. Нисмо начисто да ли је то из неких убеђења, да ли због страха, да ли због припадности некој секти. У градовима секташа има. Не знамо, али мислимо да их је мали број. Свештеници, мада упозорени, нису у стању да тачно установе ко их не прима зато што су атеисти, а ко зато што су секташи. Иначе адвентисти су

св. Илију у м-ру Ралетинцу. У недељу по св. Илији (4 авг/22 јула) у Саранову. На Преображење у м-ру Благовештењу. На Малу Госпођу, о храмовној слави, у Карађорђевој цркви у Тополи. На Томину недељу у Благовештењу.

Посетили смо Јагодину, Смед. Паланку, Младеновац, Азању, Кусадак, Жабаре, Наталинце, Аранђеловац, Баћевац, Тресије, Драчу и остале манастире и др.

У протеклом периоду рукоположили смо 7 свештеничких кандидата. Са задовољством можемо констативати да су свршени богослови које смо у протекле две

Освећење цркве у Ковачевцу, 24. септембар 1961. године

и даље врло активни. На селу успеха немају, а у граду из наведених разлога нисмо у стању да контролишемо.

Настојавали смо да црквена штампа продре свуда и у што већем броју. Упорно се инсистирало на томе, али резултат није задовољавајући. Нема се довољно разумевања за то. Неком свештенику то пада као терет, други пак нису у стању да заинтересују своје парохијане за црквени лист, неку црквену публикацију или књигу. Књига уопште није баш тако велика потреба нашег човека и нашег времена, па ни црквена књига.

Поред богослужења која смо обавили у Саборном храму, у гробљанској и у Старој цркви крагујевачкој, посетили смо и служили у Глибовцу на недељу ослабљеног. На Спасовдан у Бељини. У недељу пред Духове у Орашцу. На Петровдан у Ралетинцу, том приликом смо осветили реновирани манастирски храм. У недељу пред св. Илију (28/15 VII) у Дивостину. На

године рукоположили много бољег квалитета, него што је то било ранијих година, и то и у погледу знања и у погледу црквености. Није то још онај жељени ниво, али ипак, чини Нам се, иде се на то.

На школовању има у Београду 13 ученика, у Призрену 9, у Карловцима 6, у Крки 6 и у двогодишњој богословији 2 ученика. То су побожни и честити млађи људи које смо примили упозоривши их да не могу бити рукоположени за поверену Нам Епархију, него да ће бити стављени на расположење оној Г. Епископима који још оскудевају у свештенству. Пристали су на те услове и отишли на школовање.

Завршено је неколико парохијских домова, а у току је градња истих у Рабеновцу, Бачини и Доњој Шаторњи; у припреми је изградња парохијског дома у Ботуњу. Гради се такође и западна страна конака у м-ру Благовештењу. Извршене су мање или веће оправке на неколико св. храмова. Зид се нова црквена кућа у Драгову итд.

Црквени суд је у истом саставу као и протекле године. Број бракоразводних парница свео се на 13. Позакоњења је било 5; рашчињења 3. У Канцеларији Епископа било је диспензација за венчање у дому 18; разрешења од предбрачних оглашења 92; разрешења од малолетства 29; одобрења за поновно ступање у брак 22; венчања уз пост 19; самоубица 57; рукоположења 7; премештаја 10; одликовања црвеним појасом 2.

(...)

Цркве и парохијски домови, затим црквене ограде и све остале црквене заграде одржавају се у добром стању. То је уствари и најпреча брига свих црквених управа и целог свештенства у епархији, као и манастирских управа. На то се троши највећи део распо-

ложивих средстава. Током 1968. године почели су радови на зидању парохијских домова у Жупањевцу и Кораћици; у Баничини се завршава зграда парохијског дома, у Поповићу подиже се горњи спрат на згради там. парохијског дома. На Саборној цркви у Светозареву и њеној звонари постављен је лим од бакра што је са изведеним радовима коштало преко 16 милиона ст. динара; у Баточини је продужен храм и озидан звоник. Стара црква у Крагујевцу заједно са својим звоником је споља генерално оправљена и омалана што је све укупно коштало преко 3 милиона ст. динара; у Ковачевцу се довршава нова звонара; у Јарушицама озидан је нови звоник у продужетку там. храма и исти ће се завршити роком 1969. године. Црква зв. „Манастирак“ у Великој Крушевици ускоро добија завршену врло лепу и велику звонару, кућа јој је оправљена и у црквеној порти ископан бунар. Бунар је ископан и у дворишту парохијског дома у Лужницама. У Влашкој и Сопоту обављени су или ће се обавити већи радо-

ви на санирању пукотина на тамошњим храмовима. У Шопићу је храм молерисан и исти ће се у 1969. години, поводом његове стогодишњице, и споља генерално оправити. У Лапову је генерално оправљен парохијски дом и изведени завршни радови у новоподигнутој звонари. У Лазаревцу је под кров стављена стилска зграда парохијског дома поред там. Спомен-цркве; у Бошњану и Бунару изведени су радови на изради нове ограде црквених порти од ливеног бетона. Код цркве у Рачи Крагујевачкој израђене су бетонске стазе. У Ратарима обимни радови на унутрашњем преуређењу там. парохијског дома. У Јунковцу много је учињено око постављања нових капија на огради там. парохијског дома, купљен је материјал за нову ограду црквене порте. У Варварину је утрошено н. дин. 12 000 – за фарбарско-молерске радове унутар там. цркве. Кућа код цркве дивостинске преуређена је, а у плану је да се осигурају средства за презиђивање те цркве, која је сва напукла. Код цркве у с. Избеници израђено је 100 дужних метара бетонске ограде са две гвоздене капије, а у Орашју – храм св. Јована је споља омалан, на крову је измењен дотрајали цреп и стављени нови симсови, на новоподигнутом парохијском дому стављени су нови олуци, реновиран је стари парохијски дом споља и префарбан сав његов тишљерај.

У Епархији има 154 парохије са 131 свештеником. Остатак парохија опслужују пензионисани свештеници и свештенмонаси. Неколико парохија опслужују суседни пароси. То су углавном мале парохије и нису у стању да издржавају редовног свештеника.

Свештеници се старају да удовоље својим дужностима. Већина успева, а неки се понекад и забораве.

Немамо, или слабо имамо, свештеника интелектуалаца, нити свештеника са развијеним духовним животом, свештеника духовника. Ненако се и једно и друго изгубило, а остала је нека средина између тога двога. Слабо се бавимо књигом, али чини ми се и молитвом – личном молитвом. Уместо да утичемо, подвргавамо се утицају. Поводимо се времену и готово са свим оним што нам оно доноси, па чак и негативним.

Онзиром да је материјално стање свештеника сасвим добро у протеклом периоду нису давале никакве помоћи. Фонд за помагање постоји, средства се и даље прикупљају и чувају „злу не требало“.

Епархија шумадијска има 111 црквених општина. Црквене општине у Епархији имају у свом власништву укупно 214 ха 21 а земље и то: порте заузимају 77 ха 95 а; обрадиво је 56 ха 06 а, а под шумом је 80 ха 20 а.

Какви нас утицаји све не заплускују, ипак не би се могло рећи да је морал нашег човека сасвим попустио. Много штошта је олабавило, али ипак оно што је основно остало је како треба. Поштује се добра породица, поштује се добар домаћин, цене се поштене девојке и честит младић. Поштује се оно што је добро и цени се све што је племенито.

Брачног неверства има у већој мери него што га је било, поготову у градовима. Нажалост и у селу постоји како се то каже „контрола рађања“, планира се број деце и наравно своди на најмању меру.

Све што се роди на селу крштава се, можда и ту постоји неки сасвим редак изузетак. Све што умре опева се па чак и из оних породица које не примају свештеника. Број таквих на селу је увек био мали и из године у годину све је мањи. У градовима је сасвим или готово сасвим други случај. Много је већи број оних који не примају свештеника. Сасвим је мало оних који склапају брак у цркви. Има их доста који своју децу не крштавају, или их не крштавају код надлежних пароха, него их носе у друге градове, или удаљенија села или у манастире да им тамо децу крштавају. Има и захтева у таквим случајевима, да се деца не заводе у матице крштених, или се свештеницима налаже да то ипак учине и да одмах издају и крштенице, јер се ствари и онако запетљавају, а без тога би у скоријој будућности изашле још запетљаније.

приходи из којих подмирују своје потребе. Међутим, код неких од ових манастира развијена је и домаћа радност, њихови духовници опслужују по неку суседну парохију па већи део прихода дају манастирима и тако се помажу.

Може се рећи да су у 1968. години сви наши манастири успели да консолидују своје материјално и имовинско стање.

Код неких наших манастира било је и великих радова на оправци или новоградњама. М-р Драча је завршио своју другу економско-стамбену зграду милионске вредности и закључио уговор о радовима у манастирској воденици у вредности нових динара 8 000.

М-р Благовештење, код Страгара, обавио је веће електроинсталатерске радове око увођења светла у

Освећење звонаре у Јагњилу, Петровдан 1960. године

Сматрамо да не би претерали ако би рекли да наш народ воли и своју веру и своју цркву. Само у односу на цркву жели некако да буде аутономан. Хоће своје право у пуној мери, а дужности – то му некако не иде све у главу. Несхватљиво му је на пример како да му се не дозволи венчање уз Велики или Госпојински пост. Несхватљиво му је када се некрштеном детету не дозвољава опело и слично, и с правом траже да им се то учини.

На љубави наших верника према св. цркви се темељи и целокупна црквена организација и црквена администрација. Од динара кога даје за свећу, од динара кога прилаже за локалне или опште потребе цркве, од динара који награђује свештеника за учињене свештене услуге се издржава и свештеник и намесник и Епархија. Од тога се динара оправљају, одржавају и снабдевају св. храмови. Од тог динара се подижу св. храмови, зидају црквене куће, подижу парохијски домови, зидају звонаре, звоници итд.

Осим манастира Ралетинца, сви остали манастири у епархији, а њих има укупно 9 и то: 5 женских и 4 мушка, имају своју земљу коју обрађују. Приход од земљорадње, сточарства и воћарства су њихови главни

манастирски храм и конак, а м-р Вољавча делимично је оправрио кров на манастирском конаку, који је као историјски споменик под заштитом државе, а у току су и радови на манастирском водоводу.

Тешкоћа има сестринство м-ра Каленића због неповољног смештаја услед оскудице довољних стамбених просторија и оне ни у 1968/69 години нису решене. Велики конак манастира, који је још 1945. године, иако без законског основа, национализован, није враћен манастиру ни у 1968/69 години.

Манастиру Јошаници је крајем 1967. године враћено 13 хектара шуме која је својевремено била одузета овом манастиру. Шумско газдинство је прихватило молбу овог манастира да се ових 13 хектара доделе из оног комплекса одузете манастирске шуме која је у близини самог манастира.

У манастиру Грнчарици је извршена оправка манастирског храма у коме су скоро завршени и сви радови на његовом фреско живописању. Подигнута је и једна капела за зимско богослужење. У току је украшавање. (Нов иконостас у дуборезу и остали уређаји. Све стилско у дуборезу.)

(Е. бр. 247/1969, 29. април 1969)

др Дејан Целебџић

ВИЗАНТИЈА – СВЕТ ПРОМЕНА

Двадесет трећи међународни конгрес византијских студија, Београд, 22-27. август 2016

Међународни конгреси византијских студија имају традицију дугу скоро читав век. Идеја о одржавању таквих конгреса родила се после Првог светског рата, а први конгрес одржан је већ 1924. године. У то време се сматрало да конгресе треба организовати у земљама где је византисјка цивилизација оставила дубоког трага и значајно утицала на обликовање културног идентитета. Стога је Први конгрес одржан у Букурешту, Дру-

ги 1927. у Београду, а Трећи 1930. године у Атини. При избору Београда за домаћина другог конгреса веома значајно је било то што је истраживање византијске историје и културе у то време у Србији већ било научно утемељено. У престоници Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, наиме, катедра за византијску историју основана је још 1906. године, а на Универзитету је предавало неколико ученика класичног филолога Карла Крумбахера, утемељивача модерне византологије и оснивача прве катедре за византологију у свету. Крумбахерови ученици, међу којима је за развој византологије у Србији посебан значај имао Крагујевчанин Димитрије Анастасијевић, били су носиоци организације београдског конгреса. Београдски византолози на челу са Георгијем Острогорским су организовали и Дванаести византолошки конгрес, који је одржан 1961. године у Охриду. У августу ове године Београд је поново био домаћин византолошког конгреса.

Двадесет трећи међународни конгрес византијских студија организовали су Српски комитет за византологију и Међународна асоцијација византијских студија у сарадњи са Византолошким институтом САНУ, Српском академијом наука и уметности, Универзитетом у Београду, као и два факултета из његовог састава – Филолошким и Правним. Српском комитету за византологију организација је додељена у августу 2011. године у Софији, где је одржан претходни конгрес. Реализација тако обимног и сложеног подухвата као што је организација овог конгреса не би била могућа без подршке поменутих институција, као ни без преданог рада многих појединаца.

Конгрес је благословио Његова светост Патријарх српски Господин Иринеј, а покровитељи су били председник Републике Србије Томислав Николић и Унеско. У недељу, 21. августа председник Републике је за учеснике приредио пријем у згради Председништва, а Конгрес је свечано отворен следећег дана у препуној Сали хероја београдског Филолошког факултета. Занимљиво је да је и Византолошки конгрес 1927. године отворен у истој сали. Свечаности су присуствовали Патријарх Иринеј, више епископа СПЦ, министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије Младен Шарчевић, председник САНУ Владимир Костић и ректор Београдског Универзитета Владимир Бумбаширевић. Учесницима су се кратким говорима обратили Томислав Николић, председник Републике Србије, амбасадор Бојан Бугарчић, представник Унеска, Јоханес Кодер, председник Међународне асоцијације византисјких студија, и Љубомир Максимовић, председник Српског националног комитета за византологију и потпредседник САНУ. На церемонији се чула и пригодна византијска и српска средњовековна музика у извођењу Дивне Љубојевић и чланова хора *Мелоди*, а Јелена Ђајић је на клавиру извела композицију *Студеница* академика Светислава Божића. На крају свечаног дела конгреса Џон Ф. Халдон, професор византијске историје са Универзитета Принстон, одржао је предавање под насловом „Промена“ у Византији. Размишљање о стабилности, растељивости и покретљивости у средњовековном источно-римском друштву.

Тема предавања професора Халдона изабрана је у складу са главном темом Конгреса: *Византија – свет промена*. Предложена тема није била обавезујућа, нити се могло очекивати да буде присутна у сваком прочитаном саопштењу, али је истицање једне теме потребно како би се макар делимично усмерили истраживачки напори и дефинисали циљеви конгреса. У складу са главном темом јесте и мото конгреса „Све се мења, ништа не пропада“, који је преузет из грчког превода Овидијевих *Метаморфоза*, који је крајем XIII века сачинио велики писац и ерудита Максим Плануд. Персонификација Истине, Дана и Светлости из ексонартекса Богородице Љевишке, која је репродукована на постеру, конгресним публикацијама и бецу, на одређени

начин такође симболизује сталну промену. На супротном зиду улазних врата Љевишке, на име, приказана је Персонификација Ноћи или Мрака, па те две фигуре, које дочекују верне на улазу у храм симболизују сталну смену дана и ноћи, светлости и таме.

На Конгресу је учествовало око 1300 научника из 49 земаља. Саопштења су представљена на преко 160 седница, и то шест пленарних, 47 округлих столова, осам специјалних седница и преко сто тематских седница слободних саопштења. Сваки радни дан започињао је пленарном седницом, на којој су читана три реферата, а потом је следила расправа. Теме пленарних седница биле су веома разноврсне, и могло би се рећи да репрезентују неке од главних тенденција и научних интересовања у савременој византологији.

Прва пленарна седница (*Златно доба византијске хагиографије*) одржана је непосредно после церемоније

свечаног отварања. На њој се расправљало о главним тенденцијама у развоју византијске хагиографије у IX–X веку. После слома иконоборачког покрета тај стари жанр византијске књижевности доживео је велики процват и уједно претрпео значајне промене. У поменутом раздобљу није само написан велики број житија нових светитеља страдалих у време иконоборства, већ су и житија старих светитеља прерађивана, и то не, разуме се, у фактографском смислу, него пре свега у погледу језика и стила. Постепено су се формирали нови захтеви и очекивања од хагиографских дела, која су најбоље изражена у похвалном слову Михаила Псела Симеону Метафрасту, који је у X веку прерадио преко сто старих житија. Према Пселовим речима, на име, стара житија су због ружноће израза више прикривала него што су осветљавала велика дела святих људи, па су она у пуном сјају засијала тек када их је Свети Симеон прерадио. Да то није био став само једног ученог особењака из XI века, већ и генерација Византинца, показује чињеница да је већина старих житија које је Симеон Метафраст прерадио касније изгубљена, док су нове, Метафрастове верзије у неким случајевима сачуване у бројним рукописима.

Интересовање данашњих византолога за хагиографију у значајној мери везано је за њене чисто књижевне аспекте, али и за то што она представља богат извор за проучавање свакодневног живота и улогу светитеља у византијском друштву.

Тема пленарне седнице другог дана била су актуелна археолошка истраживања рановизантијског града (*Византијски град и археологија трећег миленијума*). Прочитана саопштења осветљавају прелазну етапу у трансформацији од античког (*полис*) ка средњовековном граду-утврђењу (*кастрон*), која је обележена христјанизацијом (изградња црква) и милитаризацијом (фортификациона архитектура), али и нестанком појединих одлика урбане архитектуре. У том транзиционом раздобљу ницали су и потпуно нови градови, на местима где их у антици никада није било. Један од најзначајнијих таквих градова јесте

Јустинијана прима, позната у нас и као *Царичин град*, којем је посвећено једно од саопштења.

Пленарна седница трећег радног дана (*Византијска религијска пракса и чула*) представља добар пример како се поље историјских истраживања непрестано шири. До скоро, на пример, у сликарству се уопште није обраћала пажња ни на једно чуло, осим наравно на вид, док данас историчари уметности увелико разматрају присуство чула додира, звука или мириса у уметничким делима. Истраживање улоге чула у богослужењу, како је речено у једном

реферату, „изводи литургику из изолације и доводи у везу са историјом уметности, историјом религије или филозофијом“.

На четвртој пленарној седници говорило се о римском и цариградском политичком и идеолошком наслеђу код православних Бугара, Срба и Руса (*Romanitas et Slavia: политички и идеолошки односи између Словена и Старог и Новог Рима VI–XVI века*). Утицаји Рима и Цариграда на политичку и црквену историју словенских народа током читавог средњег века били су веома динамични и несумњиво су битно утицали на њихов историјски пут. У почетку је утицај та два центра скоро искључиво зависио од њиховог међусобног односа и способности да наметну свој утицај, али је временом све значајнија постајала улога локалних актера.

Петог дана Конгреса тема пленарне седнице била је византијска историографија (*Како су Византинци писали историју*). Вековима су обимни византијски историографски наративи представљали извор за изучавање византијске историје, што они и данас то свакако јесу. Међутим, у последње време тежиште пажње истраживача све се више помера са историјских

чињеница и анализе њихове веродостојности као истраживању самог текста и контекста његовог настанка. Истражују се, на пример, књижевна вредност текста, вредносни судови писаца, њихово схватање историје, основне историографске категорије, као што је на пример истина, односно *истинитост* историјског приповедања, или зашто су Византинци уопште писали историје. Сличним питањима бавила су се и прочитана саопштења.

У суботу, завршног дана Конгреса, учесници последње пленарне седнице разговарали су о развоју византологије у прошлости и перспективама њеног будућег развоја. На овој седници било је пет говорника. Два референта из Европе су говорила о стању и перспективама развоја филологије, односно историје уметности и археологије, а преостала три о развоју византологије у САД, Аустралији и Кини.

Немали број округлих столова и тематских седница слободних саопштења био је усклађен са темама пленарних саопштења. Било је, на пример, осам седница посвећених византијској историографији, и пет хагиографији, уз учешће великог броја младих истраживача. Са археологијом рановизантијског града тематски су биле усклађене четири седнице, међу којима треба издвојити округли сто о рановизантијским епископским палатама и тематску седницу о Царичином граду. На питање како се византолошке студије могу унапредити разговарало се на неколико специјаних седница (*Будућност издавања византијских текстова, Дигитализација и византолошке студије, Садашњи и будући пројекти, Представљање истраживачких центара и њихових истраживачких пројеката, Будућност византолошких студија – нови приступи и нове методе*). Треба рећи да је посебну позорност изазвала седница на којој се говорило о тешкоћама и проблемима у заштити и рестаурацији византијских споменика културе у разним регионима, од Либије и Египта, преко Сирије и Турске до Албаније, Косова и Метохије и Русије.

На основу тема појединачних саопштења, тематских седница и округлих столова могу се уочити основне тенденције у развоју византологије. Један од главних утисака свакако је, као што је то на завршној свечаности истакао Јоханес Кодер, да византијска филологија доживљава велики успон; интересовање за политичку историју и даље јењава, а расте за свакодневни живот, културну историју, и сличне теме; префињена византијска уметност несмањеном снагом и даље привлачи истраживаче са разних страна; византијско богословље заузима значајно место у византологији, али се чини да би прожимање са другим дисциплинама могло и требало да буде чвршће. Истаћи ћемо да су посебне седнице биле посвећене Светом Максиму Исповеднику, Светом Григорију Палами, цариградском Патријарху Фотију и полихистору Михаилу Пселу.

Пре почетка Конгреса издата је књига пленарних саопштења, а већ су почеле припреме за објављивања низа послеконгресних публикација у којима ће бити објављени радови са округлих столова или тематских седница. Програм Конгреса и апстрактни саопштења и даље су доступни на званичном конгресном сајту, а планирано је да након његовог гашења буду на сајту Византолошког института САНУ.

Веома значајан допринос Конгресу дали су аутори и организатори пратећих изложби, међу којима се по значају истичу изложба средњовековних српских рукописа у Галерији САНУ и изложба икона са подручја Пећке патријаршије у времену од 1557. до 1690, која је приређена у Музеју СПЦ. У Галерији науке и технике САНУ организована је изложба о утицају византијске на модерну српску архитектуру, а у Музеју *Центер* била су изложена дела четири савремена српска сликара инспирисана византијском уметношћу. У Коначу кнегиње Љубице могле су се видети старе фотографије са Свете Горе, а у Етнографском музеју фотографије српских манастира из прве половине XX века. На цртежима Дага Петерсона и Тима Вајнера, који су били изложени у атријуму Библиотеке Града Београда, приказани су светогорски мотиви. У холу Филолошког факултета приказана је изложба о два византолошка конгреса који су раније одржана у нашој земљи (1927. и 1961). У Галерији *Прогрес* организован је сајам књига, на којем је издања из области византологије представило тридесетак страних и исто толико домаћих издавача.

Организациони одбор XXIII међународног конгреса византијских студија:

Академик Љубомир Максимовић, Српска академија наука и уметности – председник

Др Срђан Пириватрић, научни сарадник, Византолошки институт САНУ – копредседник

Проф др Драган Војводић, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Вујадин Иванишевић, научни саветник, Археолошки институт

Др Бојана Крсмановић, виши научни сарадник, Византолошки институт САНУ

Проф др Смиља Марјановић-Душанић, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Љубомир Милановић, научни сарадник, Византолошки институт САНУ – секретар

Др Даница Поповић, научни саветник, Балканолошки институт САНУ

Др Дејан Целебџић, научни сарадник, Византолошки институт САНУ

Асистенти Организационог одбора:

Тамара Матовић, истраживач-сарадник, Византолошки институт САНУ

Бојана Павловић, истраживач-сарадник, Византолошки институт САНУ

Милош Цветковић, истраживач-сарадник, Византолошки институт САНУ

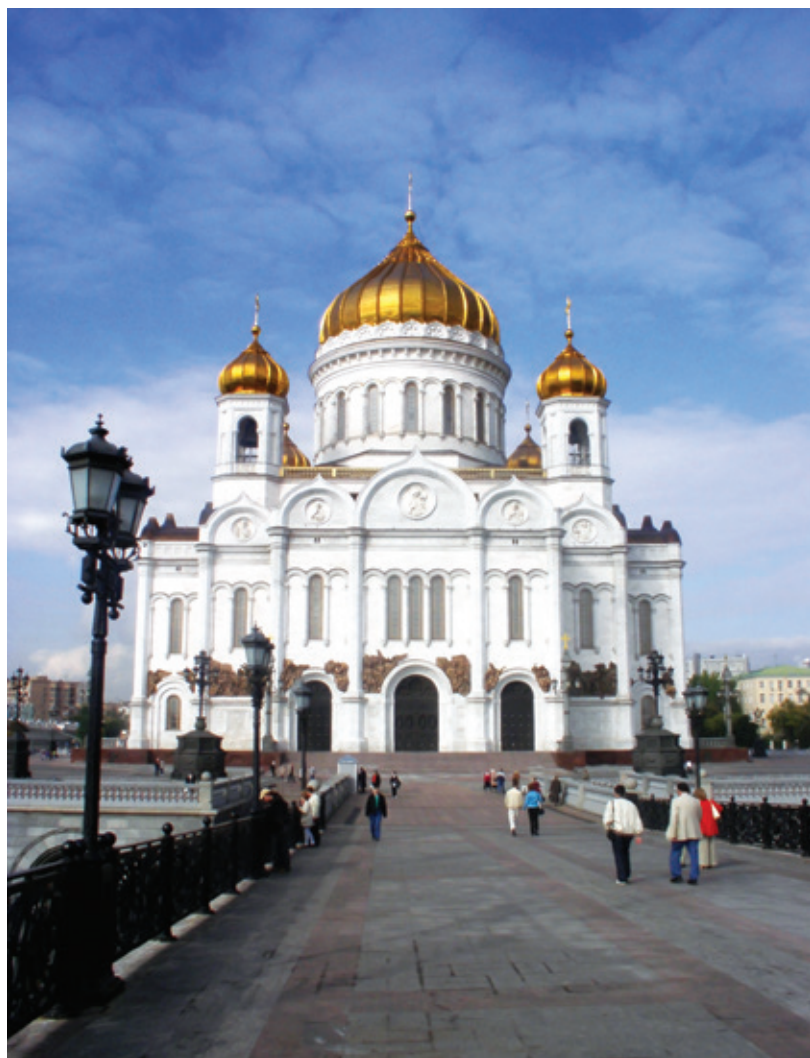

Учесници Конгреса и представници Међународне асоцијације били су сложни у оцени да је организација била одлична. Драго нам је да је поред више од хиљаду колега из целог света у раду Конгреса учествовало и преко сто колега из Србије, јер то показује да је интересовање за византологију и медијевистику код нас изузетно велико.

Р. С. Булочев

ДРЖАВНИ СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И СОЦИЈАЛНИ РАД ЦРКВЕ

Једна од насушних потреба богословског образовања данас јесте интегрисање блока социјалних дисциплина у наставне програме духовних семинарија и православних универзитета. Истовремено треба имати у виду да је главни задатак наведених образовних установа припрема будућих црквенослужитеља и свештенослужитеља. Сазнања из области психологије, теорије и методике социјалног рада не би требало да потисну систем богословских, библистичких и аскетичких предмета. Повећање обима социјалних дисциплина не би требало да повуче са зобом измену оријентира у сфери пастирског старања. Шира знања из области социјалне помоћи не треба да умање значај узношења молитава за оне којима је потребна помоћ.

Резултат образовања црквеног социјалниг стручњака треба да буде стицање јасне представе о реалним могућностима Цркве у сфери социјалног рада. Студент треба да добије увид у оне мере социјалне подршке намењене особама у тешким животним ситуацијама за чије спровођење јамчи држава.

Игнорисање државног система социјалне заштите са покушајем изградње алтернативног црквеног система представља велику грешку. Историјско ис-

куство убедљиво говори о могућности ефикасне сарадње Цркве и световних власти на пољу решавања социјалних проблема. Обе социјалне институције играју своју улогу у томе. Према *Концепцији Синодског одсека за добротворну делатност и социјално служење Цркве*, улога Цркве се састоји пре свега у преображавању већ постојећег државног система, путем уношења духа љубави, делатне вере и пожртвованог служења ближњима, као и нових технологија и облика рада. Црквенослужитељ односно свештенослужитељ треба да сагледа положај конкретне особе, да јој колико је то могуће пружи духовну и минималну материјалну помоћ, и да се заузме за спровођење мера које гарантује држава. Задатак, пак, државе састоји се у сталном усавршавању, модернизацији и све већој флексибилности система социјалне бриге и заштите.

Важећи законски прописи и црквене одредбе ни на који начин не стају на пут сарадњи између Цркве и државе. Члан 14 Устава Руске Федерације говори о принципу секуларности. Овај принцип подразумева одвојеност Цркве од државе, али не и забрану њене делатности. Федерални закон о слободи савести и верским заједницама истима даје статус правних лица, што значи да држава може да сарађује са Црквом као са пуноправним контрагентом у спровођењу различитих социјалних пројеката, користећи њено искуство и љубав према људима.

Према трећем поглављу *Основа социјалне концепције Руске православне Цркве*, могуће сфере сарадње државе и Цркве јесу: милосрђе и добротворна делатност, заједнички социјални програми, брига о војницима и припадницима органа јавног реда и мира, здравствена заштита, пружање подршке институцијама породице, мајчинства, детињства итд. То значи да Црква ни у ком случају не тежи да се дистанцира од учешћа у животу дрштва, већ да је, напротив, у пуној мери свесна одговорности коју има пред људима.

Црквени социјални радник треба да се труди да стекне увид у важеће законске прописе који се тичу социјалне бриге, да по потреби прати промене нормативних правних регулатива и да даје објашњења онима на које се те регулативе односе. Један од његових задатака је и сарадња са локалним органима социјалне заштите. По могућству треба тежити ка закључивању дугорочних уговора са свим значајнијим државним органима.

Важан елемент правне базе социјалне делатности верских заједница чине споразуми о сарадњи између Руске православне Цркве, њених епархија и архијерејских намесништава с једне, и органа државне и градских власти с друге стране.

Могу се издвојити два нивоа сарадње – федерални и регионални. На државном се нивоу обично декларишу основни принципи, циљеви и границе сарадње, док се на регионалном нивоу доносе детаљне уредбе, прилагођене месним приликама.

У датом тренутку на федералном нивоу постоје следећи закључени споразуми. Као прво, то је Споразум о сарадњи између Руске православне Цркве и Министарства здравља и социјалног развоја Руске Федерације, потписан 8. јула 2011. од стране патријарха Кирила и Т. А. Голикове. У преамбули уговора држава изјављује да је здравствена заштита једна од основних сфера сарадње између власти и Цркве. Споразум говори о областима, правцима и облицима сарадње. Закључен је на неодређен период и као такав може чинити основу за закључивање накнадних договора.

Сарадња са Министарством здравља постоји је и на пољу добијања законског статуса храмова и капела при болницама и другим здравственим установама. Од стране Синодског одсека за добротворну делатност израђен је пројекат типског уговора о сарадњи на локалном нивоу, између конкретне болнице и конкретне црквене општине, у ком се говори о несметаном приступу свештенства свим одељењима, укључујући и одељење интензивне неге. Треба нагласити да лекар који спречава свештеничку посету болеснику директно нарушава уставни принцип слободе савести и члан 30 Основног закона Руске Федерације о здравственој заштити.

У циљу обнове духовних традиција социјалног служења, а полазећи од претпоставке о сврсисходности консолидације напора усмерених на спречавање употребе наркотика и психотропних супстанци, као и зарад ефикасније рехабилитације зависника, између Руске православне Цркве и Државног антинаркотичког комитета закључен је споразум о бсплатној сарадњи. Споразум су потписали патријарх Кирил и В. П. Иванов. У документу се истичу следеће сфере сарадње: планирање мера развоја рехабилитационих услуга на државном, регионалном и градском нивоу; сарадња

Државног антинаркотичког комитета и антинаркотичких комисија државних субјеката Руске Федерације са организацијама за пружање социјалних услуга и другим некомерцијалним организацијама чији су оснивачи верске институције Руске православне Цркве на пољу спречавања немедицинске употребе наркотика, рехабилитације уживалаца наркотика и њихове потоње социјалне реинтеграције (ресоцијализације); стварање интерактивне базе података о свим невладиним рехабилитационим центрима на територији Руске Федерације под патронатом Руске православне Цркве, која би била општедоступна путем информативног интернет-сајта Државног антинаркотичког комитета, званичног сајта Федералне службе Руске Федерације за контролу трговине наркотицима, као и на интернет-страницама Руске православне Цркве и верских институција које улазе у њену хијерархијску структуру; спровођење

манифестација са циљем ширења искустава Руске православне Цркве у погледу профилаксе наркоманије и рехабилитације корисника наркотичких средстава; оснивање добротворног фонда за финансијску подршку манифестација усмерених на профилаксу немедицинске примене наркотика и рехабилитације особа које користе наркотице, који би уживао подршку Државног антинаркотичког комитета; заједничка израда и реализација програма од друштвеног значаја у сфери профилаксе немедицинске употребе наркотика и рехабилитације особа

које их користе; пружање доприноса развоју добротворне, харитативне делатности и социјалног служења Руске православне Цркве у оквирима датог споразума; други правци сарадње у оквирима датог споразума.

Сличне споразуме Руска православна Црква је закључила са Министарством ванредних ситуација Руске Федерације, као и са овлашћеним представником председника Руске Федерације за питања малолетних грађана.

Законодавство Руске Федерације предвиђа још један вид социјалне помоћи, који се између осталог односи и на Цркву – харитативну делатност.

Члан 18 Федералног закона о слободи савести и верским заједницама Цркви пружа право вршења добротворне делатности, како непосредно, тако и путем оснивања добротворних организација. При томе, основна карактеристика делатности ових организација мора бити некомерцијална оријентација, што у потпуности одговара духу самопожртвоване љубави.

Црква, дакле, има могућност вршења социјалне делатности како потпуно самостално, тако и у сарадњи са државним органима и институцијама.

Са руског превели Јелена и Иван Недић

Саша Антонијевић, свештеник

СРПСКЕ ЦРКВЕ У ЦЕЉУ И МАРИБОРУ

У Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, касније Краљевини Југославији, између два светска рата, православни хришћани су добили слободу да подижу своје цркве у најзападнијим пределима своје отаџбине, где нису били већина.¹ У том периоду подигнуте су у Словенији три велике и лепе цркве: у Љубљани, Цељу и Марибору.² У ове цркве долазили су православни Словенци и Срби који су живели у тим крајевима, али и православни хришћани из оближњих војних касарни. Окупацијом територије Краљевине Југославије од стране Немаца и њихових савезника у Другом светском рату, ситуација се за православне хришћане драстично променила. Док је црква у Љубљани, у италијанској окупационој зони, остала недирнута, и у њој се богослужбени живот

одвијао неометано, у немачкој окупационој зони, цркве у Цељу и Марибору су срушене (у Марибору је срушена и православна капела), а православни хришћани су протерани или одвођени у логоре.³ У току и после рата, на местима где су биле православне цркве у Цељу и Марибору остале су празне површине, претворене у парк.

1 У Аустроугарској су православни хришћани били у подређеном положају. Често су своја верска и национална права морали да бране и оружјем. Нису били ретки намештени групни судски процеси против православних поданика монархије. Међу многима, познати су велеиздајнички процеси у Загребу, Бања Луци и Подкарпатској Русији. У одбрани неправедно оптужених православних Срба на суђењу посебно се истакао будући председник Чехословачке Томаш Гарик Масарик.

2 О православним црквама у Словенији више види у Саша Антонијевић, „Историја Српске Православне Цркве у Словенији“, *Теолошки погледи* 3 (2013), Свети Архиепископски Синод Српске Православне Цркве, Београд, 923 – 950.

3 О рушењу православне цркве у Цељу и о прогону православних верника, више види у Саша Антонијевић, „Историја СПЦ у Цељу“, *Каленић* 3 (2014), Крагујевац, 33 – 37. Уз текст су приказане и фотографије рушења православне цркве у Цељу.

Република Словенија, у саставу Федеративне Народне Републике Југославије (од 1963. године Социјалистичке Федеративне Републике Југославије), није била велика по површини, нити је имала велики број становника. Ни Марибор ни Цеље нису били велики градови. У време рушења цркве 1941. године, Цеље је имало око 20000 становника, тако да су за рушење православних цркава сигурно знали сви становници ових места. У току рата Словенија је била поштеђена разарања, каква су задесила друге крајеве Југославије (посебно српске крајеве). Зато изненађује чињеница да државни органи Народне Републике Словеније (од 1963. Социјалистичка Република Словенија) нису у послератном периоду нашли за сходно да обнове ове две православне цркве, узимајући у обзир да су срушене по Хитлеровом наређењу; нити је Српска Православна Црква добила дозволу да обнови ове цркве после рата.

У Архиву Југославије постоји документ Савезне комисије за верске послове под насловом „Изградња и поправке црквених објеката у СФРЈ у времену од 1945. до 1963. године“.⁴ Овај документ из 1963. године је збирни извештај, настао на основу извештаја свих републичких комисија за верске послове, о црквама у рату порушеним, и оправљеним и новоподигнутим црквама

у послератном периоду. Наведена су молитвена места не само хришћана, већ и Јевреја, муслимана, па чак и различитих секти. Побројани су и објекти који нису рушени у току рата, али су обнављани после рата, а исто тако и црквени објекти који су рушени а нису обнављани после рата (пример тога је извештај о порушеним црквама у Црној Гори, где се наводи да су у току рата порушене три римокатоличке цркве, а да ниједна није обновљена после рата). У извештају за Словенију набројане су само римокатоличке цркве, било порушене у току рата, или обновљене у послератном периоду. Не помињу се православне цркве, чак ни као порушене.

Црква „Светих Ђирила и Методија“ у Марибору и црква „Светог Саве“ у Цељу ни до данас нису обновљене.

4 Документ Савезне комисије за верске послове „Изградња и поправке црквених објеката у СФРЈ у времену од 1945. до 1963. године“. АЈ – 144 – 69.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштво Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. августа 2016. године до 30. септембра 2016. године:

Осветити:

Чесму при цркви Светог великомученика Георгија у Рабровцу, Архијерејско намесништво младеновачко, 23. јула 2016. године;

Темеље за конак при цркви Светог великомученика Димитрија у Бајчетини, Архијерејско намесништво левачко, 13. августа 2016. године;

Звона за цркву Светог великомученика Димитрија у Бајчетини, Архијерејско намесништво лепеничко, 13. августа 2016. године;

Капелу посвећену Светој Анастасији Узорешитељици у Окружном затвору у Крагујевцу – Петровац, Архијерејско намесништво лепеничко, 20. септембра 2016. године;

Капелу посвећену Светим бесребреницима Косми и Дамјану у Клиничко-болничком центру у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 23. септембра 2016. године.

Извршити преименовање:

Досадашње Црквене општине праћинске при цркви Светог Јована Крститеља у Праћини у Црквену општину кончаревску при цркви Светог Јована Крститеља у Кончареву, Архијерејско намесништво беличко;

Досадашње Парохије праћинске при цркви Светог Јована Крститеља у Праћини у Парохију кончаревску при цркви Светог Јована Крститеља у Кончареву, Архијерејско намесништво беличко.

Одликовати:

Орденом Светог Симеона Мироточивог:

Радосију Милутиновић из Јагодине;

Зорана Стојисављевића из Београда;

Љубишу Живковића из Крагујевца;

Ореденом Војска Карађорђа:

Петронија Тејића из Цириха;

Предрага Новаковића из Београда;

Звонка Каштелана из Београда;

Архијерејском граматом признања:

Милутина Дапчевића из Копљара;

Светислава Милчановића из Јунковца;

Милана Павловића из Брзана;

Љубишу Пановића из Брзана;

Драгана Живадиновића из Брзана;

Зорана Милисављевића из Крагујевца;

Архијерејском граматом захвалности:

Златију Милановић из Брзана;

Радмилу Стојановић из Баточине;

Милана Делибашића из Крагујевца;

Милосава Милојевића из Међулужја;

Бранка Милојевића из Међулужја;

Милисав Петковића из Селтерс Бање;

Жарка Каулуђеровића из Бора код Тополе;

Стевана Југовића из Селтерс Бање;

Владимира Јанковића из Међулужја;

Горана Недељковића из Пружатовца;

Миљана Бјелетића из Крагујевца;

Марка Терзића из Крагујевца;

Милоша Ђорђевића из Раче;

Ненада Јовановића из Раче;

Бранислава Мићковића из Раче;

Милинку Солунац из Раче;

Мару Радош из Раче;

Слободана Миловановића из Ђурђева;

Миливоја Петронијевића из Раче;

Живадинку и Љубишу Ђорђевић из Доње Раче;

Скупштину општине Рача;

Срђана Милутиновића из Јагодине;

Црквеноопштински управни одбор Црквене општине

јагодинске при цркви Свете Петке у Јагодини;

Голуба и Слађану Марјановић из Јагодине;

Архијерејском захвалницом:

Мијомира Тодоровића из Јагодине;

Оливеру Бурсаћ из Брзана;

Душана Костића из Брзана;

Дејана Тошића из Брзана;

Живослава Павловића из Брзана;

Раду Симић из Брзана;

Породицу Стојковић из Вољавче код Јагодине;

Тодора Долашевића из Јагодине;

Милоша Антића из Париза;

ДОО *Стуко Италијано* из Раче;

Јованку Вељковић из Раче;

Ђорђа Радомировића из Раче;

Радослава Милојевића из Вишевца;

Томислава Вељковића из Бошњана;

Ненада Милошевића из Доње Раче;

Николу Павковића из Рабровца;

Мирослава Арсића из Рабровца;

Бојана Павковића из Рабровца;

Славија Стојановића из Међулужја;

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Синишу Марковића, привременог пароха Прве

становљанске парохије у Крагујевцу, Архијерејско намес-

ништво крагујевачко.

Поделити канонски отпуст:

Милану Јовићу у свезу клира Епархије славонске;

Марку Јокановићу у свезу клира Епархије тимочке.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Урошу Станковићу;

Николи Орловићу;

Невени Орловић;

Ђорђу Димитријевићу;

Јовану Гајићу;

Марку Филиповићу.

Поделити благослов за мастер студије на Православном богословском факултету у Београду:

Ђакону Милошу Ђурићу.

Пензионисати:

Протојереја ставрофора Митра Топаловића, бившег привре-

ременог пароха јунковачког у Јунковцу, Архијерејско намес-

ништво колубарско-посавско.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. августа 2016. године до 30. септембра 2016. године

АВГУСТ 2016:

1-5. август 2016:

Клиничко лечење у Београду.

6. август 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

7. август 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

8. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Примио Господина Георгија (Токића), умировљеног Епископа.

9. август 2016 – Свети великомученик Пантелејмон:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

10. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. август 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Крстио у Сопоту Теодору, унуку протојереја ставрофора Љубише Смиљковића.

12. август 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Примио Господина др Давида, Епископа крушевачког.

13. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Буковику;

Освештао при храму Светог великомученика Димитрија у Бајчетини црквено звоно и темеље будућег манастирског конака.

14. август 2016 – Изношење Часног Крста, Свети мученици Макавеји:

Служио Литургију у цркви Часног Крста у Крагујевцу (Порта Старе крагујевачке цркве) и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

15. август 2016 – Пренос моштију Светог архиђакона Стефана:

Служио Литургију у манастиру Никољу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске капеле.

16. август 2016:

Служио Литургију у задужбинској цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу и парастос краљу Петру I Карађорђевићу поводом деведесет пет година од његове смрти.

17. август 2016:

Служио Литургију у манастиру Драчи и четрдесетодневни парастос монахињи Ирени.

18. август 2016:

Служио Литургију у манастиру Липару;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

19. август – Преображење:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком; Посетио манастир Вољавчу у који је поставио мошти Светог Киријака Отшелника.

20. август 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. август 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

22. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. август 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. август 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. август 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. август 2016 – Велика Госпојина:

Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу – Саборној цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Пререзао у цркви Успенија Пресвете Богородице у Влачки славски колач поводом храмовне славе;
Учествовао у порти Саборне цркве у Крагујевцу у програ-
мима Великогоспојинских свечаности.

29. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Ае-
родром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика
Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. август 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара
Косовског у Крагујевцу – Белошевац.

СЕПТЕМБАР 2016:

1. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Ае-
родром и молитве призива Светог Духа поводом почетка
школске године у Богословији Светог Јована Златоустог.

2. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Ви-
ногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. септембар 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у
Лужницама;
Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Александра и Јовану
Милосављевић.

5. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Ае-
родром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Ђорђа и Драгицу Николић из Чикага и групу верни-
ка из Лос Анђелеса.

6. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика
Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

7. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара
Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио архитектонско-грађевинске стручњаке поводом до-
говора о изградњи зграде Архива Епархије шумадијске.

8. септембар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Служио у цркви Васкрсења Христовог на крагујевачком
гробљу Бозману помен Луки Крстићу.

9. септембар 2016:

Служио у цркви Васкрсења Христовог на крагујевачком

гробљу Бозману, уз саслужење Господина др Игнатија, Епи-
скопа браничевског и Господина Арсенија, викарног Епи-
скопа топличког, Заупокојену Литургију поводом упокојења
Луке Крстића;
Служио опело Луки Крстићу.

10. септембар 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Служио у цркви на гробљу Бозман парастос Луки Крстићу;
Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Јанка и Николину;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

11. септембар 2016 – Усековање Главе Светог Јована
Крститеља:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

12. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Ае-
родром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

13. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика
Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Присутствовао у крагујевачкој школи *Мирко Јовановић* часу
духовности који се одржава у оквиру Великогоспојинских
свечаности.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.rs

14. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио у селу Трски опело браћи Стефану и Николи Петровићу;
Учествовао у Епархијском центру у Крагујевцу у снимању телевизијске емисије *Agape*.

15. септембар 2016:

Служио Литургију у манастиру Липару;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио градоначелника Крагујевца Радомира Николића поводом договора о подизању цркве у крагујевачком насељу Колонија и цркве у крагујевачком Клиничко-болничком центру.

17. септембар 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Приредио ручак за више десетина војних старешина;
Присуствовао у крагујевачком Књажевско-српском театру извођењу монодраме по тексту Светог Владике Николаја *Речи о Свечовеку* у извођењу глумца Небојше Дугалића (Великогоспојинске свечаности).

18. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Присуствовао извођењу хорских композиција Цона Тавенера (крагујевачки хор *Лицеум* и Градски хор *Црвчанин* из Краљева – Великогоспојинске свечаности).

19. септембар 2016 – Чудо Светог архангела Михаила:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске капеле;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу Милету Радојевића, директора Управе за односе са црквама и верским заједницама Министарства правде.

20. септембар 2016:

Освештао капелу посвећену Светој великомученици Анастасији Узорешитељици у Окружном затвору у Крагујевцу – Петровац у којој је служио Литургију;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви;
Присуствовао завршној приредби Великогоспојинских свечаности на којој су уручена признања ученицима крагујевачких школа за успехе приликом организовања духовних часова.

21. септембар 2016 – Мала Госпојина:

Служио Литургију у тополској цркви Рођења Пресвете Богородице и пререзао славски колач поводом храмовне славе; предводио литију улицама Тополе поводом градске славе и пререзао славски колач у Скупштини општине Топола.

22. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светих Јоакима и Ане у Међулужју и пререзао славски колач поводом храмовне славе; током Литургије крстио Василија, сина свештеника у Јагњилу Бојана Вићовца.

23. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Освештао капелу Светих Косме и Дамјана у болничком кругу.

24. септембар 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
У граду Бару учествовао на духовним свечаностима поводом хиљадугодишњице упокојења Светог Јована Владимира и освећењу цркве посвећене овом српском светитељу.

25. септембар 2016:

Саслуживао на Литургији у цркви Светог краља Јована Владимира у Бару Патријарху јерусалимском Господину Теофилу III поводом освећења овог храма.

26. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви;
Примио Митрополита аркадијског Господина Василија (Антиохијска патријаршија).

27. септембар 2016 – Крстовдан:

Саслуживао у Саборној крагујевачкој цркви на Литургији коју је служио Митрополит аркадијски Господин Василије;
Посетио протојереја ставрофора проф. др Зорана Крстића.

28. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Посетио, у пратњи Митрополита аркадијског Господина Василија и протојереја ставрофора проф. др Зорана Крстића, манастире Дивостин и Драчу.

29. септембар 2016:

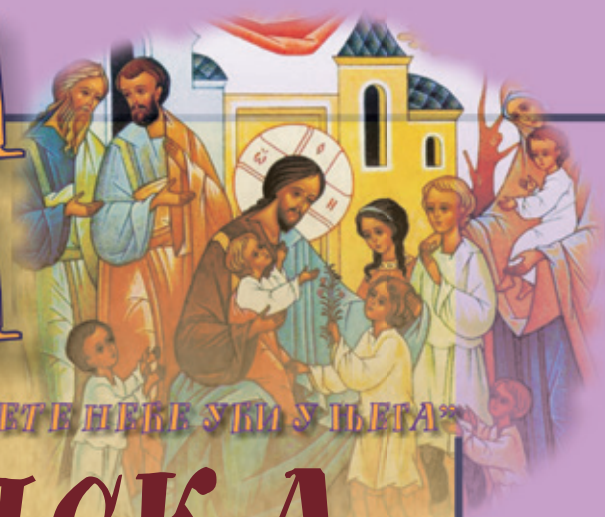
Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Грошници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. септембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Посетио Економски факултет Универзитета у Крагујевцу поводом свечаног пријема за нову генерацију студената прве године;
Посетио манастир Пиносаву.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УБИЉ ПЕГА”

ХРИШЋАНСКА ПОРОДИЦА

Од малена сам научен да поштујем своју веру и хришћанске обичаје.

Мој први сусрет са црквом је био јако занимљив. Био сам одушевљен када сам видео свете иконе, осетио мир и тишину. Излазећи из цркве, размишљао сам о православљу. Сетио сам се тих десет заповести које чине основ хришћанстава. Свака од њих нас опомиње да треба лепо да се понашамо, да не мрзимо једни друге и да никоме не завидимо. Јер мржња је оно што убија човека, а љубомора и завист чине од њега лошу особу.

Али, оно што нас чини јачима и храбријима је вера у Бога. Причали су ми да је Он једини Творац свих нас. Да све што нам се дешава у животу, дешава се из неког разлога. Сваки пораз треба прихватити и из њега извући поуку.

Наша православна вера има и своје обичаје. Сваки прави хришћанин обележава своју крсну славу. Највећи празник је Божић – тада се родио Исус Христос.

И ја такође живим у једној таквој породици. Веома се радујем одласцима у цркву, сечењу славског колача и ломљењу Божићне чеснице.

Сви људи би требали да поштују своју веру и обичаје, да се никада не одрекну својих православних корена.

ЈАВНИ ЧАС У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ У ЛАПОВУ

Ученици Средње школе у Лапову, заједно са ученицима основне школе „Светозар Марковић“ и децом из вртића „Наша младост“, пријатно су изненадили присутне ђаке и посетиоце јавног часа веронауке одржаног у поменутој Средњој школи. Час је био посвећен Пресветој Богородици и мајчинству, а деца су, на челу са својим вероучитељем Сашом Павловићем, читала одабране текстове везане за ову значајну тему.

Програм је био следећи:

- Молитва „Оче наш“
- Говор добродошлице
- Увод у презентацију и у наставку презентација Рођење и Ваведење
- Духовне песме „Богородице дјево“
- Две рецитације, деца из предшколске установе
- Текстови посвећени мајци
- Презентација Успење и Покров
- Духовна песма „Источниче живоносни“
- Рецитација
- Текстови посвећени мајци
- Рецитација
- Текстови посвећени мајци
- „Победна песма“, хор Средње школе

Овом јавном часу су, сем ђака средње лаповске школе, присуствовали свештеници при храму Свете Параскеве у Лапову, протонамесник Зоран Врбашки, представник просвете Горан Јоксимовић, као и представници општине и просветни радници.

На крају часа је уследила трпеза љубави коју су спремили ђаци куварског смера заједно са својим наставницима.

Горан Живковић, протонамесник

ЧАС ДУХОВНОСТИ У ОШ СВЕТОЛИК РАНКОВИЋ У АРАНЂЕЛОВЦУ

Ове године, јавни час Верске наставе – час духовности је уприличен у ОШ „Светолик Ранковић“ у Аранђеловцу. Тема овогодишњег часа духовности је била: „У лику Богородице образ мајчин видим“.

На самом почетку се присутнима обратила директорка школе Снежана Ћосић, а час је започео са молитвом „Оче наш“ коју су изговорили сви окупљени ученици, наставници и гости наше школе. Велики број ученика школе је учествовао у приредби коју су уприличили наставници верске наставе ове школе уз велику помоћ наставника, учитеља и осталих запослених у овој школи. Наизменично су се ученици смењивали у произношењу рецитација, скичева и у певању песмица посвећеним Пресветој Богородици. Велика нам је част што је баш наша школа изабрана ове године да представља Аранђеловац на Госпојинским свечаностима.

Немања Искић, ђакон

ЕКОЛОШКА ПАТРОЛА “ТУРА ДО ОПЛЕНЦА” ОШ СВЕТИ САВА АРАНЂЕЛОВАЦ

У петак, 30. септембра, Основна школа „Свети Сава“ из Аранђеловца по четврти пут је организовала радионицу на којој су се ученици на непосредан начин едуковали о заштити и неговању природе.

Овај вид амбијенталне наставе је спроведен као чврста корелација предмета веронауке са биологијом, техничким образовањем, физичким васпитањем, историјом, географијом и информатицом.

Ученици, њих 79, су на бициклима возили од своје школе, у насељу Колонија, до Опленца у Тополи и назад, што је укупно 38 километара, док су ученици из истурених одељења из села Буковик превезли читавих 45 километара.

Били су на Светој Литургији у цркви Сабора Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу, где су се причестили и у проповеди упознали, између осталог, и о непходности делатне љубави према природи.

На градском тргу, припадници Министарства унутрашњих послова су их упознали са основним правилима саобраћаја, а наставници и чланови бициклистичког клуба су презентовали бициклизам као спорт и као начин превоза којим се штити животна средина.

Уз подршку наставника биологије учили су и фотографисали црне еколошке тачке на путу до Опленца. На часу информатике у школи ће направити филм и издати табле упозорења које ће инсталирати поред дивљих депонија.

Ученици су се дивно дружили, помагали једни другима и померили границе сопствених могућности. Програм су спровели наставници школе уз руковођство вероучитеља Војина Милосављевића.

НАЈВЕЋЕ БЛАГО МОЈЕ ПОРОДИЦЕ

Годинама стоји на зиду. Годинама се чува и брижљиво брише, а осветљава је чудна нека светлост, светлост мог дома и огњишта. Јасно је свима да се ради о икони. То је слика моје славе, младог Ђурђевдана. Мама ту слику често брише и гланца и стоји испред ње, руке су склопљене за молитву, а на уснама су јој најтоплије речи.

Изнад иконе виси кандило. Пламичак ватрице осветљава лице свеца и тада се дешава посебна чар. Икона као да оживи, кристално је јасна и блиста. Загледам се тако у лице свог заштитника, па ми се чини да су му очи живе и да их помера. Понекад као да чујем глас који допире из далека... Ето на пример када радим неки домаћи задатак и када нешто запне, довољно је да погледам и послушнем и заиста, дешава се чудо. Мисли ми се среде, идеје у мојој глави рађају се једна за другом, добијем вољу и снагу, па урадим и оно што никако нисам могао, ни знао. Седећи тако за столом наспрам своје иконе, решио сам и најтеже задатке, прочитао лектуру без муке, научио све песме о Косовском боју и написао најлепше љубавне песме само за једну девојчицу у коју сам до ушију заљубљен.

Зато верујем да ствари имају душу, али не било које већ само неке посебне и вредне. Моја икона, уверен сам, има душу и то чисту и лепу. Знам да ме чува, да припада мојој породици, да је део наших живота и да ми припадамо њој. Имате ли ви нешто што вас чува од сваког зла, нешто што има душу? Сигурно знам да имате али то је тајна. Чувајте је заувек у своме срцу!

Димитрије Јелић, 15 година, Азања

ГОСПОЈИНСКО ХОДОЧАШЋЕ ПУТОВАЊЕ СВЕТИЊАМА ГРЧКЕ

Награђени ученици основних и средњих школа шумадијског округа на ликовно-литерарном конкурс у оквиру Госпојинских свечаности – 2015. путовали су у обилазак светогорског Манастира Хиландара и других православних светиња у Грчкој у периоду од 8. до 12. септембра. У пратњи награђених ученика путовали су свештеници, вероучитељи, професори, представници Града Крагујевца и Школске управе који су учествовали у организацији Госпојинских свечаности.

Ово ходочашће организовало је братство Саборног храма Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу по благослову Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована.

По доласку у град Уранополис сви учесници су се укрцали на брод и кренули дуж југозападне обале Атоса. Ходочасници су имали прилику да током вишесатног крстарења виде већи број светогорских манастира. Следећег јутра, женски део групе је посетио Мило Арсеницу, метох манастира Хиландара, а мушки део групе се упутио ка Светој Гори. Као гости манастира Хиландар, провели смо ноћ учествујући

у свеноћном бдењу, које се служило поводом празника Усековања главе Светог Јована Крститеља. Следеће јутро је отпочело Светом Литургијом и празничном трпезом. Затим смо обишли Хиландарску ризницу и упознали се са током обнове манастирског комплекса. Према речима једног монаха из Хиландара „Свети манастир Хиландар се налази у тренутку обнове. Ми желимо да обновимо његову лепоту. Али, лепоту која спасава. Тај задатак ћемо обавити само ако будемо пажљиви. Ако будемо поштовали вољу дрвета и камена од којих је манастир био саграђен. Поштујући вољу камена, улазићемо у тајну Божије неизрециве лепоте.“ Наш боравак у овој светињи био је управо посебна врста улажења у тајну ове Божије лепоте, о којој говори поменути Хиландарац. Духовни утицај Свете Горе на нас као поклонице неоспоран је. Овде простор и време добијају нову перспективу и димензију. Овде је једино присутна мисао о вечности и Царству Божијем. Света Гора је школа за обуку срца, место исцељења унутрашњег човека. Света Гора је планина Божија. Учесници путовања били су на неки начин планинари Божије планине, чији врх се достиже успињањем ка Богу кроз стваралаштво и обликовање срца пуног љубави.

Овим путовањем талентовани и пажљиви ђаци који су својим стваралаштвом показали љубав према Богородици, обишли су неке од најважнијих српских светиња и вратили се својим кућама богатији за једно непатворено искуство.

Златко Вујановић, вероучитељ

Мапа Епархије шумадијске по намесништвима

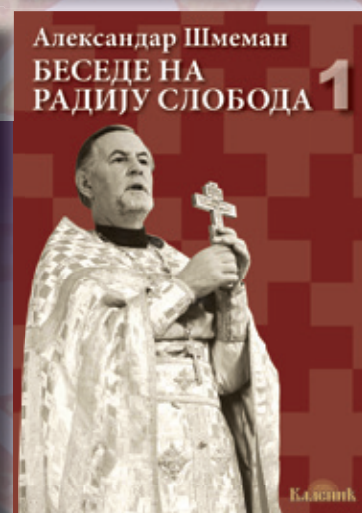
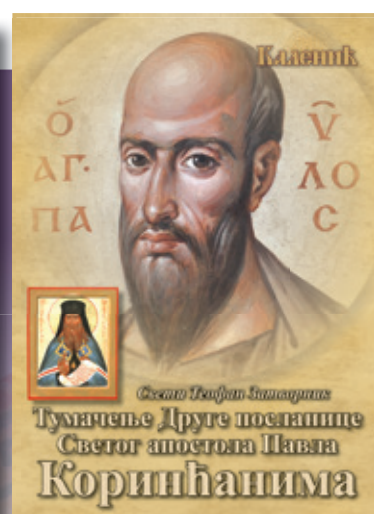

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А и з д а њ а

потражите
наш нови
каталог

www.kalenic.rs

